

טרור וגרילה

מלחמה תת־קונבנציונאלית

קורס טרור וגרילה (מס' 839312530), מרצה: ד"ר איתמר ריקובר.
חובר ע"י יורם ארז, מדור ניצבים, תשפ"ג, אונ' בר-אילן,
שנה א'. סמסטר ב'.

החומר המצוי בסיכום זה לקוח מהמצגות של המרצה וממידע המצוי ברשת. מרבית התמונות נרכשו מבנק תמונות בתשלום וחלות עליהן זכויות יוצרים. מרבית התרשימים הנם מקוריים ועוצבו במיוחד לסיכום זה. הסיכום נועד לצורך הכנה למבחן עבור תלמידי מדור ניצבים תשפ"ג בלבד. זהו קניין רוחני השייך רובו ככולו למרצה הקורס. לכן, אין לעשות בו כל שימוש, לרבות צילום, העתקה, העברתו לאחר, בכל דרך שהיא, אם באמצעות מדיה מגנטית, טכנולוגיית ענן ו/או הדפסה. בחום השימוש יש להשמיד את הקובץ. כל העושה שימוש שלא כדין במידע המצוי במסמך זה, צפוי לעונשים הקבועים בחוק.

תוכן העניינים

4	הגדרת טרור
4	הגדרת המושג טרור:
4	המסר של הטרור
4	שורשי הטרור
4	התפתחות הטרור
5	הגותו של מיכאיל באקונין
5	הטרוריסט על פי מיכאיל באקונין
5	מאפייני ארגון הטרור
5	סוגי ארגוני טרור
6	סוגים של ארגוני טרור (מתייחס גם לגרילה)
7	הגדרת גרילה
7	הגדרת המושג "גרילה"
7	מאפייני לוחמת גרילה
7	מעגלי הגרילה והטרור
8	IRA (טרור וגרילה באירלנד)
8	שורשי המאבק
9	שלב א' - לוחמת גרילה
9	תגובת הבריטים
9	מייקל קולינס
10	מאפייני ה-IRA כארגון גרילה
10	תגובת הבריטים
10	הסכם יום שישי הטוב (הראשון)
10	מלחמת האזרחים 1922-1923
11	שלב ב' - טרור
11	צפון אירלנד - מחוז אלסטר
11	פעילות ה-IRA:
12	מאפייני ה-IRA כארגון טרור
12	הפיצול ב-IRA:
12	נסיון ההתנקשות במרגרט תאצ'ר
13	כלא מייז (Maze)
13	מחאת האסירים
14	פיגועים ללא נפגעים
14	1998 - הסכם יום שישי הטוב (השני)
15	המחתרת הקומוניסטית המלאית (לוחמת גרילה)
15	שורשי המאבק
16	המחתרת הקומוניסטית נגד יפן
16	חזרתם של הבריטים למלאיה
16	מעגלי הגרילה
17	עקרונות הלחימה ההגנתית הבריטית
17	מאפייני הגרילה במלאיה
18	ההתנקשות בנציב העליון הבריטי
18	עקרונות הלחימה ההתקפית הבריטית
18	1. תכנית בריגס (התכנית האזרחית)
18	2. התכנית הצבאית
19	3. התעמולה המלאית (הלוחמה הפסיכולוגית)
19	סיום ההתקוממות הקומוניסטית
20	טרור המאו-מאו בקניה (החנית הבווערת)
20	שורשי המאבק
21	קניה בשנות ה-50
21	התקוממות שבט הקיקוי
21	רופאי האליל
22	מאפייני המאו-מאו כארגון טרור
22	תגובת הבריטים - שלב ההגנה האישית
22	האסטרטגיה הבריטית ההתקפית
22	במישור האזרחי:
22	במישור הצבאי:
22	לוחמה פסיכולוגית:
23	הגורמים להצלחת הבריטים
23	סיום המאבק
24	טרור וגרילה באלג'יריה (OAS, FLN)
24	שורשי המאבק
24	Pied Noir - המתיישבים הלבנים
25	הרפובליקה הצרפתית הרביעית
25	החלשות מעמדה של צרפת
25	טרור ה-FLN
26	מבנה /
26	מאפייני ה-FLN כארגון טרור
26	אסטרטגיה צרפתית הגנתית
26	מידת הצלחת האסטרטגיה ההגנתית:
26	אסטרטגיה צרפתית התקפית
27	קו מוריס
27	תוצאות האסטרטגיה הצרפתית ההתקפית
27	השלכות חיוביות

27	השלכות שליליות
27	הרפובליקה הצרפתית החמישית
28	משאל העם באלג'יריה
28	הסכם השלום (הסכמי אויאן)
28	טרור ה-OAS (הארגון הצבאי החשאי)
28	ה"ארגון הצבאי החשאי" - OAS
28	סוף הסכסוך
29	טרור הבאדר-מיינהוף (גרמניה)
29	שורשי המאבק
29	ממחאה לאלימות
30	הקומונות
30	מאפייני באדר מיינהוף כארגון טרור
30	תחילת הפעילות האלימה
31	עליית מדרגה באלימות
31	"הסתיו" הגרמני
31	תגובת הגרמנים
32	טרור הנתיב הזוהר (פרו)
32	שורשי המאבק - אמריקה הלטינית
32	שלבי המהפכות באמריקה הלטינית
33	שורשי המאבק בפרו
33	מבנה החברה בפרו
33	פרו והקומוניזם
34	הקמת הנתיב הזוהר
34	מטרות הנתיב הזוהר
35	דרכי פעולה של הנתיב הזוהר
35	אבימאיל גוזמן - ראש הארגון
35	תגובת ממשלת פרו
35	שלב הראשון של המלחמה (1980-1982):
35	השלב השני של המלחמה (1983-1991):
36	השלב השלישי של המלחמה (1992-2006):
36	תוצאות המאבק
37	טרור "האחים המוסלמים" ו"אל-קאעידה"
37	שורשי המאבק
38	שורשי המאבק
38	חסן אל בנא
38	הקמת תנועת "האחים המוסלמים"
38	מטרות תנועת האחרים המוסלמים
38	ממילים למעשים
39	סופו של חסן אל בנא
39	סייד קוטוב
39	תקופת מנהיגותו של סייד קוטוב
40	מאפייני האחים המוסלמים כארגון טרור
40	מלחמת ששת הימים
40	התפיסה הסונית
41	תקופת הנשיא אנואר סאדאת
41	פיצול באחים המוסלמים
41	הג'יהאד האסלמי המצרי
42	אל קאעידה
42	המדינה האסלאמית (דאעש)
43	מאמר
43	כללי
44	הקשר בין קבוצות טרור לפשע
44	הקשר בין ארגוני טרור לארגוני פשע מאורגן
46	היחסים בין ארגוני טרור לבין ארגוני פשע מאורגן
47	הדמיון והשוני
47	קווי הדמיון
48	גורמי השוני
49	השלכות הדדיות
49	הסכנות
50	התפתחות היחסים העתידית
51	התגובה
52	שאלות הכנה למבחן

הגדרת טרור

הגדרת המושג טרור:

טרור
פועל
נגד
אזרחים

ארגון טרור הוא ארגון צבאי או דמוי צבאי, שמטרתו להטיל אימה ולזרוע בלבול, פחד ודמורליזציה בקרב אזרחים. המטרה בכך היא לגרום לאזרחים להפעיל לחץ על שליטי המדינה בה הוא פועל או לגרום למדינות אחרות להיענות לתביעותיו, ובלבד שאינו מחזיק לפי חוק בזכות בלעדית ולגיטימית להפעלת אלימות כנגד אזרחי מדינתו ואזרחי מדינות אחרות (כלומר, הוא אינו גוף אכיפה רשמי, כמו משטרה וצבא).

המסר של הטרור

המטרה: פוליטית
האמצעי: אלימות

אין אדם מוגן מפניו והשלטונות אינם מסוגלים להבטיח את הסדר הציבורי ולהגן על האזרחים. הטרור מנצל את אמצעי התקשורת לחדור לתודעת הציבור, להפר את תחושת הביטחון האישי ולכפות באמצעות האלימות וההפחדה את תפיסת עולמו. הטרור אינו מטרה בשל עצמה, הטרור משמש אמצעי להשגת יעדים פוליטיים.

שורשי הטרור

בתקופת המהפכה הצרפתית, ל"טרור" היה הקשר חיובי, אז בוצע לראשונה השימוש במושג "טרור", בהקשר של הממשל. ממשל הטרור שהונהג בצרפת היה אמצעי להשלטת סדר בתקופה של אנרכיה, מהומות, וזעזועים. הטרור נועד לבסס את מעמדה של הממשלה החדשה על ידי הפחדת מתנגדי המשטר החדש (בני מעמד האצולה). בימים אלה השימוש בטרור נגד העם התקשר דווקא לאידיאלים של אמת ודמוקרטיה.

בין השנים 1793-1794 נאסרו חצי מיליון תושבים, בעיקר בני מעמד האצולה שהתנגדו לשלטון החדש. 12,000 מהם הוצאו להורג. הגליוטינה היתה אמצעי נפוץ בהוצאה להורג. רבים מתו בבתי הכלא בעיקר מת-תנאים. בסה"כ 40,000 הרוגים.

בפברואר 1794 נשא חבר "הוועד לשלום הציבור" (מפלגה), **מקסימיליאן רובספייר** (מהפכן מבין חברי השלטון החדש), נאום בפני האסיפה הלאומית, בו אמר: "טרור אינו אלא צדק מידי, חמור ובלתי גמיש, לכן הוא מקור למידה טובה. אין הוא עיקרון בשל עצמו אלא הוא תוצאת העיקרון הכללי של הדמוקרטיה המיושם לצרכיה הדחופים של מולדתנו."

כלומר מקסימיליאן הצדיק פעולות טרור של הממשל נגד אזרחיו, כאמצעי יעיל ומהיר כדי לבסס את השלטון החדש. אגב, גם הוא מצא את עצמו מתחת לגליוטינה.

התפתחות הטרור

מיכאיל אלכסנדרוביץ' באקונין (1814-1876) - אנרכיסט, קצין רוסי שהתיימש מהצבא והשלטון, קיים קשר עם האנרכיסטים והלהיב את ההמונים ברעיון החלפת המשטר ברוסיה.

ברוסיה של המאה ה-19 היו שני סוגים של אוכלוסיה: בני האצולה שהיו בעלי כל ומנו כ-3% מהאוכלוסיה, וכל השאר - אזרחים קשיי יום שמנו 97% מהאוכלוסיה.

מיכאל באקונין הוגה דעות ואבי הטרור המודרני

למרות שבאקונין היה שייך למעמד האצולה, הוא לא אהב את המצב ברוסיה, ולכן חבר לקבוצת אנרכיסטים, ובאמצעות נאומים בכיכרות ניסה לגייס אליו אזרחים בני המעמד הנמוך.

הגותו של מיכאל באקונין

- ההיסטוריה היא התפתחות מתואמת של אירועים. כלומר, אין מקריות בעולם. כל אירוע שמתרחש קשור באירוע קודם וגורם לאירוע אחר. זה יוביל בסופו של דבר למצב בו כל אדם יגשים את החופש האישי. "חופש אישי" – כל אחד יעשה מה שהוא רוצה. אין חוק! מי שיקבע את הסדר הם האזרחים עצמם.
- כל ניסיון להגביל את החופש האישי הוא פסול מעיקרו. המדינה היא המגבילה את החופש האישי, ולכן המדינה היא דבר פסול, ויש לצאת נגדה. "החופש האישי" יתחיל ברגע שלא תהיה מדינה.
- עפ"י באקונין, הטרוריסט הוא "המיעוט הנבחר" – החיובי.
- באקונין טוען כי צריך להשתמש בכל האמצעים על מנת להגשים את ה"חופש האישי".

הטרוריסט על פי מיכאל באקונין

- "תעמולה על ידי מעשה" – הפיגוע הוא סוג של תעמולה כדי להפיץ את המסר.
- הטרוריסט הוא הניצוץ שידליק את ההמון – הפיגוע הוא הצעד הראשון שמטרתו להצית את ההמון.
- הפיגוע כשלעצמו אינו ההצלחה עצמה וזו לא שאיפתו של המפגע, אלא המסר, הדרך. הטרוריסט לא יראה את התוצאות של מעשיו (בעיקר כשמדובר במפגע מתאבד).
- על מנת להגשים את יעודו, הטרוריסט צריך להתנתק מהחברה, מהמדינה, ומהמשפחה, ולהיות מסור רק למטרה עצמה.
- על מנת להגשים את מטרתו, ארגון הטרור צריך להיות ממודר (לדוגמה – תאי טרור).

מאפייני ארגון הטרור

- מניעים פוליטיים – ארגון טרור פועל ממגוון מניעים פוליטיים, ביניהם: הפלת המשטר, שחרור אסירים פוליטיים, מלחמה על עצמאות או אוטונומיה, שוויון זכויות, וכו'.
- מטרת – כאמור, המטרות לפיגועים של ארגון הטרור הן אוכלוסיות אזרחיות (פעולות נגד גורמי שלטון וצבא יהפכו אותו לארגון גרילה).
- דרכי פעולה – ארגון טרור פועל לרוב באמצעות שימוש באמצעי חבלה ונשק (פיצוצים, ירי)
- גיוס – מקורות כוח האדם של הארגון יהיו לרוב בני אותו שבט, כפר, אידיאולוגיה, שיוך דתי (למשל, ארגון חיזבאללה יגייס לשורותיו מוסלמים שיעים).

סוגי ארגוני טרור

- מניע אתנו-לאומי: קבוצה השואפת להגדרה עצמית ומעוניינת בטריטוריה משלה, הכרה, עצמאות, אוטונומיה, שוויון זכויות.
- אתני: בעלי מאפיינים משותפים של מוצא, תרבות, היסטוריה.
- לאומי: בעלי זהות משותפת אחרת (שכבה באוכלוסיה, חבל ארץ, אמונה בדרך כלשהי, קבוצה מדוכאת).
- טרור אורבני: (או "טרור אידיאולוגי") חבריו הם בני אותה מדינה נגדה הם פועלים, במטרה לשנות את החברה והתרבות במדינה.
- טרור דתי: ארגון טרור הנושא על דגלו את ההבדלים הדתיים, כשמטרתו היא להמיר את דתם של אחרים לדת בה הוא מאמין (דאעש, אל-קאעידה, הטאליבן).

סוגים של ארגוני טרור (מתייחס גם לגרילה)

ארגון טרור הנושא על דגלו את ההבדלים הדתיים, כשמטרתו היא להמיר את דתם של אחרים לדת בה הוא מאמין (דאעש, אל-קאעידה, הטאליבן).

(או "טרור אידאולוגי") חבריו הם בני אותה מדינה נגדה הם פועלים, במטרה לשנות את החברה והתרבות במדינה.

קבוצה השואפת להגדרה עצמית ומעוניינת בטריטוריה משלה, הכרה, עצמאות, אוטונומיה, שוויון זכויות. אתני: בעלי מאפיינים משותפים של מוצא, תרבות, היסטוריה. לאומי: בעלי זהות משותפת אחרת (שכבה באוכלוסייה, חבל ארץ, אמונה בדרך כלשהי, קבוצה מדוכאת).

* טרור חד נושאי: נגד ניסויים בבעלי חיים, נגד הפלות.

הגדרת גרילה

גרילה פועל נגד צבא ושלטון

נחמנו

הגדרת המושג "גרילה"

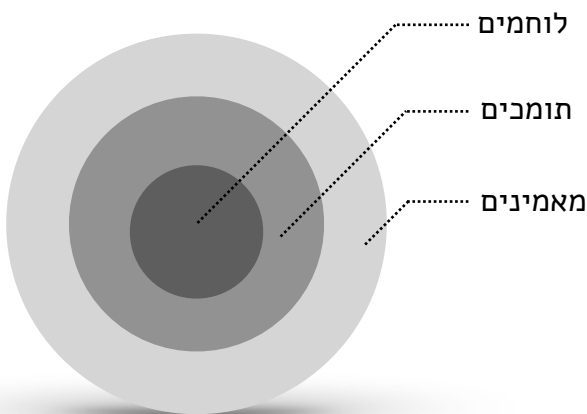
צורת לחימה המתבצעת על ידי קבוצות קטנות, זריזות וגמישות (בדרך כלל לא על ידי צבא סדיר) המאפשרת ללוחמים להתמודד עם הצבא הסדיר של השלטון. מאבקם מופנה נגד השלטון וכוחותיו, ולא נגד אזרחים חפים מפשע.

מאפייני לוחמת גרילה

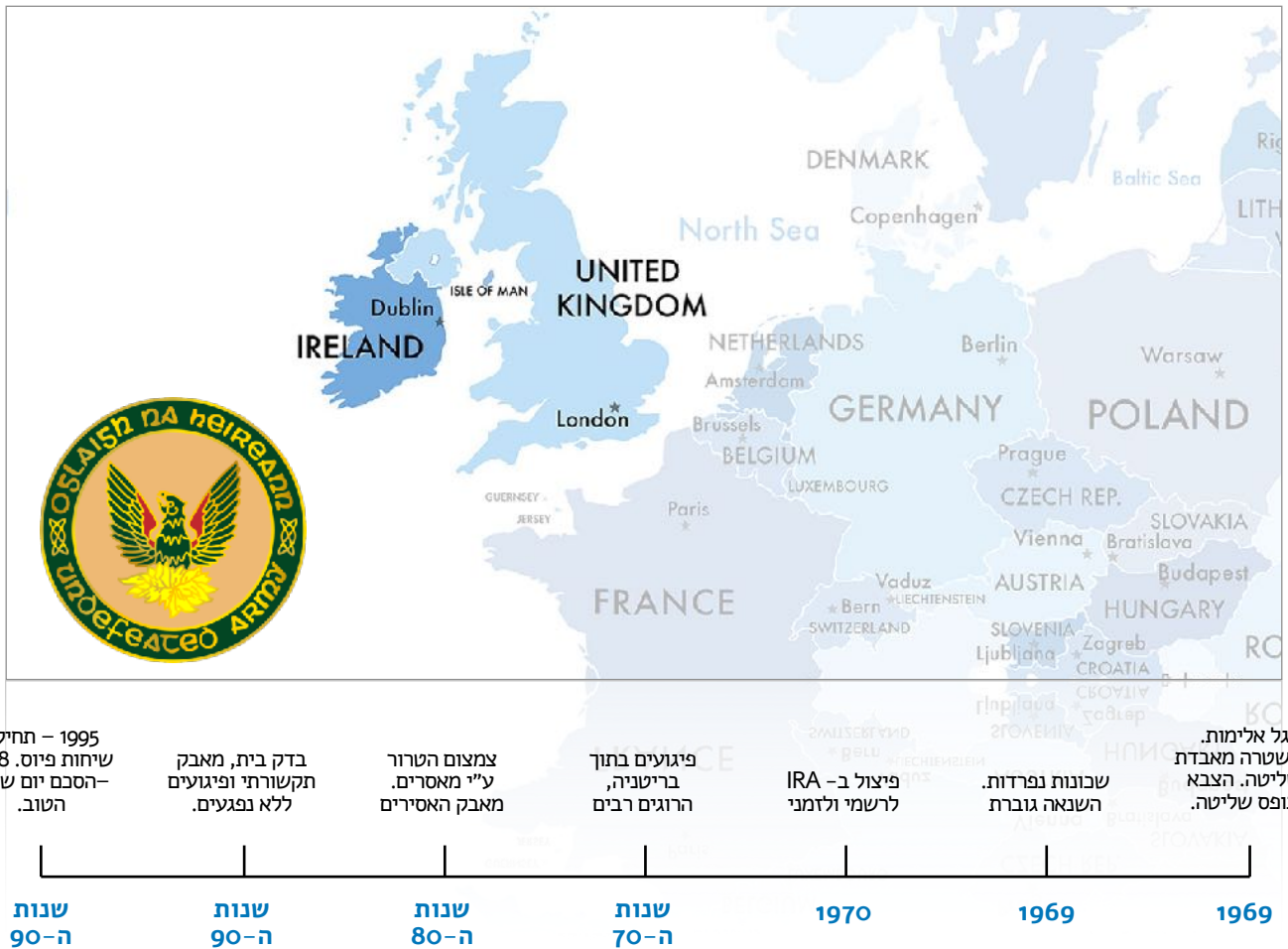
- **בסיס עממי איתן:** לוחמי גרילה מגיעים מתוך האוכלוסייה, ולכן הם חייבים את תמיכתה של האוכלוסייה (בעיקר כפרית) שתספק להם מסתור, מודיעין, ותמיכה לוגיסטית (מזון). לוחמי גרילה יצאו לרוב מתוך הכפר בו הם חיים, יבצעו את הפעילות ויחזרו להטמע בתוך אוכלוסיית הכפר.
- **ארגון פוליטי שמלווה את הגוף הצבאי:** הארגון הלוחם זקוק למשענת פוליטית שתלווה אותו ואף תספק לו עוצמה כלכלית לקיום עצמאי לאורך זמן. הסיבה היא שלוחמת גרילה הוא מאמץ מאוד יקר (אימונים, נשק, משכורות, ציוד ואמצעים).
- **לוחמה א-סימטרית:** הגרילה פועלת כנגד צבא סדיר, לכן מוטלת עליו המשימה לפעול מאחורי קווי האויב, לשבש את נתיבי הלוגיסטיקה שלו, לפגוע ביחידות מבודדות ולגייס את האוכלוסייה. עליהם להיות "חיילים" מקצועיים, זריזים ונחושים.
- **אורך נשימה:** עליו להיות מוכן למלחמה ממושכת. בלוחמת גרילה אין כיבוש שטחים, אלא הצקה קבועה ומתמשכת לאורך שנים (לדוגמה: צה"ל יצא מלבנון בעקבות אבדות רבות שספג במהלך 18 שנות לחימה בארגוני הגרילה הלבנונים).
- **שטח גיאוגרפי:** ארגון גרילה ילחם בשטח גיאוגרפי שהוא מכיר. גרילת יערות - הוויאטקונג בוויאטנם נהג להלחם בצבא האמריקאי ביערות, מכיוון שזה השטח שהכיר. גרילה הררית - הטאליבן העדיף להלחם בצבא האמריקאי בשטח ההררי של אפגניסטן. גרילה עירונית - הג'יהאד לוחם נגד הצבא הישראלי בסמטאות הערים הצפופות. גרילת מנהרות - החמאס מנסה כבר שנים להוריד את הלחימה בצבא הישראלי אל מתחת לפני הקרקע.
- **"מקום מקלט":** מעוז אסטרטגי, רחוק מהחזית, ממנו יכולות יחידות הגרילה לצאת ולבצע את משימותיהן, לשמור על כוחותיהן ולהגדילן. (לדוגמה: טורה בורה באפגניסטן, האנוי בווייטנאם). לכן, המשימה העיקרית של הצבא הלוחם בארגוני הגרילה, היא לאתר את מיקום המעוזים של ארגון הגרילה, על מנת למנוע ממנו לחזק את יכולותיו הצבאיות והפוליטיות.

מעגלי הגרילה והטרור

- **הלוחמים:** הלוחמים השייכים לארגון.
 - **התומכים:** מעניקים תמיכה מודיעינית, לוגיסטית, מחסה, מזון, תרופות.
 - **המאמינים:** בני אותה דת, אותו לאום. הם תומכים באידיאולוגיה, אך לא יעניקו סיוע כלשהו
- המטרה של לוחמי הגרילה והטרור היא לגייס לשורותיהם לוחמים ממעגלי התומכים והמאמינים.

IRA (טרור וגרילה באירלנד)

IRA טרור אתנו-לאומי

הסקירה תעסוק בשני ארגונים שפעלו בשתי תקופות שונות. תקופת הזמן הראשונה תעסוק ב-IRA שפעל באירלנד, כארגון גרילה בתחילת המאה ה-20. ואילו, תקופת הזמן השנייה תעסוק באותו ארגון, עם אותם מאפיינים, שפעל בצפון אירלנד, בשנות ה-60 עד שנות ה-80, והפעם כארגון טרור. Irish Republican Army – IRA (הצבא האירי הרפובליקני).

שורשי המאבק

בשנות ה-20 המוקדמות אירלנד היתה טרירטוריה אנגלית וחלק בלתי נפרד מאנגליה. זו היתה הטרירטוריה הראשונה שהאימפריה הבריטית כבשה כמה מאות שנים קודם לכן, והיתה תחת ריבונות אנגלית מלאה, כך שהאירים היו אזרחים בריטים לכל דבר. במאה ה-15, שלט הנרי ה-8 בממלכת אנגליה. הוא היה אחד המלכים הכריזמטיים שישבו על הכס האנגלי, היה ידוע כתאוותן, בזבזן וגאוותן גדול, אבל הוא בעיקר זכור כמי שהחליף את נשותיו בקצב מסחרר, כשלנגד עיניו עמדה מטרה אחת ברורה: להעמיד תחתיו יורש ממין זכר, ויהי מה. אישתו של המלך, קתרין, ניסתה להגשים את משאלת ליבו של בעלה ולהעמיד לו יורש ממין זכר, אבל כל הריונותיה הסתיימו בהפלה, או שהביאו ללידת פגועות חולים שלא שרדו זמן רב. לימים התאהב המלך באן בוליון, אחת מבנות הלוויה של אשתו. עם השנים, לנוכח גילה המתקדם של קתרין שלא הצליחה להביא בן זכר לעולם, החליט המלך לגרש את אשתו ולדבוק באן בוליון, אלא שהאפיפיור קלמנס השביעי סירב לאשר את הגירושים. האפיפיור היה קתולי ועל פי הזרם הקתולי לא ניתן לבטל נישואין (מכאן הביטוי "חתונה את הגירושים").

קתולית). אך מכיוון שהמלך היה נחוש להתגרש ולשאת את בולין, הוא פנה לפרלמנט ויזם חוקים שיצמצמו את כוחו של האפיפיור. המלך החליט ליצור זרם נוסף בעולם הנוצרי שמבוסס על הזרם הפרוטסטנטי (אליו היו שייכים מרבית האנגלים), אשר מתנגד לעולם הישן הקתולי. ולשם כך הוא ייסד את הכנסייה האנגליקנית (עד היום זו הדת השלטת באנגליה), ואף חוקק חוק שלפיו המלך הוא גם ראש הכנסייה. סוף סוף המלך הצליח להתגרש מאישתו קתרין ולשאת את אשתו החדשה אן בולין.

בשונה מהאנגלים שהיו פרוטסטנטים, האירים היו קתולים, והם נותרו ללא יצוג דתי, מה שהעמיק את הסכסוך בין אירלנד הכבושה לבין אנגליה הכובשת. כלומר, הסכסוך הטריטוריאלי ארוך השנים בין אירלנד לאנגליה העמיק בעקבות הסכסוך הדתי.

שלב א' - לוחמת גרילה

עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה בשנת 1914, זיהו מנהיגי ארגון "האחוזה הרפובליקנית האירית" (IRB) את החולשה של הבריטים שמהר מאוד היו שקועים עד צוואר במלחמה, והגיעו למסקנה כי "קשייה של אנגליה הם הזדמנותה של אירלנד" להשיג עצמאות באמצעות מרידה, וכי יש לפעול בטרם תסתיים המלחמה.

ביום שני של חג הפסחא, 24 באפריל 1916, משתלטים חברי ה-IRB, יחד עם ארגון "המתנדבים האיריים" על בניין הדואר המרכזי בדבלין, שהיה מרכז התקשורת והשליטה של האנגלים. בבניין הדואר קרא המפקד העליון של ה-IRB, פטריק פירס, את הכרזת עצמאותה של הרפובליקה האירית בפני המון אדיש למדי.

תגובת הבריטים

כעבור 5 ימים הבריטים משתלטים בחזרה על העיר. הם התרכזו בבידוד של המפקדה בבניין הדואר המרכזי ובמקביל הפגזו את העיר דבלין תוך שהם שורפים חלקים ניכרים ממנה. הכוח הבריטי מנה כ-4,500 חיילים, כ-1,000 שוטרים וכלל ארטילריה וסיוע ארטילרי מספינת תותחים. מולם עמדו כ-1,000 מורדים. הבריטים בודדו את גדודי המורדים בגזרותיהם ומנעו העברת אספקה ופקודות, כך שהפקודה היחידה שיכלו הגדודים לקבל הייתה פקודת הכניעה. עד מהרה הבינו המורדים כי כל שיוכלו להשיג הוא מותם של אזרחים נוספים, והמפקד פירס הורה לכל כוחותיו להיכנע. כשלושת אלפים איש נעצרו, וחמישה עשר מנהיגים הוצאו להורג, כולל כל שבעת החותמים על "הצהרת העצמאות" שקרא פירס בבניין הדואר המרכזי.

ב-21 בפברואר 1919 הוקמה השין פן (Sinn Féin - "אנו עצמנו") - מפלגה אירית לאומנית שדגלה במדינה אירית אחת עצמאית ומאוחדת, מנותקת מהשלטון הבריטי.

בהמשך מקים מייקל קולינס (ממנהיגי המרד שלא הוצא להורג), את "הצבא האירי הרפובליקני" IRA, שם המאגד בתוכו מספר ארגונים לאומנים ששאיתם הייתה לאחד את חלקי אירלנד תחת שלטון אירי עצמאי.

מייקל קולינס

כרבים ממנהיגי המרידה נאסר קולינס ונשלח למחנה מעצר בבריטניה, שם הפגין את כישוריו כמנהיג.

הוא שוחרר במסגרת חנינה כללית בשנת 1917 ובהמשך נבחר לפרלמנט הבריטי מטעם המפלגה הלאומנית האירית השין פין, בה היה לאחת מהדמויות הבולטות. הוא מילא מספר תפקידים, ביניהם נשיא האחוזה-האירית הרפובליקנית, מנהל-המודיעין בצבא האירי, ושר-האוצר האירי.

כנשיא ה-IRB הקים קולינס את הצבא האירי, וזאת מכלום. הוא אימן את

החיילים, ופיתח צורת לחימה חדשה בדמות גרילה שתמקסם את הנזק לאויב ותוריד בנזקים לצד האירי התוקף. קולינס הקים את "היחידה" (The Squad), שנועדה ליצור פחד בצד החפרפרות הבריטיות בקרב

האירים, וכן לחסל סוכנים בריטים ואיבי אירלנד. ייחודה של יחידה זו היה בכך שהתבססה על מודיעין ופעולות קצרות וממוקדות.

מאפייני ה-IRA כארגון גרילה

- סוד הצלחתו של הארגון היה הודות לכך שפעל על בסיס המאפיינים של ארגון גרילה:
- **בסיס עממי איתן, תמיכה עממית** - הארגון פעל בתוך אוכלוסיה אוהדת (אירים קתוליים).
- **ארגון פוליטי שמלווה את הגוף הצבאי** - המפלגה היתה ה"שין פן", הארגון צבאי היה ה-IRA.
- **שטח גאוגרפי נוח לניהול פעולות צבאיות** - הארגון פעל בעיקר בתוך הערים.
- **אורך נשימה** - הארגון פעל במשך עשרות שנים. היסודות של הארגון החלו עוד ב-1903.
- **לוחמה א-סימטרית** - הארגון פעל כנגד המשטרה והצבא הבריטי (קבוצות קטנות מול כוחות גדולים).

תגובת הבריטים

בלאק אנד טאנס: בינואר 1920 החלו הבריטים להשתמש בכוחות מילואים שכוננו "בלאק אנד טאנס" - כוח מילואים ארעי שנתן סיוע לצבא הבריטי. שמם ניתן להם ע"י כתב מקומי, בשל צבעי המדים שלהם, שהורכבו ממדי משטרה ומדי צבא. בעת ההיא היה מחסור במדים והכח נאלץ להשתמש בכל הבא ליד. הכח הורכב ברובו ממתנדבים, ותיקי מלחמת העולם הראשונה. כוח זה נודע לשמצה על ידי האירים, בשל הברוטאליות בה פעל כנגדם, כולל פגיעה באזרחים, הן בנפש והן ברכוש.

יום ראשון העקוב מדם: הוא כינויו של יום רווי אלימות בדבלין ב-21 בנובמבר 1920, שבסיומו מצאו את מותם 31 אנשים. יום זה החל בהתנקשות בחייהם של 14 סוכני חרש בריטים ע"י ה-RIA. יום ראשון העקוב מדם היה פעולת נקם של הכוחות הבריטים. פעולת נקם זו התרחשה במהלך משחק כדורגל (גאלי - שילוב של כדורגל, כדורעף ורוגבי) שהתקיים במגרש שבצפון דבלין.

הסכם יום שישי הטוב (הראשון)

מצבה של המחתרת האירית היה עגום וידה של בריטניה היתה על העליונה במאבק מולם. אך הבריטים לא ידעו זאת, וב-1920 היו אלה הבריטים דווקא שהכריזו על רצונם בהפסקת אש. ב-6 בדצמבר 1921 נחתם ההסכם האנגלו-אירי (האמנה האנגלו-אירית), במסגרתו הוכרזו המחוזות הדרומיים של אירלנד כמדינת "דומיניון", שפירושה - מדינה בעלת מידה מסוימת של שלטון עצמי, השייכת לאימפריה הבריטית או לחבר העמים הבריטי, או בשמה "מדינת אירלנד החופשית" (לימים ישונה שמה ל"רפובליקה של אירלנד"). הבריטים התעקשו שלא לכלול בהסכם את צפון אירלנד (מחוז אלסטר), מכיוון שבאיזור זה היו יותר פרוטסטנטים מקתולים (הזרם העיקרי בבריטניה).

מלחמת האזרחים 1922-1923

חלק מהאירים התנגדו להסכם, והתחוללה מלחמת אזרחים בין הצבא האירי בראשות מייקל קולינס לבין אנשי ה-IRA, כשרבים מהלוחמים בשני הצדדים היו קודם לכן חברים יחד ב-IRA במהלך מלחמת העצמאות.

הצבא האירי, ניצח, בעיקר בזכות הנהגתו של מייקל קולינס (שנהרג ממארב של ה-IRA באוגוסט 1922) ולאחר שזכו לתמיכה ולאספקת אמצעי לחימה מהממשלה הבריטית. וה-IRA ירד למחתרת, לא לפני שהרס מפעלים ובניינים חיוניים לכלכלת המדינה הצעירה.

מחיר הדמים של מלחמת האזרחים עמד על כ-4,000 הרוגים. מלחמת האזרחים הותירה את החברה האירית שסועה ומפולגת למשך דורות רבים.

שלב ב' - טרוור

צפון אירלנד - מחוז אלסטר

הקתולים האירים במחוז "אלסטר" מנו 40% והפרוטסטנטים 60%. הקתולים, שהרגישו מקופחים מכיוון שכוחם הפוליטי היה זעום. על אף שהיוו רוב בכל אירלנד, חיו בתנאי חיים מזעזעים וחשו כי הממשל הפרוטסטנטי מתייחס אליהם כאל גיס חמישי. עקב כך הם החלו ב-1968 לפעול במאבק לא אלים (בעיקר הפגנות וצעדות שבועיות), לשם השגת זכויות אזרח שוות מהממשלה הבריטית, כשהם מושפעים מהתנועות לזכויות האזרח בארה"ב וממרטין לותר קינג.

יום ראשון העקוב מדם (Bloody Sunday)

הוא אירוע שהתרחש ביום ראשון ב-30 בינואר 1972, ובו צנחנים בריטים ירו למוות ב-14 גברים ונערים קתולים לא חמושים, לאחר מצעד למען זכויות אדם בשכונת העוני בוגסייד בעיר דרי (Derry) שבצפון אירלנד. יום ראשון העקוב מדם נחשב כאירוע מכונן אשר הביא לתחילתן של 30 שנות אלימות מצד "הצבא האירי הרפובליקני" נגד בריטניה.

הפרוטסטנטים שחששו מפגיעה במעמדם אם המחאות יצליחו, יצאו גם הם למחאות. המשטרה שהיתה רובה ככולה מורכבת משוטרים פרוטסטנטים, בחרה בצד של הפרוטסטנטים ואכפה ביתר שאת את המחאות הקתוליות.

מכיוון שלמחאות לא היה אפקט, התחיל המאבק לקבל אופי אלים (השלכת בקבוקי תבערה) והמשטרה איבדה שליטה, מה שאילץ את הממשל הבריטי לשלוח לאיזור כוחות צבא רבים כדי להשתלט על המהומות. אולם, כוחות הצבא מטבעם לא היו מיומנים בפיזור הפגנות ולחימה מול אזרחים, והתגובה שלהם בשטח היתה ירי חי, מה שהביא להסלמה נוספת באירועים ואיבוד שליטה גם של הצבא על המצב.

הרעיון שעלה בממשלה הבריטית היה להפריד פיזית בין שתי האוכלוסיות (קתולים ופרוטסטנטים), כפי שעשו בקניה ובמלאיה בשנות ה-50. ואכן, הבריטים ביצעו הפרדה בריכוזי אוכלוסיה, בתי ספר ומוסדות נוספים. אך מהר מאוד גילו שהם רק תרמו להחרפת המצב, היות וההפרדה רק הקלה על יכולת ההתארגנות של כל אחד מהצדדים, כדי לצאת למעשי פרובוקציה בצד השני.

הפרובוקציות הובילו לעימותים בהם נהרגו בעיקר קתולים. התנועה לזכויות האזרח הקתולית נוכחה לגלות כי פעולותיה המחאתיות לא הצליחו להביא להתקוממות עממית, כפי שחבריה חשבו שתהיה. בישלון זה הכשיר את הקרקע לתנועה מיליטנטית יותר - מה שעורר מחדש את ה-IRA.

פעילות ה-IRA:

ה-IRA החל בסדרת פיגועים קטנים במחוז "אלסטר", באמצעות ירי והנחת מטענים, נגד יעדים אזרחיים פרוטסטנטים. המטרה היתה ליצור חד תקשורת, אך הארגון לא הצליח להשיג את ההד תקשורת שביקש. הסיבה לטעמם של חברי המחותר היתה כי הפיגועים בוצעו במחוז "אלסטר", ולכן הם מחליטים להעביר את זירת הפיגועים לתוך אנגליה, בדגש על לונדון, שהיתה אז העיר הכי מתוירת בעולם.

הפעילות הטרוריסטית כללה פיגועים בתחנת ויקטוריה - תחנת הרכבת התחתית, שהביאו למספר הרוגים משמעותיים. הצלחת הפיגועים ומספר הנפגעים הרב, הביאה את המחותר לבצע פיגועים גם נגד סממני ממשל (פיגועים בעלי אופי של לוחמת גרילה).

מאפייני ה-IRA כארגון טרור

- **מניעים:** לאומניים ודתיים - להשוות את התנאים של הקתוליים לפרוטסטנטיים ולקבל אוטונומיה בצפון אירלנד.
- **אמצעים:** קונבנציונליים (נשק, מטעני חבלה).
- **מטרות:** בעיקר פעלו נגד אזרחים פרוטסטנטיים.
- **בסיס הגיוס:** קיבלו סיוע מהאוכלוסייה הקתולית במחוז "אלסטר".
- **סוג ארגון:** ארגון טרור אתנו-לאומי.

הפיצול ב-IRA:

בשנת 1969 התפצל ה-IRA לשתי קבוצות: הגדולה מביניהן - ה"רשמיים", פעלה לאירלנד מאוחדת וסוציאליסטית אך התנגדה לשימוש בטרור. לעומתה, קבוצת המיעוט, PIRA (כלומר, "הצבא האירי הרפובליקני הזמני") או "Provos", המשיכו לדגול בטרור.

נסיון ההתנקשות במרגרט תאצ'ר

ב-12 באוגוסט 1984, שהתה ראש ממשלת בריטניה, מרגרט תאצ'ר, במלון גרנד בעיר ברייטון, לרגל ועידת המפלגה השמרנית שנערכה בעיר. זה היה יומה האחרון של הוועידה.

חבר ה-PIRA (הצבא הרפובליקני האירי הזמני) פטריק מגי, התאכסן במלון תחת שם בדוי, ובמהלך שהותו שם הטמין מטען חומר נפץ במשקל 9 ק"ג, אליו הוצמד מתקן השהיה, תחת אגן האמבטיה בחדר. המטען התפוצץ בשעה 02:54 לפנות בוקר. חלקים משלוש קומות בחלקו המרכזי של הבניין קרסו והותירו חור פעור בחזיתו. חלק מהנפגעים נפלו מהקומה השישית דרך ההריסות. חמישה אנשים נהרגו בפיגוע ו-34 אנשים אחרים נפצעו ואושפזו. מרגרט תאצ'ר, ששהתה בסוויטה בקומה הראשונה של המלון, הייתה עדיין ערה בעת ההתפוצצות ועסקה בהכנת נאומה לוועידת המפלגה. ההתפוצצות גרמה נזק חמור לחדר הרחצה שלה, אך חדר השינה וחדר הישיבה שלה לא נפגעו. תאצ'ר ובעלה, שלא נפגעו, הובלו דרך ההריסות אל מחוץ למלון והוסעו לתחנת המשטרה בבריטון.

זמן קצר לאחר ההתפוצצות, בשעה 04:00, נתנה תאצ'ר ריאיון לכתב ה-BBC והודיעה שהוועידה תתקיים כמתוכנן. בהמשך היום אכן נשאה תאצ'ר את נאומה בוועידה, כמתוכנן. היא גינתה את ההתקפה והכריזה שהניסיון להרוס את הדמוקרטיה הבריטית באמצעות טרור לא יצליח. לאחר נאומה בוועידה נסעה תאצ'ר לבית החולים לבקר את הפצועים.

למחרת נטל הצבא האירי הרפובליקני אחריות להתקפה. חקירת המשטרה איתרה את מוקד הפיצוץ בחדר 629 וחשפה את מעורבותו של פטריק מגי בפיגוע, לאחר שטביעות אצבע שלו נמצאו על טופס הרישום למלון וזוהו. ביוני 1985 הוא נעצר ושנה לאחר מכן הורשע בחמישה מעשי רצח ובמעורבות בפיגוע אחר. נגזרו עליו שמונה מאסרי עולם. ארבעה פעילים נוספים של הצבא האירי הרפובליקני נדונו לעונשי מאסר בגין מעורבות בפיגוע.

כלא מייז (Maze)

בעקבות הפיגוע נשלחו כוחות משטרה למחוז "אלסטר" בצפון אירלנד ועצרו כל מי שקשור בצורה ישירה או עקיפה ל-IRA. הבריטים החזיקו באלפי עצורים, תחילה במתחמי אוהלים מוקפים גדרות תיל. בהמשך הבריטים בנו מספר בתי כלא ענקיים שהצליחו להכיל את אלפי האסירים. בתי כלא אלו נקראו "Maze", על שם צורתם שנראתה כמו מבוך. עקב כך, נפסקו הפיגועים באופן מוחלט. גם אלו שלא נתפסו ונכלאו בידי הבריטים, החליטו להוריד פרופיל. לכאורה, היה נדמה כי הבעיה האירית נפטרה. בפועל, ריכוז של אלפי עצורים בני אותה אידיאולוגיה, הביא להתארגנויות בתוך בתי הכלא, ולהפצת המשנה של ה-IRA בצורה מהירה ויעילה יותר (העברה אידיאולוגית, מקצועית וכו').

מחאת האסירים

מחאת השמיכות: האסירים המיליטנטים בכלא הצהירו על עצמם כשבויי מלחמה ולא כאסירים, ולכן סרבו ללבוש מדי אסיר. מכיוון שלא היה להם ביגוד אחר, הם החליטו להתכסות בשמיכות בלבד.

המחאה המלוכלכת: כאות מחאה, האסירים היו מורחים את הצואה שלהם על קירות התאים. למרות הפגיעה הקשה בחיי האסירים עצמם, למעשים אלו היתה מטרה, והיא לפגוע ברמת הסניטריה של המקום, כך שבשגורמים רשמיים של הצלב האדום או בני משפחה שהגיעו לבקר, יחוו את תחושת הגועל מהריח החזק עוד מחוץ לכותלי הכלא.

בובי סנדרס

שביתות הרעב: זו היתה השיטה שהיה לה את האפקט המשמעותי ביותר עבור האסירים. המפורסם בין שובתי הרעב היה בובי סנדרס - שהיה חבר ה-IRA הזמני, ששבת בדרישה להכרה מצד שלטונות הכלא באסירים כשבויי מלחמה. במהלך שביתת הרעב, הצהירה ראש הממשלה מרגרט תאצ'ר: "איננו מוכנים לשקול מעמד מיוחד לכלואים המרצים את עונשם. פשע הוא פשע, הוא אינו פוליטי." ב-5 במאי 1981, מת סנדרס לאחר שישים ושישה ימי צום.

הלוויה של סנדרס

גל של מהומות התחולל בצפון אירלנד עם מסירת ההודעה. למחרת, שיגרה הממשלה תגבורת של שש מאות חיילים לאזור. הפגנות פרצו ברחבי העולם. ב-7 במאי נקבר סנדרס בבבלפסט, בליווי משמר-כבוד רעול פנים של ה-IRA, ומאה אלף איש השתתפו בהלווייתו.

ביחד עם סנדרס, עוד תשעה משובתי רעב מתו עד לאותו היום. הפרסום הרב שהעניקה שביתת הרעב לרפובליקנים האירים חיזק מאוד את מעמדה של השין פיין בציבור והניע רבים להצטרף לארגונים המזוינים בצפון אירלנד (אגב, סנדרס עודנו אחד הקדושים המפורסמים של הצד הקתולי).

עקב הרעש שנוצר סביב מותו של סנדרס בבריטניה וברחבי העולם, ומתוך חשש להסלמה נוספת, הבריטים מחליטים לשחרר אסירים רבים, באמצעות חנינה המונית שניתנה בחסות המלכה. התוצאה - מאות אירים קתולים שנשאבו לתוך האידיאולוגיה של ה-IRA, וצברו ידע משמעותי בין כותלי הכלא, השתחררו לרחובות. אנשים אלו הבינו כי למרות כל פעולות המחאה שלהם בתוך הכלא, הם עדיין לא הצליחו להביא את דרישתם למודעות הציבור - השוואת זכויותיהם לפרוטסטנטים.

פיגועים ללא נפגעים

בעקבות מבצע הכליאות הנרחב של בריטניה, החליטו החברים שהשתחררו בחזרה לרחובות לנקוט בגישה חדשה – ביצוע פיגועים ללא קורבנות בנפש, אלא פגיעה בנדל"ן בלבד. היתרון מבחינתם הוא שהם עדיין יעוררו את תשומת לבו של הממשל והציבור, אך ללא מעורבות נפגעים. ואכן, חברי המחתרת מבצעים פיגועים ברחבי לונדון, פיגועים שמסבים נזק רב לבניינים ורכוש, וללא פגיעה בנפש. איך הם מצליחים לעשות זאת? הם נוהגים ליצור קשר עם המשטרה ולדווח לה דקות ספורות לפני הפיצוץ, היכן הוא יהיה. זמן סביר בכדי לפנות את האזרחים, אך לא מספיק בכדי לאתר את המטען ולנטרלו. בכך המחתרת מצליחה להשיג את מטרתה – באין נפגעים, הציבור מתייחס למחאה ולדרישות שלהם.

1998 – הסכם יום שישי הטוב (השני)

הסכם יום שישי הטוב (ידוע גם כ"**הסכם בלפסט**"; נחתם ב-10 באפריל 1998) הוא הסכם שלום שנועד להסדיר את עתידה של צפון אירלנד על פי רצון אזרחיה ובאופן דמוקרטי. על ההסכם, שסיים את הסכסוך בצפון אירלנד, חתמו נציגים של ממשלת בריטניה וממשלת אירלנד. בנוסף, ההסכם אומץ על ידי אזרחי אירלנד ואזרחי צפון אירלנד, בשני משאלי עם נפרדים במאי 1998.

עיקרי ההסכם:

- יפורקו כל הצדדים מנשקם על ידי כב פקחים בינלאומיים. הצדדים יתחייבו להשתמש באופן בלעדי באמצעים דמוקרטיים ובאמצעים של שלום.
- הקמת פרלמנט מקומי של צפון אירלנד.
- חלוקת תפקידים הוגנת בין הפרוטסטנטים לקתולים, כך שכל גוף יזכה לייצוג על פי גודלו היחסי.
- צפון אירלנד תמשיך להיות תחת שליטה בריטית, אך לקתולים יהיו זכויות שוות כמו לפרוטסטנטים.
- פירוק המשטרה והקמתה מחדש, הפעם עם שוטרים משני הצדדים.

בעקבות ההסכם אנשי ה-IRA הופכים מארגון טרור למפלגה פוליטית – ה"שין פיין". אדריכלי ההסכם, ג'ון יום ודייוויד טרימבל, זכו בפרס נובל לשלום לשנת 1998.

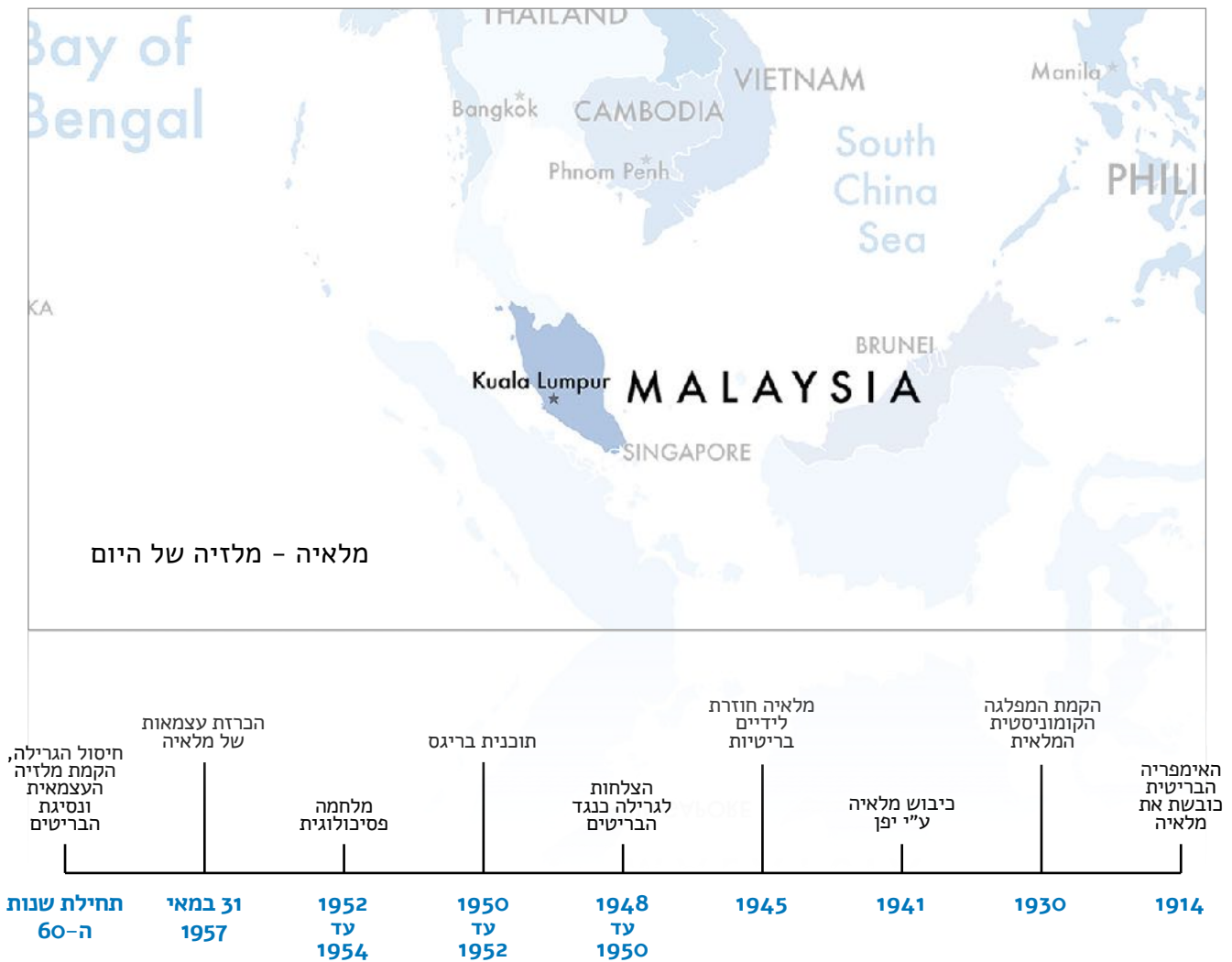

דייוויד טרימבל

ג'ון יום

המחלת הקומוניסטית המלאית (לוחמת גרילה)

שורשי המאבק

המחלת המלאית טורר אתנו-לאומי

במהלך המאה ה-19 האימפריה הבריטית משתלטת על חצי האי המלאי, עד אשר בשנת 1914 (במהלך מלחמת העולם הראשונה) היא משלימה את כיבושו, כחלק מכיבושים רבים של האימפריה הבריטית ברחבי העולם.

סיבה אחת היא שאיזור זה עניין את העולם ובמיוחד את הבריטים, היו משאבי הטבע שלו, כמו עצי הגומי. גומי בתקופה הזו היה מצרך מאוד מבוקש ומאוד נדיר. סיבה נוספת היתה מיקומו של חצי האי - האיזור היווה קיצור דרך ימי לסחר בין המזרח הרחוק לאירופה, והתפתחות הסחר בין סין לבריטניה הביאה את בריטניה להקים בסיסים ימיים באזור.

בשנת 1930 הבריטים מתירים לאזרחים המקומיים להקים את המפלגה הקומוניסטית המלאית, שרוב חבריה היו סינים.

במהלך מלחמת העולם השנייה יפן כובשת את חצי האי המלאי מידי הבריטים (שכוחם במהלך המלחמה נחלש) ומחזיקה בו משנת 1941 עד 1945. במהלך השנים הללו הזרוע הצבאית של המפלגה הקומוניסטית המלאית - היא "המחלת הקומוניסטית המלאית", נלחמת ביפנים בעידודם וסיועם של הבריטים, מתוך כוונה כי האיזור יחזור לשליטתם של הבריטים.

בשנת 1945, בסיומה של מלחמת הגרילה נגד יפן, חוזרת מלאיה לידיים בריטיות. בתקופה זו מנו הקומוניסטים במלאיה כ- 10,000 לוחמים.

המחלת הקומוניסטית נגד יפן

- המאבק נגד היפנים הביא לשתי תוצאות:
 - שליטת לוחמי הגרילה בחלקים נרחבים של המדינה. (בריה"מ תמכה במלאיה כמדינה קומוניסטית).
 - הפיכת לוחמי הגרילה לגיבורים לאומיים (הכיבוש היפני גרם להתעוררותם של רגשות לאומיים).
- בסוף מלחמת העולם השנייה, המפלגה הקומוניסטית המלאית, באמצעות המחלת שלה, ניסתה לתפוס את השלטון, אך הניסיון נכשל, רוב כלי הנשק החוזרו לצבא בריטניה והם חזרו לכפריהם.

חזרתם של הבריטים למלאיה

המאלאים היו מרוצים מחזרתם של הבריטים ב-1945, אולם מצב הדברים השתנה לעומת התקופה שלפני המלחמה. הבריטים היו בחובות כספיים וממשלת בריטניה הייתה מעוניינת להסיג את כוחותיה מהמזרח בהקדם האפשרי. חששם העיקרי של המאלאים היה שהבריטים ייסוגו ויתירו אותם לבדם מול הקומוניסטים החמושים, שהיו הכוח החמוש הגדול ביותר במדינה.

בדצמבר 1945, פורק צבא העם הקומוניסטי, והמפלגה הקומוניסטית התארגנה כמפלגה חוקית, אם כי כלי הנשק של הצבא נשמרו לשימוש עתידי. מדיניותה הרשמית של המפלגה הקומוניסטית הייתה קבלת עצמאות מיידית ושוויון זכויות מלא לכל הגזעים. משמעות הדבר הייתה גיוסם של מאלאים רבים. אך המאלאים היו מאוד לא מרוצים מכך שהאזרחים הסינים וההודים שחיו באיזור, יהיו חלק שווה וקבוע בעתידה של מאלאיה, והתנגדו.

במרץ 1947, בהנהגתו של לוחם הגרילה צ'ין פנג, פנתה המפלגה לכיוון של פעולה ישירה. בעקבות שרשרת התנקשויות במנהלי מטעים, הממשלה הקולוניאלית הבריטית השיבה מלחמה והכריזה על מצב חירום. המפלגה הקומוניסטית המלאית הוצאה אל מחוץ לחוק ומאות פעילים שלה נעצרו. לאחר משא ומתן הצליחו הבריטים לגרום ל-6,000 לוחמי גרילה להתפרק מנשקם, אולם כ-4,000 לוחמים המשיכו להחזיק בכלי נשקם ולא היו מוכנים להיות חלק מהקולוניה הבריטית. הם נסוגו לג'ונגל והקימו את "צבא השחרור המלאי העממי", כמעט כולם סינים.

בשנת 1948, עם ירידת כוחה ומעמדה הבינלאומי של בריטניה, הקימו הבריטים את הפדרציה המלאית. הגרילה מתחילה לבצע פעולות אלימות כנגד הצבא הבריטי. היות ובמלחמה נגד היפנים לוחמי הגרילה הצליחו להשיג שליטה על 75% מהאוכלוסייה הכפרית המלאית, יכלו לוחמי הגרילה לקבל אספקה ומקומות מסתור בתוך הכפרים הנידחים.

מעגלי הגרילה

- **הלוחמים:** 4,000 הלוחמים האוחזים בנשק.
- **התומכים:** מעניקים תמיכה מודיעינית, לוגיסטית, מחסה, מזון, תרופות.
- **המאמינים:** הקומוניסטים שתומכים באידיאולוגיה של המחלת, אך לא מעניקים סיוע כלשהו.

החלק הדרומי של מלאיה שהיה בשליטת הבריטים, ריכז בתוכו את מרבית האוכלוסיה שרובה ככולה תמכה בשלטון הבריטי. הבריטים העבירו את ניהול איזור זה לידי הממשל המקומי (כולל הבירה קואלה למפור וערי נמל), כשהבריטים ממשיכים לשלוט באמצעות הנציב העליון (כפי שהיה בתקופת המנדט בישראל).

מנגד, האיזור הצפוני של מלאיה נשלט בידי המחתרת המלאית. מדובר באיזור נרחב עם יערות גשם עצומים שמתפרשים מתאילנד ועד סינגפור, והמון כפרים מבודדים. לאנשי המחתרת היה יתרון גדול באיזור, לעומת הבריטים, היות והם הכירו את הסביבה, וכי התומכים והמאמינים שלהם הגיעו בעיקר מהכפרים שבצפון. בנוסף, המחתרת זכתה לתמיכה של סינים רבים שברחו מהמלחמה בסין והגיעו לצפון מלאיה דרך תאילנד.

המטרה של אנשי הגרילה הייתה לסלק את הבריטים הראשונות של המלחמה נגד הבריטים המחתרת מבצעת פיגועים נגד הבריטים בחלק הצפוני של מלאיה.

עקרונות הלחימה ההגנתית הבריטית

- הצבא הבריטי התקשה להילחם בשטח שלא היה מוכר לו. מנגד, אנשי הגרילה ניצלו את הידע והניסיון שצברו במהלך הלחימה נגד היפנים (במלחמת העולם השנייה) ולחמו בשטח מוכר להם (בג'ונגלים) ובסביבה ידידותית בקרב אוכלוסייה בכפרי הצפון. לכן הבריטים התבססו בעיקר על נסיעה בשיירות וחיפוש אחרי לוחמי גרילה של המחתרת הקומוניסטית ברחבי הג'ונגל. למרות זאת, המחתרת הסבה לשיירות הצבא הבריטי אבידות רבות.
- בסיס השילטון הבריטי היה בערים המרכזיות שם תמכו בהם האוכלוסייה המקומית הפרו בריטית

MNLA (Malayan National Liberation Army) שמה הרשמי של המחתרת הקומוניסטית

מאפייני הגרילה במלאיה

- המחתרת פעלה בתוך אוכלוסייה קומוניסטית, בכפרים בצפון מלאיה, שם היה לה בסיס איתן, היות והיא זכתה לתמיכה ואהדה מצד הכפריים.
- ארגון פוליטי שמלווה את הגוף הצבאי - המחתרת קיבלה תמיכה מהמפלגה הקומוניסטית (הבריטים איפשרו את פעילותה הפוליטית של המפלגה הקומוניסטית שהוקמה עוד ב-1930. התשובה לשאלה מדוע איפשרו הבריטים את פעילות המפלגה הקומוניסטית נובח תמיכתה במחתרת, נתונה למדיניות הבריטית). מעבר לכך, למחתרת הייתה תמיכה קומוניסטית מהסינים בצפון.
- כאמור, המחתרת פעלה בשטח גאוגרפי נוח לניהול פעולות צבאיות - היא פעלה בג'ונגלים ובהרים הגבוהים במלאיה.
- אורך נשימה - המחתרת המלאית פעלה במשך 12 שנה.
- לוחמה א-סימטרית - היתה חוסר סימטריה ביחסי הכוחות בין הבריטים למחתרת. הכוח הבריטי במלאיה מנה עשרות מונים מ-4,000 לוחמי המחתרת והיה מצויד בנשק עוצמתי יותר. מה שעזר למחתרת להתמודד מול הבריטים היו כל המאפיינים הקודמים (אוכלוסייה ידידותית ותומכת, ליווי של המפלגה, הכרת איזור הלחימה)

ההתנקשות בניצב העליון הבריטי

סר ניל ריצ'י

ב-6 באוקטובר, 1951, המחותרת הקומוניסטית נפרסה בנקודה הצופה על אחת הדרכים במעבה הג'ונגל. באחת בצהריים הופיע רכב רולס-רויס שחור עם דגל בחזית. אנשי המחותרת פתחו באש על הרכב ופצעו שבעה מנוסעיו. הצמיגים המפונצ'רים של הרכב גרמו לעצירתו. ג'נטלמן בריטי יצא מהרכב ומייד נורה בראשו. לאנשי המחותרת לא היה מושג שהם הרגו את מושל מלאיה (הניצב העליון), סר הנרי גרני. השמועה על הריגתו של המושל טלטלה לא רק את הבריטים, אלא גם את המקומיים.

האירוע הזה הביא את הבריטים לשנות את אסטרטגיית הלחימה שלהם, מלחימה הגנתית ללחימה התקפית. לשם כך הם הביאו לאיזור את לוטננט-ג'נרל סר ניל ריצ'י (לוטננט-ג'נרל היא דרגה המקבילה לדרגת רב-אלוף בצה"ל, ונמצאת שתי דרגות מתחת לדרגה הבכירה ביותר, פילד-מרשל, בצבא הבריטי).

עקרונות הלחימה ההתקפית הבריטית

ריצ'י, טען כי אסטרטגיה התקפית תביא את לוחמי הגרילה לנוע ממקום למקום, בלי שיוכלו להתארגן בקרב האוכלוסייה המקומית. לטענתו, שיירות מאובטחות אינן מספיקות וכי ניתן להשיג הצלחה מול המחותרת באמצעות שילוב של 3 מרכיבים:

1. **תכנית אזרחית**

2. **פעילות צבאית**

3. **לוחמה פסיכולוגית**

המטרה של ריצ'י ביישום התכנית, היתה בראש ובראשונה לנתק את לוחמי המחותרת מהתומכים והמאמינים. הוא האמין כי ללא התמיכה של הכפריים, הוא יצליח לנטרל את לוחמי הגרילה.

1. תכנית בריגס (התכנית האזרחית)

- הבריטים חילקו את איזור הצפון לאיזורים, במטרה לטהר כל איזור בנפרד משליטה של המחותרת. **כפר לבן** סומן ככפר שטוהר והוכרז שאין בו שום נוכחות של גרילה קומוניסטית. מכפר זה הוסרו כל ההגבלות והוא פוקח על ידי הבריטים (עד כדי סגירתו בגדרות). ברגע שהבריטים זיהו כפר שתושביו תומכים במחותרת, הם העבירו את כולם לכפר לבן שבפיקוח בריטי, כך שלמעשה ניתקו את המחותרת מתמיכתו של אותו כפר. הבריטים ביצעו בסה"כ יישוב מחדש (טרנספר) של כמיליון סינים (קומוניסטים) בכפרים חדשים שהיו תחת פיקוח.

- שיטת המקל והגזר: "כפרים חיוביים" פעלו הבריטים לשיפור בתנאי החיים של הסינים. הם חוברו לחשמל, ביוב, מים, למערכת החינוך והשתלבו ברשויות הממשלתיות וכדומה. בכך גרמו הבריטים לתמיכתם של תושבי הכפר בממשלה וניתוקם מהגרילה. מנגד, הבריטים ערכו ביקורות בכפרים אחרים, ע"מ לתפוס מבריחי מזון ללוחמי הגרילה, והטילו עוצר על כפר שתושביו נתפסו תומכים במחותרת.

2. התכנית הצבאית

- הבריטים הקימו יחידות צבאיות קטנות ומובחרות, שמסוגלות לנוע במהירות בשטח ולהישאר בו לתקופה ממושכת.
- בנוסף, הם טמנו מארבים באזורים שבהם לוחמי הגרילה ניסו להשיג מזון ותרופות. הלחץ שהפעילו כוחות הצבא הבריטי גרם ללוחמי הגרילה להיות במנוסה תמידית, כשנמנעים מהם מזון ואמצעי לחימה, ואף לא התאפשר להם לגייס כוח אדם.

3. התעמולה המלאית (הלוחמה הפסיכולוגית)

מטרת התעמולה היתה להראות לתומכים במחתרת כי הממשלה הבריטית היא זו שתביא לרווחה החברתית והכלכלית בקרבם ולא המפלגה הקומוניסטית, ובכך לגרום להם לשתף פעולה.

בנוסף, הבריטים ביקשו לחזק את מורל האוכלוסייה הלא סינית שסבלה מהטרור שהפעילו הקומוניסטים (במיוחד באזורים הכפריים) וכן להצביע על הקדמה ועל הפיתוח שהיא הביאה.

סוכני התעמולה הסתובבו בכפרים והפיצו את "הבשורה" של הממשלה בעזרת סרטים, שידורי רדיו ועלונים. יחידות הלוחמה הפסיכולוגית הגיעו לאלפי איש מדי יום. הכפריים עזרו לבריטים להעביר את המסרים התעמולתיים ללוחמי הגרילה. המסרים שהועברו היו כי הסולטן המלאי הסכים להעניק אזרחות לתושבים סינים והודים, שעבורם קבלת אזרחות מלאית משמעותה לקבל את כל הזכויות. הדבר עשה רושם רב על האוכלוסייה הסינית במלאיה. הרעיון המרכזי היה להפיץ את הבשורה שהבריטים הם משרתי ציבור, המעוניינים להעניק את האזרחות לכל הלאומים המרכיבים את מלאיה, ובכך לרכוש את אמונם של האזרחים המלאיים בצפון. הבריטים הציגו בסרטונים את הכפרים הלבנים, כשתושביהם נהנים מחופש תנועה, עם שפע של מזון. תושבי כפרים אחרים שנחשפים לכך, מבינים שכדאי גם להם לשתף פעולה עם הבריטים כדי לזכות בכל הטבות.

העלונים, העיתונים והסרטים הראו לוחמי גרילה שלאחר כניעתם קיבלו טיפול רפואי, מזון, לבוש ועבודה. במהלך 1953-1954 מחצית מלוחמי הגרילה שהסגירו את עצמם טענו כי המידע ששאבו מהעלונים הביא לכניעתם או לעריקתם.

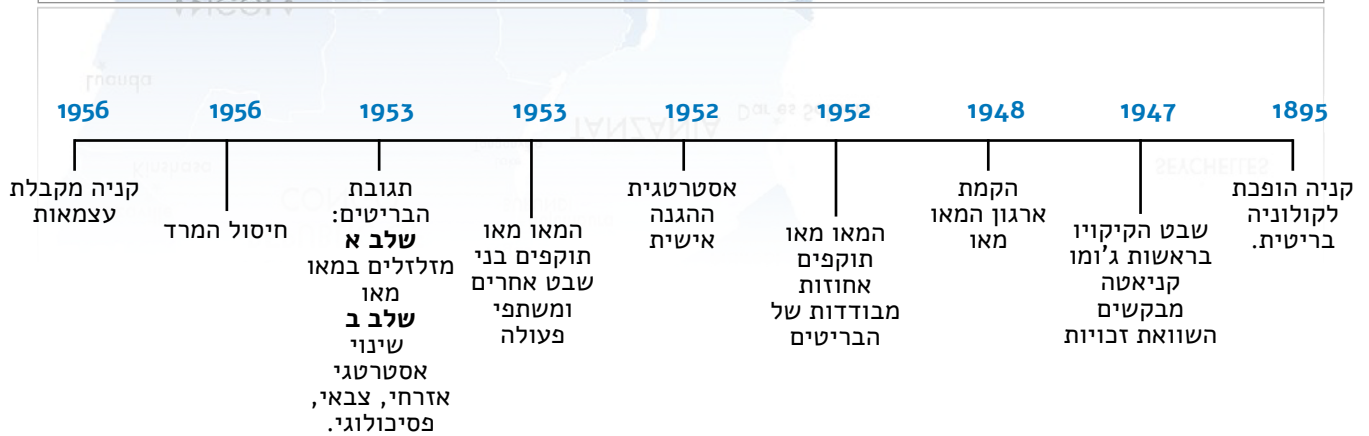
הלוחמה הפסיכולוגית, נמשכה עד סוף 1960, גם לאחר שהוכרז רשמית כי המרידה חוסלה.

סיום ההתקוממות הקומוניסטית

ב-1957 הסתיימה ההתקוממות הקומוניסטית והוקמה פדרציית מלאיה. ב-1963 מאלאיה הפכה למלזיה לאחר שקיבלה את הטריטוריות הבריטיות של צפון בורנאו וסינגפור.

טרור המאו-מאו בקניה (החנית הבוערת)

שורשי המאבק

בשנת 1895, הבריטים כובשים את קניה מידי הפורטוגזים (לפני כן, הפורטוגזים כבשו את קניה מידי הערבים). ב-1920 קניה הופכת לקולוניה בריטית רשמית. הבריטים התעניינו באדמה העשירה במחצבים שבאזור. הרחק מעיני השלטון והציבור הבריטי הפכה המושבה לכלי בידי הפקידים במקום, שיכלו לעשות כרצונם ללא כל פיקוח, ובעיקר התעשרו בצורה יוצאת דופן. היחס לבני שבט הקיקוי המקומי היה מחפיר ולווה בנישול שיטתי שלהם מאדמותיהם, תחת רפורמות של 'פיתוח' ו'קדמה'. בכך השבט איבד לא רק את מקור פרנסתו, אלא גם את התנאי הבסיסי ביותר לו זקוק בן השבט בכדי להיחשב לגבר ולהינשא - אדמה.

50 שנים לאחר מכן, בעקבות מלחמת העולם ה-2, נוצר סדר עולמי חדש, שהוביל לחיזוק תנועות לאומיות ברחבי העולם. לאחר מלחמת העולם השנייה והקמת ארגון האומות המאוחדות חלחל רעיון הלאומיות אף אל מעבר לגבולות אירופה, וארצות רבות שהיו נתונות תחת שלטון קולוניאליסטי החלו לדרוש אף הן שחרור לאומי, וכך זכו עשרות רבות של מדינות באסיה ובאפריקה בעצמאות מדינית.

האפריקנים ששירתו בצבא הבריטי ציפו שיזכו לתמורה שתבטא בהענקת אדמות. אולם, לא רק שהם לא קיבלו פיצויים, אלא אדמותיהם נלקחו מהם וניתנו לחיילים לבנים או למתיישבים בריטים.

קניה בשנות ה-50

בראשית שנות ה-50 ישנם 50 אלף מתיישבים בריטיים בקניה, שבאו בעיקר להתיישב באחוזות חקלאיות באזורים הפוריים של קניה. בתקופה זו קניה מונה כ-5 מיליון תושבים המחולקים למספר שבטים אתניים.

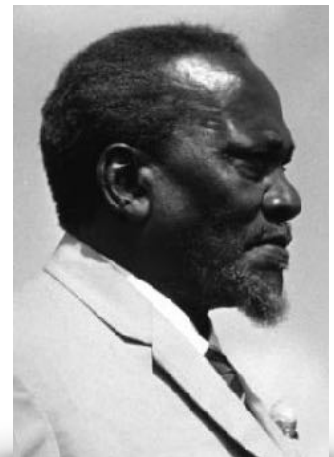
שבט בני הקיקווי המונה כמיליון איש, נחשב לשבט הנחות ביותר והיה בתחתית היררכיית השבטים, היות ואנשיו היו עובדי אלילים. משבט זה הופקעו מרבית האדמות.

התקוממות שבט הקיקווי

מלחמת העולם ה-2 ניפצה את מיתוס ה"אדם הלבן הבלתי מנוצח". האפריקנים ראו את צבא בריטניה הבלתי מנוצח, מובס על-ידי צבאות יפן וגרמניה.

ראש השבט, ג'ומו קאנייטה, עבד באותם ימים בחווה בריטית. הוא פנה בשם השבט אל הבריטים וביקש כי שבט הקיקווי יקבל מעמד מסוים. הבריטים אינם מתייחסים כלל לבקשתו ואפילו מזלזלים בו.

לאחר שבקשתו של קנייטה נופלת על אזניים בריטיות ערלות, הוא מחליט להקים את הזרוע הצבאית של השבט וקורא לה "מאו-מאו" - "החנית הבוטרת" בשפת הקיקווי.

המאו-מאו מתחיל בגיוס לוחמים, הוא מקים רשתות להספקת נשק, מזון, תרופות וכסף וכן רשת להעברת מידע בין היחידות באזורים השונים. המאו מאו ניצלו טקסים מסורתיים של הקיקווי לגייס חברים, לעיתים בניגוד לרצונם, על ידי שימוש בשבועות דם. אלו שסירבו עונו ונרצחו. שבועת המאו מאו הייתה כי חבר לעולם לא ילשין על חבר אחר, ימכור אדמה או יעזור לאירופאים. הם נשבעו לגרש את כל המתיישבים הלבנים ולהרגם לפי פקודה. המאו מאו מתחילים לתקוף את האחוזות המבודדות של המתיישבים הבריטיים בסכינים.

ההתקוממות לא הייתה בכל קניה אלא התרכזת בשלושה אזורים עיקריים:

- השמורות של בני שבט הקיקווי
- החוות החקלאיות של המתיישבים האירופים
- הערים המרכזיות, בעיקר ניירובי.

לאור הצלחות תקיפת האחוזות, תוקפים המאו מאו גם שבטים אחרים הנאמנים לבריטים ותוקפים משתפי פעולה.

רופאי האליל

שבועת הלוחם כללה טקס פולחני בו נשבעו את שבועת הלוחם שלא ניתן היה להתירה. השבועה הפכה את הלוחם ל"חסין כדורים" ו"לוחם-על".

טקס החנוכה כלל הקרבת כבשה, הוצאת ליבה ושתיית דמה מעורב בדם משתתפים בטקס. לאחר הטקס הם סימנו שלוש שריטות זעירות על פרק יד שמאל.

לוחמי המאו מאו התייעצו לפני כל פעולה עם רופא אליל ובמידה והוא החליט שהתנאים אינם טובים לביצוע הפעולה הם דחו אותה למועד אחר.

לנגד עיניהם של רופאי האליל לא עמדו שיקולים טקטיים או אסטרטגיים אלא שיקולים פולחניים.

מאפייני המא-מאו כארגון טרור

- **מניעים:** היו לאומניים. מטרתם היתה להשוות את תנאיהם לשבטים אחרים, בחלוקת אדמות.
- **אמצעים:** קונבנציונליים פרימיטיביים – השתמשו בעיקר במצ'טות וחרבות
- **מטרות:** בעיקר פעלו נגד מתיישבים בריטיים ושבטים אחרים.
- **בסיס הגיוס:** נאמנות שבטית של בני הקיקויו.
- **סוג ארגון:** ארגון טרור אתנו-לאומי (הרגו בעיקר אזרחים).

תגובת הבריטים – שלב ההגנה האישית

בימים הראשונים המא-מאו הורג עשרות בריטים. אנשיו היו פורצים לאחוזות הבריטיות וטווחים בדייריהם. אך הבריטים מצידם התייחסו למעשים אלו כאירועים פליליים. היות והאחוזות הבריטיות היו רחבות היקף, לא ניתן היה להציב כח שיטור בכל אחוזה, והיות וזמן התגובה של הבריטים למעשי המא-מאו היה ארוך (בגלל המרחקים העצומים בין האחוזות), הם נוקטים באסטרטגיה הגנתית ומחלקים לבעלי האחוזות נשק אישי ואקדחי תאורה על מנת שבעת אירוע יגנו על עצמם ויזעיקו את המשטרה הבריטית על ידי ירי של נורים. אולם, הסתבר להם בהמשך כי אסטרטגיה זו נכשלה! בעלי האחוזות לא הצליחו להגן על עצמם למרות שהיו מצוידים בנשק. עקב כך, הבריטים עוברים לאסטרטגיה התקפית.

האסטרטגיה הבריטית ההתקפית

במישור האזרחי:

(כפי שעשו במלחמה שלהם נגד המחתרת הקומוניסטית במלאיה), הבריטים פעלו כדי לנתק כל קשר בין האוכלוסייה המקומית לבין המורדים. הם עשו זאת באמצעות יישוב מחדש (טרנספר) של שבט הקיקויו. את אנשי הקיקויו שלא היו חברי מחתרת, אלא תמימים, מאמינים או תומכים, העבירו לכפרים מאובטחים ומפוקחים, והשמידו את הכפרים בהם חיו. את הכפרים החדשים הם חיברו לחשמל, ביוב, מים, בנו בתי ספר וכדומה. בנוסף, הבריטים גיסו בני שבט אחרים שילחמו לצדם נגד המחתרת.

במישור הצבאי:

במקביל לפעילות במישור האזרחי, הבריטים הציבו מארבים באזורים הסמוכים לפעילות המא-מאו ובאזורים בהם יש מזון. בנוסף, הם הפעילו כוחות מיוחדים בתוך הג'ונגלים בהם פעל המא-מאו. הכוחות המיוחדים היו מורכבים מבריטים, שבטים מקומיים ועריקי המא-מאו. עריקי המא-מאו היו נכס עבור הבריטים, היות והם ידעו בדיוק היכן לאתר את חברי המחתרת. הפעילות ההתקפית של הבריטים הביאה למאסרים המוניים והוצאות להורג של חברי המחתרת.

לוחמה פסיכולוגית:

למרות שהמא-מאו לחם על זכותו להגדרתו כשבט ככל השבטים, שיוכל לעבד את אדמותיו ולחיות בשלום, הבריטים הצליחו לשכנע את המקומיים, בני השבטים האחרים, שהמא-מאו הוא ארגון אנטי נוצרי ולא לאומי וכי המלחמה שלו היא על רקע דתי. כך הצליחו לגייס את בני השבטים האחרים לפעילויות נגד המא-מאו.

במקביל, הבריטים השתמשו ברמקולים כדי לקרוא לחברי המא-מאו להיכנע, מכיוון שהם מוקפים בלוחמים מאומנים ומצוידים.

כדי להתמודד עם השבועה שנשבעו חברי המא-מאו, שלא ניתנת להתרה, הצליחו הבריטים לגייס כמה רופאי אליל משבט הקיקויו שהסכימו לבצע טקסי התרת שבועת לוחם.

הגורמים להצלחת הבריטים

היקפה המצומצם של המרידה והניתוק הפיזי בין אנשי המא-מאו הקשו על ביצוע פעולות צבאיות מתואמות ועל העברת ידיעות והוראות.

למא-מאו היה חוסר בניסיון צבאי (בניגוד לקומוניסטים במלאיה), צידם היה דל ביותר, ורבים מהם צוידו בכלי נשק מאולתרים.

המערך הלוגיסטי של המא-מאו היה מרוכז בעיקר בניירובי ובשמורות הקיקויו.

סיום המאבק

1956 - לאחר שרוב הקיקויו פנו נגד המא-מאו, רבים מחברי המחתרת נכנעו, אחרים ברחו. מנהיג המא-מאו האחרון, דדן קימתי, הוצא להורג. ממשל מושבת קניה הוציא להורג בתליה כ-1,090 לוחמי מאו-מאו. מצב החירום הוסר סופית בדצמבר 1960. קניה קיבלה עצמאות והפכה למדינה דמוקרטית. ג'ומו קניאטה שוחרר ב־1961 והיה לנשיאה הראשון של קניה החופשית ב־12 בדצמבר 1963. אחרוני המא-מאו מסרו לו את נשקם.

בסופו של דבר הצליח המא-מאו בכל מאבקו להרוג 32 בריטים בלבד, אך בסביבות 20,000 מבני המקום (מרביתם משבט הקיקויו).

טרור וגרילה באלג'יריה (FLN, OAS)

שנות ה-40-50	1848	1830	שנות ה-40-50	1954	1954 עד 1957	1957 עד 1962	1958	1960 עד 1962
ירידה במעמדה של צרפת בעולם	צרפת מכריזה על אלג'יריה כשטח צרפתי	כיבוש אלג'יריה על ידי צרפת	תחילת פיגועי טרור של ה-FLN	התגברות הטרור. אסטרטגיה של הגנתית של צרפת.	אסטרטגיה של התקפית של צבא צרפת.	נשיא צרפת דה גול	1. הסכמי אויאן Pied Noir	2. פיגועי ה-OAS הגירת Noir

שורשי המאבק

1830 - הצרפתים כובשים את אלג'יריה מהאימפריה העות'מאנית.
 1848 - הצרפתים מכריזים על השטחים הכבושים (אלג'יריה) כעל חלק בלתי נפרד מצרפת. הם מכנים את אלג'יריה "המחוז מעבר לים".
 צרפת מעודדת הגירה של מתיישבים צרפתיים (לבנים), רובם מהשכבה הסוציו-אקונומית הנמוכה בצרפת, שהיו חקלאים ואנשי עסקים, שכוננו "רגל שחורה" (פיאד נואר - Pied Noir).

Pied Noir - המתיישבים הלבנים

אלג'יריה מונה כ-10 מיליון תושבים מקומיים ערבים-מוסלמים (סונים), ומיליון "פיאד נואר" שהתיישבו במקום במהלך 100 שנים של שלטון צרפתי.

לכאורה, כל תושבי אלג'יריה נחשבו לתושבי צרפת (ללא הבדל דת או גזע). אולם, בפועל היתה הפרדה בין האוכלוסייה המוסלמית לבין ה"פיאד-נואר". במהלך מאה שנות הגירה, ה"פיאד-נואר" דחקו את המקומיים מריכוזי הערים. הם השתלטו על הערים וניהלו בהן חיי כלכלה מודרניים, ואילו התושבים המקומיים שאיבדו את אדמותיהם לטובת הלבנים הצרפתים, נדחקו אל הכפרים.

הצרפתים שהביאו עימם את עיקרון הפרדת הדת מהמדינה, גם פגעו עם השנים במעמדם של המנהיגים השבטיים המסורתיים.

במהלך מלחמות העולם, המוסלמים גויסו אף הם לצבא הצרפתי. אך בניגוד לחיילים הלבנים, החיילים המקומיים מקודמים לכל היותר לדרגת סמל.

הרפובליקה הצרפתית הרביעית

שנות ה-40-50, תקופת הרפובליקה הרביעית אופיינה בצמיחה כלכלית, ובניין הכלכלה והתעשייה הלאומית בצרפת לאחר ההרס של תקופת המלחמה. אוכלוסיית המדינה גדלה, התעשייה עברה מודרניזציה, וניכרה עלייה ברמת החיים.

עם זאת, נותר המשטר בלתי יציב מבחינה פוליטית. בתקופה של עשר שנים החליפה הרפובליקה 20 ממשלות, ואף ממשלה לא הצליחה ליישם את עיקרי מדיניותה, ולהכריע הכרעות חשובות וארוכות טווח בנושאים עקרוניים. המתיישרים הצרפתיים (פיאד-נואר) מהווים לשון מאזניים בפרלמנט הצרפתי, כך שלא ניתן להקים קואליציה בלעדיהם.

החלשות מעמדה של צרפת

האימפריה הצרפתית שלטה גם בהודו-סין (ויאטנם של היום). בעקבות תוצאות מלחמת העולם ה-2, נחלש מעמדה של צרפת, והמקומיים בהודו-סין מתחילים להתקומם, בעיקר ארגונים קומוניסטים, ומתחילה מלחמת חורמה בינם לבין הצרפתים. קרב "דיין ביין פו" היה מערכה מכריעה, שהתנהלה בין הצבא הצרפתי לבין ארגון המחתרת הקומוניסטי "ווייט מין". למרות שהצרפתים היו בעלי עדיפות צבאית, הקרב הסתיים בתבוסה מוחצת של הצבא הצרפתי, ובכניעת שרידי הכוח הצרפתי במתחם דיין ביין-פו.

התבוסה הצרפתית במערכה הביאה לנסיגת הצבא הצרפתי. השמועה על התבוסה הצרפתית המביכה בדיין ביין-פו, נפוצה בכל העולם, וגם המקומיים באלג'יריה שמעו על כך.

ההתרחשויות ההיסטוריות ודעת הקהל העולמית נתנו רוח גבית לאלג'יראים רבים, והם החלו להקים תנועות רבות, שמטרתן הייתה השגת העצמאות. אחת מהן הייתה "החזית לשחרור לאומי" (FLN), שהחליטה להנהיג מרד נגד השלטון הצרפתי.

טרור ה-FLN

ב-1 בנובמבר 1954, בוצעו כשלושים מתקפות נגד הצרפתים. **המתקפות כללו:**

- פיגועים כנגד המתיישבים הצרפתיים.
- פיגועים כנגד המשטרה והצבא הצרפתי.
- פיגועים נגד תשתיות (כבישים, תחנות כוח, גשרים, כנסיות, וכל מטרה שזוהתה עם המתיישבים הצרפתים).

מבנה /

- מבנה המחותרת היה מבוסס על חלוקה שבטית-אזורית.
- לא היה מפקד אחד לארגון אלא הפיקוד הורכב מתשעת ראשי השבטים המרכזיים באלג'יריה.
- הבסיס הלוגיסטי שבו היו מחסני הנשק ובו התאמנו היה במדינות שכנות כתוניסיה, לוב, מרוקו ואף מצרים.
- בארגון היו בסביבות 20,000 חברים.

מאפייני ה-FLN כארגון טרור

- **מניעים:** לאומניים - דרישתם היתה להשוות את התנאים והמעמד לאזרחים צרפתיים ולקבל עצמאות.
- **אמצעים:** קונבנציונליים (נשק, מטעני חבלה).
- **מטרות:** פעלו גם נגד המתיישבים הצרפתיים וגם נגד הצבא הצרפתי.
- **בסיס הגיוס:** ערבים, מוסלמים, אלג'יריים.
- **סוג ארגון:** ארגון טרור/גרילה אתנו-לאומי (הרגו אזרחים וכוחות בטחון).

אסטרטגיה צרפתית הגנתית

- בין השנים 1954 עד 1957, הצבא הצרפתי נוקט באסטרטגיה הגנתית.
- הקמת מוצבים סמוך לישובים המוסלמים.
- שליטה על דרכים ראשיות.
- הפעלת יחידות סיור קטנות לפרקי זמן קצרים.
- יציאה למבצעים רחבי היקף.

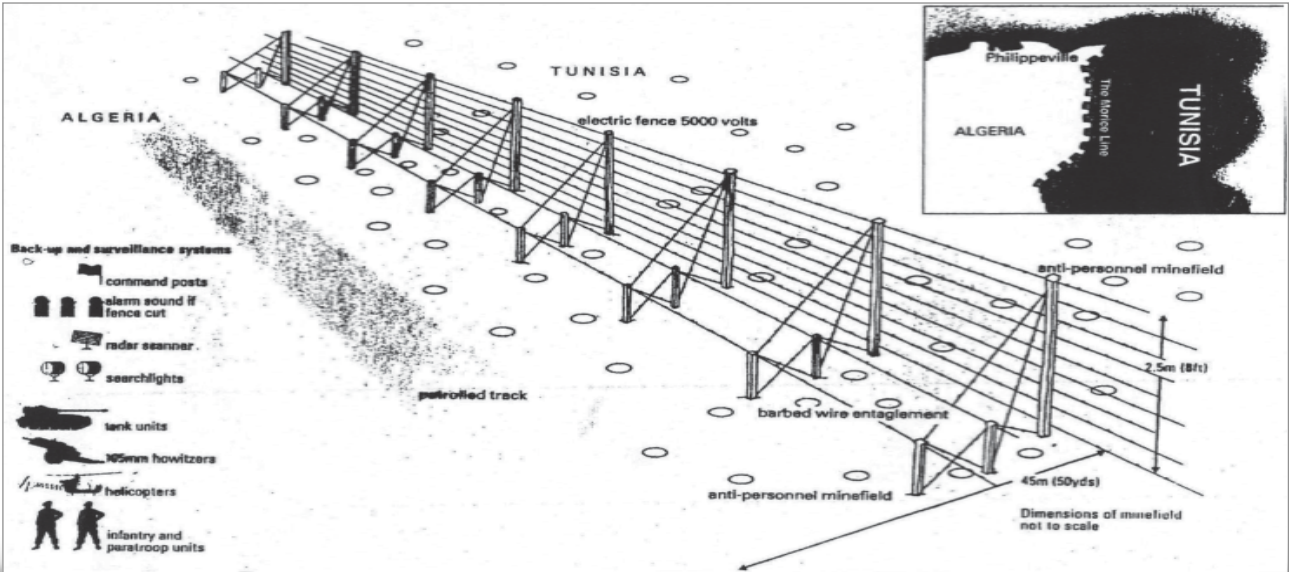
מידת הצלחת האסטרטגיה הגנתית:

פעולות אלו זכו להצלחה מועטה, היות והמחותרת הסתייעה בכפריים כדי ללמוד על תנועות הצבא. עקב חסימות הצירים הראשיים המחותרת החלה להשתמש בדרכים משניות. המחותרת אף ידעה להציב מארבים בנקודות בהן היתה תנועה של יחידות הסיור הקטנות של הצרפתים, בעקבות מידע מקדים שקיבלה מהמקומיים. גם במבצעים רחבי היקף נחלו הצרפתים כישלון, הודות למידע המקדים שהיה למחותרת. כתוצאה מכך, לא זו בלבד שהצרפתים לא הצליחו למגר את המתקפות של המחותרת, אלא שהן אף התגברו. הצרפתים מחליטים לשנות אסטרטגיית לחימה.

אסטרטגיה צרפתית התקפית

- בין השנים 1957 עד 1962 הצרפתים משתמשים באסטרטגיה התקפית, שכללה:
- **יחידות עילית:** הצרפתים מטיסים מצרפת יחידות עילית מובחרות, ניידות ומוסקות. היתרון ביחידה מוסקת היא שהלוחמים לא נעים על ציר והמחותרת לא היתה יכולה לדעת מראש היכן יונחתו הלוחמים.
- **יישוב מחדש:** הצרפתים השתמשו בשיטה שנקטו בה הבריטים בקניה ובמלאיה. הם חיסלו ישובים שנחשדו בתמיכה במחותרת והעבירו את תושביו לישובים לבנים.
- **עינויים:** הצרפתים עינו חברי מחותרת שתפסו, עד אשר הם הסגירו את חבריהם למחותרת.
- **בידוד:** הצרפתים השתלטו על איזורים ובודדו אותם (ניקו), ובכך יצרו איזורי חיץ.
- **הריסת מעוזים:** בידוד איזורים ויצירת חיץ, אפשר לצרפתים לנקות שטחים ואט להגיע אל מעוזי המחותרת בהרים ולהרוס אותם.
- **הקמת קו מוריס:** אחת הבעיות החמורות של הצרפתים היו הגבולות הפתוחים שהיו לאלג'יריה עם מרוקו, לוב ותוניס. מדינות אלה שיתפו פעולה עם המחותרת נגד הצרפתים. הצרפתים החליטו להקים מכשולים על הגבולות הללו. פרויקט שנקרא "קו מוריס".

קו מוריס

תוצאות האסטרטגיה הצרפתית ההתקפית

השלכות חיוביות

- השמדת תשתיות ה-FLN בעיקר בעיר אלג'יר.
- כליאה ו/או הריגה של מנהיגי הארגון, תוך שימוש מסיבי בשיטת העינויים (בסביבות מליון הרוגים מקומיים ו-25,000 הרוגים צרפתים).
- הכרעה צבאית של ארגון ה-FLN.

השלכות שליליות

- הרדיפה אחרי ה-FLN יצרה פליטים רבים.
- התמיכה הציבורית של המקומיים במטרות ה-FLN התחזקה מאוד ורק הגבירה אצל האלג'יראים את הדרישה לעצמאות.
- עקב האבידות הרבות בנפש שספגו האלג'יראים, חלה ירידה בתמיכה של הצרפתים האירופאים בלחימה באלג'יריה, היות והם ראו באלג'יראים אזרחים צרפתיים לכל דבר. הכוחות הצרפתים הרגו מבחינתם אזרחים צרפתים.

הרפובליקה הצרפתית החמישית

תחילת הרפובליקה בשנת 1958, בעקבות התמוטטות המשטר של הרפובליקה הצרפתית הרביעית, שהייתה דמוקרטיה פרלמנטרית חלשה ופגיעה, ולא יכלה להתמודד עם המשבר באלג'יריה. בבחירות, שהתקיימו בנובמבר 1958 זכה גול ותומכיו ברוב נוח, ובדצמבר נבחר דה גול לנשיא ברוב של 78%. הוא הושבע לנשיא בינואר 1959. דה-גול היה בריגדיר-גנרל בצבא הצרפתי (מפקד חטיבה).

קמפיין הבחירות ב- 1958 של דה-גול כלל את הנקודות הבאות:

- הוא טען כי לא ניתן להצדיק שלטון של מיעוט צרפתי על רוב ערבי.
 - במקביל, דה-גול האמין כי ניתן לחסל את המרד באמצעים צבאיים.
 - הוא דרש להקים את הרפובליקה החמישית בה תהיה שיטה נשיאותית ולא פרלמנטרית (בית נבחרים).
- בבחירות שהתקיימו בנובמבר 1958 זכה דה-גול ברוב של 78%, ובינואר 1959 הושבע לנשיא. בספטמבר 1962 הוא הוביל לשינוי חוקתי שהביא לבחירה ישירה של הנשיא על ידי העם.

משאל העם באלג'יריה

דהגול לא עמד בהבטחתו לחסל את המרד באמצעים צבאיים. בינואר 1961 הוחלט על משאל עם בין תושבי אלג'יריה על מנת לתת לגיטימציה לעצמאותה של אלג'יריה. מכיוון שהמשאל נערך רק בקרב תושבי אלג'יריה, תוצאותיו היו צפויות מראש בהתחשב ביחס הכמותי שבין הרוב הערבי המוחלט לבין המיעוט של המתיישבים הצרפתים (הפיאד-נואר).

הסכם השלום (הסכמי אוויאן)

במרץ 1962 הושג לבסוף הסכם בין הממשלה הצרפתית לנציגי ה-FLN, לפיו יסתיימו מעשי האיבה בין צרפת לאלג'יראים. בהסכם הסכימה צרפת לסגת מכל שטחי אלג'יריה, וזאת בתנאי שיישארו בידיה זכויות לחיפוש נפט והפקתו בשטחי אלג'יריה. על פי ההסכם, הפיאד-נואר יכלו להישאר לגור באלג'יריה תחת השלטון המקומי או לחילופין לחזור לצרפת.

טרור ה-OAS (הארגון הצבאי החשאי)

מהלכיו של דה גול גרמו לאכזבה בקרב הפיאד-נואר וקציני הצבא, שראו עצמם כמי שהביאו לשובו של דה גול לשלטון. הם האמינו כי דה גול כנשיא יפעיל מדיניות של יד קשה לחיסול המרד, ומשנקט מדיניות מנוגדת ראו בו בוגד.

ה"ארגון הצבאי החשאי" - OAS

גורמי חיל הקצונה והמושבות פנו יותר ויותר כנגד הממשלה שלדעתם לא הייתה מסוגלת להגן על זכויות אירופה ולהילחם ב-FLN, וב-1961 גנרל ותיק בצבא הצרפתי, בשם ראול סאלאן, מקים את "הארגון הצבאי החשאי" (OAS) - ארגון טרור ימני קיצוני. ראשי הארגון היו ראשי הצבא הצרפתי באלג'יריה שערקו לשורות ארגון הטרור ומאנשי הפיאד-נואר שנשארו באלג'יריה. מטרתו הייתה להשאיר את אלג'יריה צרפתית. הוא פעל נגד ה-FLN והצבא הצרפתי.

ב-21 באפריל 1961 הכריזו הקצינים על מרד גלוי "מרד הגנרלים". הכוחות שסרו למרותם השתלטו על ערי אלג'יריה הראשיות וקראו ליתר אנשי הצבא להצטרף אליהם.

הארגון החל בשורה של מעשי חבלה, שביתות והפגנות ברחבי אלג'יריה, כדי לחבל במימוש הסכמי אוויאן וכדי למנוע את גירושם של הפיאד-נואר. במקביל למשא ומתן שהתנהל עם שליחים אלג'יריים באוויאן, במזרח צרפת, עבר הארגון למסע טרור נגד מוסלמים בכלל.

בעקבות הפעילות האלימה של הארגון ניהלה הממשלה הצרפתית מאבק נגד חברי הארגון, אסרה אותם והוציאה אותם להורג.

ב-17 ביוני 1962, שבועיים וחצי בלבד לפני שקיבלה עצמאותה של אלג'יריה, חתמו ה-OAS וה-FLN על הפסקת אש.

בין השנים 1961-1962 נהרגו כ-2,000 איש כתוצאה מפעילותו של הארגון.

סוף הסכסוך

הנשיא דהגול בנאום דרמטי לאומה כינה את המורדים קבוצה של קנאים ואמר כי המרד יכול להביא לאסון לאומי: "אני אוסר על כל צרפתי, וראשית לכל חייל, לבצע ולו אחת מפקודותיהם האומללות, התלויות מעל למולדת ומאימות על הרפובליקה".

ה-OAS נצר את הנשק בלית ברירה, עקב ההגירה ההמונית של הפיאד-נואר, שהפכה את המאבק לחסר תועלת, ואלג'יריה קיבלה עצמאות בראשות נשיא מה-FLN. המפלגה מכהנת עד היום כמפלגת השלטון.

טרור הבאדר-מיינהוף (גרמניה)

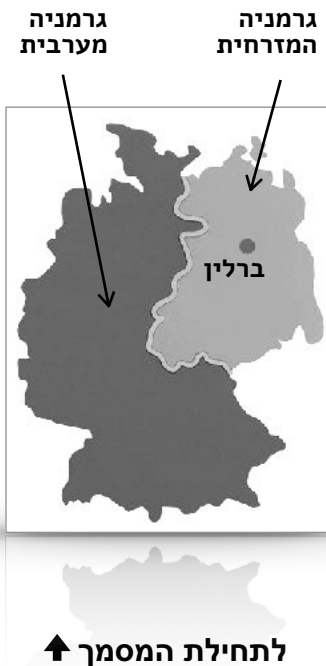

שורשי המאבק

בשנת 1965 קיים בגרמניה מיתון כלכלי עמוק. בשנת 1966 הוקמה ממשלת קואליציה רחבה מאוד בין מפלגות הימין למפלגות השמאל. בשל גודלה של הקואליציה הרחבה, התבטל כוחה של האופוזיציה, והדבר נתפס כמנוגד לרוח הדמוקרטיה. היות והממשלה החדשה היתה שמרנית בפן הכלכלי, ארגונים פוליטיים לא ממשלתיים התאגדו ליצירת תנועה אופוזיציונית חוץ פרלמנטרית בראשות מנהיגי הסטודנטים, או במילים אחרות - תנועת מחאה.

ממחאה לאלימות

פעילות אגודות הסטודנטים אופיינה בפעולות מחאה כגון עצרות, שביתות ותהלוכות ענק ברחבי המדינה. במהלך ביקורו של השאה האיראני בגרמניה,

התלקחו התנגשויות בין סטודנטים לכוחות משטרה, וסטודנט נורה למוות בידי המשטרה. האירוע יצר התלקחות בתוך תנועת המחאה, שבעקבותיה קם פלג מצומצם אך קיצוני, שנקרא "האנטי-סמכותיים". הפלג, שהיה בעל השקפות מהפכניות קיצוניות, תמך בפעולות אלימות כאמצעי להשגת שינויים פוליטיים וחברתיים רדיקליים.

הקומונות

ההבדלים בין גרמניה המזרחית למערבית היו כמו שמיים וארץ. גרמניה המזרחית היתה קומוניסטית ואילו גרמניה המערבית היתה קפיטליסטית. ברלין היתה הבירה שחולקה לשתי הגרמניות, והפכה למוקד משיכה לצעירים מהפרברים של גרמניה המערבית, שיצרו תרבות נון-קונפורמיסטית (נון-קונפורמיזם היא התנהגות שבה אדם "הולך נגד הזרם" ולא מוכן להיכנע ללחץ חברתי או לנורמות ומסורות חברתיות). אותם צעירים שתמכו באופן קיצוני בשוויון ובשיתוף כלכלי, פלשו לכמה בניינים בברלין המערבית והקימו בהם קומונות.

חבריי הקומונות, למרות שהגיעו מגרמניה המערבית הקפיטליסטית, השתייכו לשמאל הקיצוני ואף השתייכו לפלג הקיצוני של הקומוניזם בגרמניה. הם הושפעו מהוגי דעות כקרל מארקס, מאו טסה טונג וצ'ה גווארה. קיצוניותם בנוגע לשיתוף היתה כה קיצונית, עד כי הם עקרו את דלתות החדרים בהם שכנו, בטענה כי דלת מסמלת בעלות על המקום.

בנוסף, הרעיון המרכזי של הקומונות הללו, היה מחאה פוליטית אקטיבית-אלימה.

מאפייני באדר מיינהוף בארגון טרוור

- **מניעים:** חברתיים-תרבותיים - לשנות את תרבותה הקפיטליסטית של מערב גרמניה.
- **אמצעים:** קונבנציונליים (נשק, מטענים, חטיפות).
- **מטרות:** בעיקר פעלו נגד בעלי ממון ומנהיגים כלכליים.
- **בסיס הגיוס:** תאי סטודנטים מהשמאל הקיצוני.
- **סוג ארגון:** ארגון טרוור אורבני, אידאולוגי.

תחילת הפעילות האלימה

ב-1967 פגשה גודרון אנסלין את אנדריאס באדר, שעתיד להיות ראש הארגון וכן זוגה. יחד עם אחרים הם הציתו חנויות כלבו בפרנקפורט. הם הורשעו ונאסרו, אולם שוחררו על תנאי לאחר שנה. אנסלין ובאדר נמלטו לצרפת כפליטים, לאחר שהפרו את תנאי שחרורם.

ב-22 למאי 1972, מכריזים אנדריאס באדר, גודרון אנסלין, אולריקה מיינהוף והורסט מהלר על הקמת ה-RAF. אנסלין ובאדר היוו את ההנהגה והגרעין הקשה של הארגון. אנסלין הייתה המנהיגה האמיתית של באדר מיינהוף (ולא אולריקה מיינהוף כפי שסבורים רבים).

היעד הפוליטי של הכנופיה היה לעורר מהפכה חמושה באמצעות אלימות והתשת כוחות הביטחון, במטרה למוטט את המבנה החברתי-פוליטי של גרמניה המערבית, ולהקים במקומה "חברה חופשית".

אנדריאס באדר

אולריקה מיינהוף

גודרון אנסלין

עליית מדרגה באלימות

מנהיגי הארגון נוסעים ללבנון ולומדים מארגון "החזית העממית לשחרור פלסטין" את רזי הטרור. כשחזרו לגרמניה, החלו בביצוע פעולות טרור. מרבית הפעילות של הכנופיה הייתה כנגד הצבא האמריקאי בגרמניה ואנשי כלכלה גרמניים בולטים כגון: חיסול התובע הכללי, חטיפה וחסול ראש איגוד התעשיינים, חיסול ראש מחלקת מחקר בסימנס, חיסול מנהל בנק, ועוד.

פעולות בולטות של הכנופיה (בין 1972 ל-1977):

- ירי על כוחות משטרה.
- 1972 - הטמנת שש פצצות במשרדי העיתון בהמבורג. שלוש מהן התפוצצו ו-17 איש נפצעו.
- 1972 - פיצוץ מכונית תופת בבסיס אמריקאי. 3 אנשים נהרגו.
- 1975 - השתלטות על השגרירות הגרמנית בשטוקהולם.
- 1977 - חטיפת מטוס לופטהנזה.

"הסתיו" הגרמני

מרבית חברי הארגון נתפסים ומתנהל נגדם משפט, שהופך לקרקס. במהלך המשפט (1977), חלק מחברי הארגון נמצאו מתים בבית הסוהר. עד היום נותרה סיבת מותם תעלומה. חלק טוענים כי הם נרצחו, אחרים טוענים כי הם התאבדו.

למרות כישלונם המעשי של מייסדי הארגון, מותם נתן השראה למגויסים חדשים. הפעילים החדשים פעלו בעיקר למען שחרורם של חבריהם שנותרו בכלא. ב-5 בספטמבר 1977 נחטף נשיא איגוד המעסיקים הגרמני (וקצין האס-אס לשעבר) על ידי אנשי באדר-מיינהוף, תוך הריגת ארבעה אנשים נוספים. חוטפיו דרשו תמורת שחרור את שחרורם מהכלא של חברים בארגוןם. לאחר שממשלת גרמניה המערבית סירבה להיענות לדרישותיהם, נרצח התעשיין על ידי חוטפיו ב-18 באוקטובר. היה זה אחד מסדרת אירועי טרור בגרמניה המערבית שכוננו לימים "הסתיו הגרמני".

תגובת הגרמנים

- פעולות חקיקה נגד פעולות טרור.
- שיפור התיאום בין כוחות הביטחון השונים.
- הקמת יחידות מיוחדות ללוחמה בטרור.
- תפיסת וכליאת ראשי הארגון וחבריו שעדיין פעלו.
- הוצאתו אל מחוץ לחוק של ארגון הטרור באדר-מיינהוף ושימוש במונח "כנופיה" ולא "ארגון טרור" על מנת לא לתת לבאדר-מיינהוף לגיטימציה ציבורית.

טרור הנתיב הזוהר (פרו)

2006	1992 עד 2006	1983 עד 1991	1980 עד 1982	1970	אמצע המאה ה-20	המאה ה-20	המאה ה-19
חזרה לדמוקרטיה שברירית	שלב שלישי: סיום המלחמה נגד הנתיב הזוהר, הקמת דיקטטורה בפרו	שלב שני: מלחמת חורמה נגד הנתיב הזוהר ותפיסת מנהיג הארגון	שלב ראשון: השתלטות הנתיב הזוהר על שטחים ואוכלוסייה, ניסיון הממשלה להתמודדות שנכשל.	הקמת מחתרת הנתיב הזוהר על ידי פרופ' אבימאיל גוזמן	השתלטות הרעיון הקומוניסטי באמריקה הלטינית	מהפיכות ושינויים בשיטת הממשל בפרו	פרו מקבלת עצמאות מספרד

**הנתיב הזוהר
טרור אורבאני.**

שורשי המאבק - אמריקה הלטינית

בדרום אמריקה של המאה ה-20 יש מגמות של הדחת שליטים אוטוריטריים עקב מהפכות עממיות (מקסיקו), הפיכות צבאיות (ארגנטינה) והפיכות דמוקרטיות (צ'ילה). מתחילתה של המלחמה הקרה, החלה השפעה קומוניסטית חזקה באמריקה הלטינית, בעידודה של ברית המועצות. שיאה של ההשפעה הקומוניסטית התרחשה במהפכה הקובנית (1959), בהנהגתם של פידל קסטרו וצ'ה גווארה, המסמלת שינוי מוחלט בפעילותן של קבוצות מהפכניות ברחבי אמריקה הלטינית.

שלבי המהפכות באמריקה הלטינית

- **שלב ראשון 1959-1967:** מתאפיין בלוחמת גרילה כפרית. צ'ה גווארה, שהוביל את המהפכה בקובה, בוליביה ומרכז אמריקה, נשען בעיקר על כוח מקומי (הכפריים). במהלך השנים ההתנגדות צברה יותר ויותר מומנטום.

- **שלב שני 1967-1979:** מתאפיין בהתפתחות גרילה וטרור עירוני. המהפכה התמקדה בפעולות ראויה ופעולות פליליות, בעיקר בערים המרכזיות בדרום היבשת (ברזיל, אורוגוואי וארגנטינה), ובעיקר נגד הממשל. הפעולות שכוונו לגורמי ממשל, נתנה לממשל לגיטימציה לפעול נגד פעילי המהפכה, ובסופו של דבר להצליח לחסלה.
- **שלב שלישי 1979-1991:** מתאפיין בחזרה לגרילה כפרית. הצלחתו של הממשל לדכא את המרד בערים המרכזיות, החזיר את המהפכנים לנקודת ההתחלה, אל הגרילה הכפרית. תחילתו במהפכות של מרכז אמריקה (ניקרגואה, אל סלבדור וגואטמלה). אולם הפעם המהפכנים היו יותר מקצועיים וזכו לתמיכה של ברה"מ וסין הקומוניסטיות. מומחים רבים מסין ווייטנאם עם ידע בלוחמת גרילה וטרור (בעיקר הוויאטנמים שהצליחו לעמוד מול הצבא האמריקאי במלחמת ויאטנם), הגיעו לאיזור ולימדו את המקומיים הכפריים את רזי ההפיכה, הטרור והגרילה.

שורשי המאבק בפרו

- בתחילת המאה ה-19 החל תהליך שחרורן של מדינות דרום אמריקה מהשלטון הקולוניאלי הספרדי. הרפובליקות שהיו תחת שלטון ספרדי, החליטו לקבל את קווי הגבול הרירותיים שקבעה האימפריה הספרדית ולהפוך אותם לגבולות רשמיים בין המדינות.
- פרו גם היא אחת מהרפובליקות הדרום אמריקניות. קווי הגבול הרירותיים יצרו מתחים בין המדינות, היות ונוצרה הפרדה בין אוכלוסיות השייכות לאותו גזע או דת. באזורי הספר (כגון האמזונס או מדבריות אטקמה) נוצרו סכסוכי גבול כמעט מיום קבלת העצמאות. לפרו היו סכסוכי גבול עם אקוודור ועם בוליביה וצ'ילה. סכסוכים אלו יפתרו רק לאחר עשורים רבים.

מבנה החברה בפרו

- **חלוקה גזעית ואתנית:** כ-26% מהאוכלוסייה הם צאצאי אינדיאנים. כ-60% מהאוכלוסייה הם בני תערובת של אירופאים וילידים. בפרו קיים גם מיעוט לבן קטן יחסית שהגיע ממדינות מערב אירופה (ספרד, פורטוגל). בנוסף להם ישנם כמה מיעוטים אתניים (ביניהם שחורים שהגיעו לאיזור כתוצאה מסחר עבדים, יפנים שהיתה להם יומרה להשתלט על חלקים ניכרים בכדור הארץ, ולבנונים שנסו ממלחמות האזרחים בלבנון ומצאו גן עדן בפרו).
- **חלוקה מעמדית וכלכלית:** בני התערובת של אירופאים וילידים - האוכלוסייה הלבנה, המונים יחד כ-60% מהאוכלוסייה, מחזיקים במרבית המשרות החשובות, והם מהווים את העילית החברתית והאליטה הכלכלית והחברתית של פרו. הם אלו שבנו את הכלכלה של המדינה. הם בעלי המפעלים, האחוזות והשטחים החקלאיים. הם גם יושבים בערים המרכזיות, וכיוצא בכך, הם גם אלו ששולטים בפוליטיקה. לעומתם, נמצאת האוכלוסייה האינדיאנית, שרובה ענייה ואגררית (מתבססת על חקלאות ישנה - חריש באמצעות בהמות).
- **חלוקה גאוגרפיות:** רוב האינדיאנים העניים מתגוררים בהרי האנדים, ובשכונות העוני של לימה הבירה. האוכלוסייה הלבנה מתגוררת בערים הגדולות (לימה וטרוליו בחוף, וארקופה וקוסקו בהרי האנדים).

פרו והקומוניזם

- במהלך המאה ה-20, פרו סבלה מחוסר יציבות פוליטית. מאחוריה היסטוריה של הפיכות צבאיות ושלטון אוטוריטרי (משטר סמכותני המתאפיין בפיקוח חברתי הדוק וציפייה מצד האוכלוסייה לציית למשטר, תוך שימוש לעיתים קרובות באמצעים מדכאים).

בסוף שנות ה-70, בתום תהליך בן 12 שנים, הסתיים בפרו משטר צבאי והשלטון הועבר לממשלה דמוקרטית. אך היו כאלו שהתנגדו למשטר הדמוקרטי ורצו לבסס במדינה משטר קומוניסטי. כלומר, להחליף את הבורגנות בשלטון מהפכני, עממי של האיכרים.

רוב התומכים במהלך היו סטודנטים רדיקליים ומשכילים, לצד אינדיאנים מהריי האנדים, אשר שאבו את השראתם מהמהפכה הקובנית ומפעולותיו של צ'ה גווארה. אולם, מהר מאוד נוצרו חילוקי דעות בינם לבין כאלו שהתנגדו למודל הבורגני של צ'ה גווארה, וביקשו לאמץ פילוסופיה לניניסטית קיצונית (אידאולוגיה הדוגלת בשוויון כלכלי, חיסול המעמדות וביטול הבעלות הפרטית על אמצעי הייצור) גרמו לפיצול, כאשר הפלג הקיצוני, בהנהגת אבימאיל גוזמן הקים את ארגון "הנתיב הזוהר".

המפלגה הקומוניסטית של פרו – "הנתיב הזוהר".

שמו של הארגון נגזר מאמירה מפורסמת של חוזה קרלוס מריאטי, מייסד המפלגה הקומוניסטית הפרואנית הראשונה:

"המרקסיזם-לניניזם יפתח את הנתיב הזוהר למהפכה".

הקמת הנתיב הזוהר

הארגון נוסד ב-1970, לאחר שחבריו פרשו, כאמור, מהמפלגה הקומוניסטית בפרו, ובשנת 1980 הכריז הארגון על מלחמה נגד פרו, במטרה להופכה למדינה קומוניסטית.

הארגון אימץ אידיאולוגיה מאואיסטית קיצונית, המקדשת את המשמעת המפלגתית, ההיררכיה והצייתנות. "מאואיזם" הוא מעין פילוסופיה פוליטית, המורכבת מתורתו של המנהיג הסיני "מאו דזה-דונג". עיקרי המאואיזם כוללים מאבק מהפכני של רובה של האוכלוסייה נגד המעמדות המנצלים ומנגנוני המדינה שלהם, בעיקר תוך שימוש באיכרים. האסטרטגיה הצבאית שלה היא לוחמת גרילה בהתמקדות על כיתור הערים המרכזיות מהאזורים הכפריים שסביבה.

מבחינת "הנתיב הזוהר", שיווק המהפכה הוא לא רק רעיוני, אלא גם פיזי. אין קיום לתנועה מהפכנית ללא שליטה בשטח ובאוכלוסייה. כאמור, הם התנגדו להנהגה "בורגנית" של מהפכנים בסגנון צ'ה גווארה ופידל קאסטרו. כלומר, מבחינתם אין די בכריזמה ויכולת רטורית לסחוף המונים באמצעות נאומים חוצבי להבות. מבחינתם, יש לפעול פיזית – להשתלט על שטחים ולהפוך את כל התושבים בו לקומוניסטים כמוהם.

מטרות הנתיב הזוהר

הנתיב הזוהר התמקד בשתי דרכי פעולה עיקריות: השתלטות על שטחים ופגיעה במוסדות המדינה ובאזרחי המדינה.

מלחמת מעמדות: הנתיב הזוהר ניתח את המציאות על פי הבדלים מעמדיים. הארגון חילק את פרו לשלושה מעמדות בהתאם לחלוקה גאוגרפית: הרי האנדים הם מעמד הפרולטריון (כולל האיכרים), רצועת החוף, ועיר הבירה לימה, היא מעמד בורגני-בירוקרטי, והמעמד העליון ביותר שוכן בתוך לימה, בשכונות מבוצרות. "הנתיב הזוהר" רצה להפוך את כולם למעמד אחד – ראייה קומוניסטית.

פאן אמריקניזם: הנתיב הזוהר ראה בעצמו כבסיס למהפכה בכל היבשת, וראה בחלוקת הגבולות הגאוגרפיים למדינות (כפי שעשו הספרדים בזמן שלטונם ביבשת) כחלוקה מלאכותית. לכן, ביקש לבטל את רעיון החלוקה למדינות ולהפוך את היבשת כולה ליישות אחת.

האוונגרד הלוחם: תפיסה לניניסטית, לפיה המהפכה צריכה להיות מהפכה מקצועית, בהובלת מהפכנים מקצועיים, הנאמנים לקו המפלגתי ותפקידם להוביל את האיכרים והפועלים ליצירת המדינה

הקומוניסטית. הארגון הדגיש את עליונות המפלגה ומעמדה המיוחד. היא זו שתתווה את האידיאולוגיה והנאמנות לה צריכה להיות מוחלטת.

אלימות: דגלו בשימוש באלימות קשה להגשמת יעדיו ללא הבחנה בין אזרחים לכוחות צבא ומשטרה. כולל חיסול כל התושבים בכפר שהתנגד לרעיון הקומוניסטי, כך שהשמועה תעבור מכפר לכפר.

שליטה בשטח ובאוכלוסייה: כאמור, עקרון זה נלקח מהאידיאולוגיה המאואיסטית, ועיקרו הוא שללא בסיס טריטוריאלי המהפכה לא תצליח.

דרכי פעולה של הנתבי הזהר

- **השתלטות על שטחים** וכיבוש אזורים נרחבים בהרי האנדים. בין 1982 ל-1992, שלט הארגון על כ-50% משטחה של פרו ועל שליש מאוכלוסייתה ("הנתבי הזהר" עדיין קיים וכיום הוא שולט רק על 2% משטחה של פרו).
- **פגיעה במוסדות המדינה.** פיגועים במוסדות שלטון, תחנות משטרה, פגיעה בפקידים, מורים, שוטרים, עובדים סוציאליים, אנשי אקדמיה וסטודנטים.
- **חיסול מתנגדים** - בניגוד ל"מסורת" הקומוניסטית, שמאופיינת במאבק מעמדי (לא חיסלו את בני מעמד הפועלים), הנתבי הזהר הרג גם ממעמד הפועלים והאיכרים, מכיוון שלא הביעו בו תמיכה מוחלטת.

אבימאיל גוזמן - ראש הארגון

אבימאיל גוזמן היה בן למשפחה מהמעמד הבינוני בהרי האנדים ממוצא ספרדי. פרופ' לפילוסופיה באוני' העירונית של הומאנגה. הקים חוג מעריצים (מאמינים וחסידים) מערי האנדים שהפכו לקבוצה מגובשת וסגורה הנתבי הזהר הוא יציר כפיו של גוזמן. בעיני חסידיו, גוזמן נתפס כמנהיג קומוניסטי בקנה מידה היסטורי, רביעי אחרי מרקס, לנין ומאו. גוזמן נתפס כאידיאולוג ראשי וכמנהיג בלתי מעורער. בשנת 1992 נתפס גוזמן והושם במעצר (עד מותו), דבר שהוביל לירידה דרסטית בכוחו של הארגון.

תגובת ממשלת פרו

שלב הראשון של המלחמה (1980-1982):

הצלחת הנתבי הזהר בכיבוש שטחים והטלת טרור על האוכלוסייה, הגבירו את הלחץ על הממשלה להפעיל יד תקיפה במאבק מולו. אולם, בשל היותה של הממשלה החדשה דמוקרטית ושברירית, היא לא ממש מצליחה להתמודד עם "הנתבי הזהר" - התגובה הצבאית הוגבלה בהתאם לשמירה על זכויות אדם, כוחות הצבא נמנעו מביצוע מעצרים שרירותיים או הוצאות להורג. בשנתיים הראשונות למלחמתה של פרו ב"נתבי הזהר" היא נקטה באסטרטגיה הגנתית. היא לא יזמה התקפות אלא רק התגוננה. אולם, הממשלה לא הבינה את מידת הנחישות והקיצוניות של הנתבי הזהר.

השלב השני של המלחמה (1983-1991):

המדיניות החלשה של ממשלת פרו רק גרמה ל"נתבי הזהר" לצבור יותר כח ולהשתלט על רוב הרי האנדים. במהלך השנים הבאות נהג הארגון לצאת להתקפות יומיות על עיר הבירה ועיר הנמל החשובה טרוחליו. הממשלה הבינה כי הנתבי הזהר הוא ארגון בעל אידיאולוגיה בלתי מתפשרת שמטרתו למוטט כליל את מוסדות המדינה, ואין טעם במשא ומתן עימו. על כן היא החליטה לשנות גישה. ב-1985 החיל הנשיא אלן גרסיה משטר צבאי על אזורים נרחבים, חברי המחותרת שנתפסו הוצאו להורג ללא משפט, רוב זכויות האדם בוטלו ברובה של המדינה והצבא הפעיל לחץ כלכלי וצבאי על האוכלוסייה. הצבא

הפרואני החל להשתמש ביחידות מיוחדות, כלי נשק כבדים ואמצעים מיוחדים כנגד הנתיב הזהר. כתוצאה מכך, הקצין הנתיב הזהר את פעולותיו נגד הממשל (בסדרת פיגועים של מכוניות תופת בעיר הבירה לימה). פעילותו של הארגון והתגובה הפרואנית, גרמו לנסיגה בדמוקרטיה של פרו. הפחד ששרר במדינה הביא לבחירתו של נשיא חדש, קיצוני יותר (אלברטו פוג'ימורי), שמהר מאוד הפך לדיקטטור, פירק את הפרלמנט והשאיר את פרו תחת משטר צבאי.

השלב השלישי של המלחמה (1992-2006):

בשנת 1992 נתפס אבימאיל גוזמן. הוא נשפט ונכלא עד יום מותו (2021). תפיסתו לוותה במשבר מנהיגות חמור בארגון. יורשו לא הצליח לשחזר את "ההצלחה" של גוזמן והארגון החל לאבד שטחים בהרי האנדים לטובת הממשלה. בשנת 1999 נתפס גם סגנו, ומאז הנתיב הזהר כמעט ואיננו פעיל צבאית, נמצא במחתרת וכיום מעריכים שרק 2% מפרו תחת השפעתו.

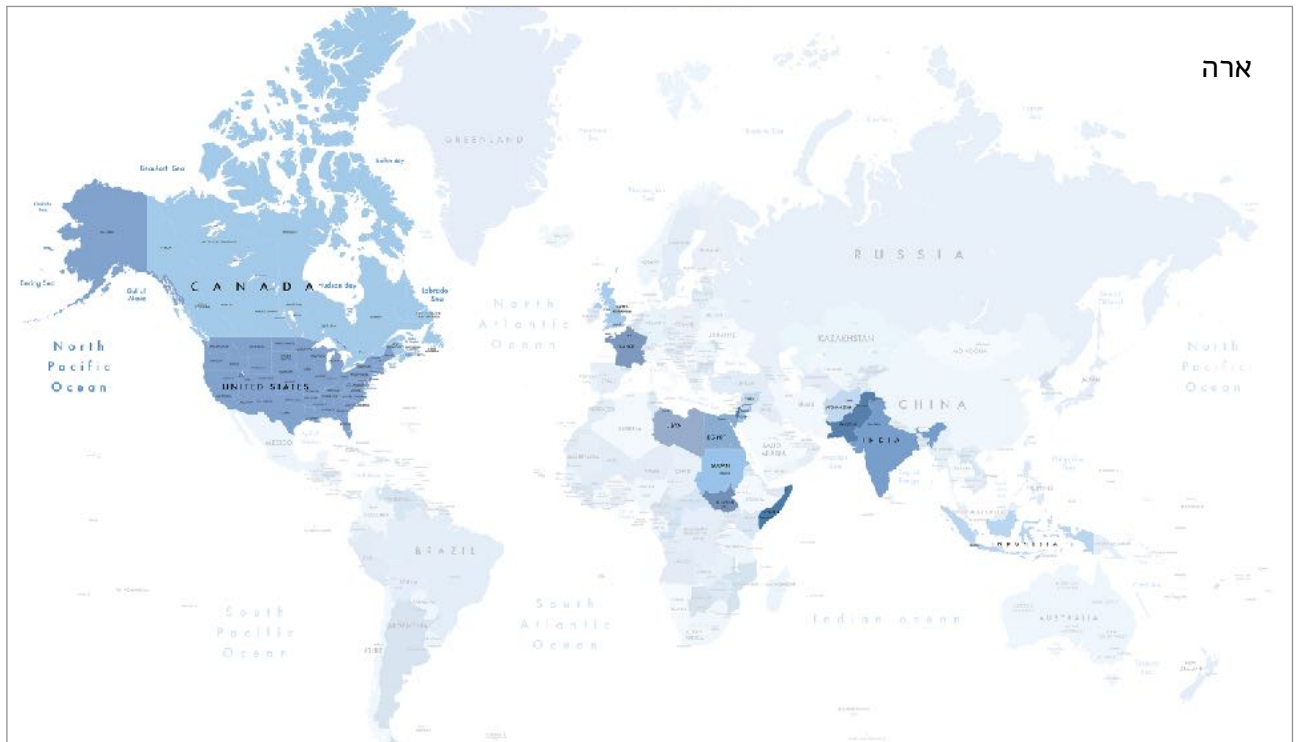
תוצאות המאבק

- **קורבנות:** כ- 300,000 קורבנות. רובם ככולם אזרחים.
- **המחיר הפוליטי:** אובדן הדמוקרטיה: כאמור, בשנת 1991 החל שלטון אוטוריטרי ודיקטטורי של הנשיא פוג'ימורי, שחיסל את הדמוקרטיה השברירית של פרו. אולם, ב-2006 חזרה פרו למשטר דמוקרטי, אך היא עדיין סובלת מחוסר יציבות שלטוני כרוני.
- **התערובות חיצוניות:** לא הייתה התערבות חיצונית, אף מדינה קומוניסטית לא תמכה בנתיב הזהר. פרו לא ביקשה עזרה חיצונית או תיווך בינלאומי.

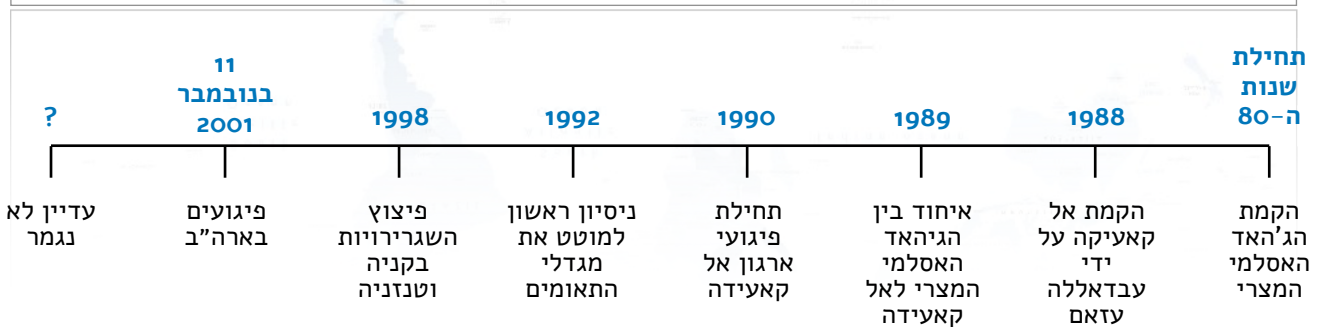
אביאל גוזמן בימיו האחרונים בכלא

טרור "האחים המוסלמים" ו"אל-קאעידה"

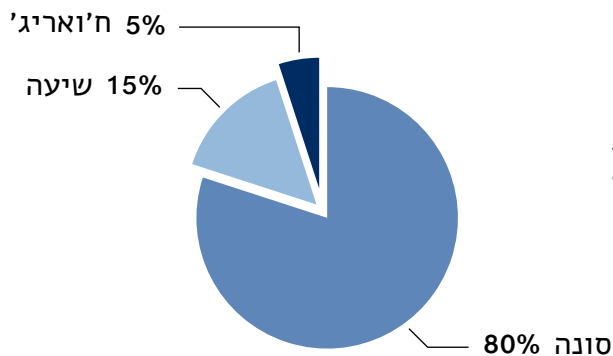
ארה

שורשי המאבק

"האחים המוסלמים"
"אל-קאעידה"
טרור דתי

מות מוחמד 632, ארבעת ח'ליפה ("ישרי הדרך": אבו בכר, עומר עות'מאן ועלי בן אבי טאלב), ארבע שושלות הח'ליפות (אומיית, עבסית, ממלוכית ועות'מאנית) - 1300 שנה. (ח'ליפה = יורש)

האסלאם נחלק לשלושה זרמים עיקריים:

- **סונה:** הנחשבת לאורתודוקסיה של האסלאם 80%.
- **השיעה:** (סיעת עלי), שהתפצלה מהסונה עקב חילוקי דעות על הנהגת האסלאם לאחר מות מוחמד 15%.
- **ח'ואריג':** ("החורגים") אשר חרגו מן השיעה 5%.

שורשי המאבק

במאה ה-19 ובתחילת המאה ה-20, מצרים היתה תחת כיבוש צרפתי ובריטי. הנורמות הארופאיות הבריטיות חודרות לתוך תחומי החינוך, התרבות, הכלכלה והחברה (תיעוש, עיור, התרופפות קשרי הקהילה המסורתיים, ידיעת קרוא וכתוב וכדומה). מנגד, ישנם מוסדות הדת המקומיים שדבקים בחכמת ימי הביניים ובמסורת עממית מוסלמית.

"אללה הוא תכליתנו, הנביא מנהיגנו, הקוראן חוקתנו, הג'יהאד דרכנו והמוות למען אללה הוא הנעלה שבמשאלתנו"

חסן אל בנא

אל בנא היה מורה ושען, מוסלמי קיצוני שגר באיסמעיליה. כאדם משכיל הוא לא פנה לנשק אלא לספרים. הוא ייסד רשת מרפאות, רשת לחלוקת מזון ורשת לחינוך. הוא משך אליו מקומיים רבים שהיו זקוקים לטיפולים רפואיים ומזון, וניצל את המצב כדי להציג את משנתו. אל בנא הטיף לבניית מסגדים, בתי ספר ומועדונים, לחיזוק האסלאם ולשנאת זרים, ולאייחוד בני האומה האסלאמית במצרים ומחוצה לה. אל-בנא הטיף לכך כי העולם צריך להיות נשלט על ידי ההלכה המוסלמית-סונית. לטענתו, החלוקה למדינות היא התערבות חיצונית של המעצמות במטרה לפלג את העם הערבי. מבחינתו, האסלאם נותן מענה לאדם הבודד לקבוצה ולעולם כולו. אך יחד עם זאת הוא טען שאת מימוש הג'יהאד יש לדחות לעתיד.

1949 - 1906

"האחים המוסלמים"

בשנת 1928, הקים אל-בנא את "אגודת האחים המוסלמים" באסמאעיליה. בתחילה היה זה ארגון מקומי, אחד מני רבים שעסקו בהטפה במטרה להפיץ ערכים ואמונות אסלמיים פונדמנטליסטיים במצרים ובקרב העולם הערבי.

תנועתו של אל בנא צמחה תוך שנים אחדות לגוף ארצי גדול, וב-1932 חזר לקהיר והקים בה את מרכז הארגון, בעוד הוא ממשיך בפעילותו כמטיף וכמורה. תוך כעשור הפכו ה"אחים המוסלמים" לגוף פוליטי משמעותי במצרים, עם כ-500,000 פעילים במדינה, והשפעה חברתית ופוליטית גם במדינות ערביות נוספות.

מטרות תנועת האחרים המוסלמים

לחדש את המורשת המוסלמית המקורית שהתערעה בימי האימפריות המוסלמיות המושחתות. תנועת האחים המוסלמים התנגדה להשפעות החילוניות המערביות, וחרטה על דגלה חזון לגבש את המוסלמים לכלל אומה אחת גדולה שבראשה יעמוד ח'ליפה - המנהיג של אומת האיסלאם, שהוא יורשו של הנביא מוחמד. כלומר, חזרה לסדר אסלמי גלובלי (שלטון הח'ליפה = עולם ערבי מאוחד).

ממילים למעשים

חסן אל בנא מקים את "המנגנון הסודי" כזרוע צבאית סודית של ארגון האחים המוסלמים, כדי שאלו ילחמו פיזית נגד המשטר של המלך פארוק החילוני במצרים.

• שנות ה-30 המאוחרות: המנגנון הסודי יוצא לסדרת פיגועים כנגד סממני שלטון במצרים ומקומות בילוי שמסמלים את העולם המערבי (מרכזי תרבות, בתי קפה, תיאטראות).

• 1948: הקמת מדינת ישראל מביאה את האחים המוסלמים לשותף פעולה עם צבא מצרים נגד ישראל. המלך פארוק ניצל זאת כדי להציב את אנשיו של אל-בנא, שלא היו מאוד מיומנים בלחימה, בחזית המלחמה כ"בשר תותחים". כתוצאה מהפסדה של מצרים במלחמה, היו הרוגים רבים למצרים ובעיקר

לאנשיו של אל-בנא שהוצבו בחזית. עקב כך, האחים המוסלמים יוצאים במחאות כנגד השלטון במצרים.

- 04 בדצמבר 1948: האחים המוסלמים רוצחים את מפקד המשטרה בקהיר - זכי סלים.
- כתוצאה מפעילותם האלימה של האחים המוסלמים, ראש הממשלה נוקראשי מוציא אותם אל מחוץ לחוק
- 28 בדצמבר 1948: האחים המוסלמים מתנקשים בנוקראשי, שהיה שני בחשיבותו במצרים, אחרי המלך פארוק.

סופו של חסן אל בנא

1949 - כתגובה לרצח ראש הממשלה, המודיעין המצרי מתנקש בחייו של חסן אל בנא. אולם, הריגת אל בנא רק הביאה להקצנה בשורות הארגון. ואת אל-בנא מחליף סייד קוטוב.

סייד קוטוב

קוטוב לא היה ממייסדי האחים המוסלמים וגם לא גדל בתנועה, אבל הוא האמין בדרכה. קוטוב היה מורה ומחנך באחד מבתי הספר במצרים. הוא נשלח על ידי משרד החינוך המצרי לארה"ב כדי ללמוד כיצד ניתן ליישם שיטות לימוד יעילות במצרים.

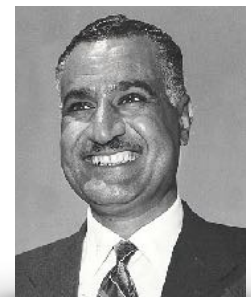
דווקא בארה"ב קוטוב מתחזק באמונתו הסוניית, לאחר שהוא נחשף לתרבות המערב המנוגדת למה שכתוב בקוראן. כשחזר למצרים, הוא חובר לאנשיו של אל-בנא ומתחיל להתקדם במעלה ההיררכיה הארגונית.

תקופת מנהיגותו של סייד קוטוב

1951 - סייד קוטוב מתמנה כמנהיג האחים המוסלמים. קוטוב מתגלה כקיצוני יותר מאל-בנא ורואה בדרך האלימה כדרך היחידה וההכרחית

1952 - האחים המוסלמים חוברים לקבוצה חילונית שנקראת "הקצינים החופשיים", בראשותו של גאמאל עבדאל נאצר, במטרה לעשות הפיכה במצרים נגד המלך פארוק. דתיים רדיקליים וחילוניים חוברים יחדיו כדי להדיח את המלך. ההסכם בין הקבוצות היה שלאחר שהמלך יודח, הם יכוננו שלטון נשיאותי, בו יעמוד נאצר עצמו, כשבשלטון ישולבו האחים המוסלמים במוקדי השפעה בממשלה הנבחרת - משרד התרבות, משרד הדתות, משרד החינוך, כל משרד שיוכלו לשלב בו את האידיאולוגיה שלהם.

גמאל עבד אל נאצר

המהפכה אכן מתרחשת. המלך פארוק מודח מהשלטון. נאצר מכונן שלטון נשיאותי והופך לנשיא מצרים. אולם, הוא חוזר בו מההסכם שעשה עם האחים המוסלמים.

הוא לא רוצה שבשלטונו תהיה קבוצה דתית קיצונית, ולכן לא משלב אותם במשטר החילוני החדש. עקב הפרת ההבטחה מצד נאצר, האחים המוסלמים מנסים להתנקש בחייו, אך נוחלים כישלון.

1954 - עקב נסיון ההתנקשות, האחים המוסלמים מוצאים אל מחוץ לחוק וסייד קוטוב נכלא.

1966 - סייד קוטוב מוצא להורג בתליה.

מאפייני האחים המוסלמים כארגון טרור

- **מניעים:** דתיים פונדומנטליסטיים. מטרתם היא להקים משטר ח'ליפה במקום המשטר הפרו מערבי במצרים וברחבי המזרח התיכון.
- **אמצעים:** קונבנציונליים (נשק, מטענים).
- **מטרות:** פעלו נגד כל גורם שאינו מאמין בדרכם.
- **בסיס הגיוס:** ערבים מוסלמים.
- **סוג ארגון:** ארגון טרור דתי.

מלחמת ששת הימים

1967 - לאחר ההפסד של המצרים במלחמת העצמאות של ישראל, ולאחר הפסד נוסף במלחמת סיני ב-1956, מצרים (המדינה החזקה מבין מדינות ערב) מתאחדת שוב עם מדינות ערב למלחמה נוספת נגד ישראל. אולם, גם הפעם היא נוחלת תבוסה מוחצת (תוך 6 ימים בלבד).

האחים המוסלמים רואים בהפסד אירוע משפיל של כל העולם הערבי ורואים בתבוסה עונש שאללה הטיל על העולם המוסלמי הסוני. הסיבה לעונש מבחינתם היא היותם לא מספיק דתיים.

חזרה לשורשים המוסלמיים ולתורתו של מוחמד: עקב התבוסה המוחצת, מחליטים האחים המוסלמים על תיקון בתוך העולם הערבי-מוסלמי. כלומר, הם מאמינים כי יש לעשות תיקון בכל המדינות המוסלמיות (מדינה אחר מדינה), ולאחר מכן יש לעבור ליתר מדינות העולם (הלא מוסלמיות) ולעשות גם בהן תיקון.

התפיסה הסונית

על פי היררכיית הדת הסונית הקיצונית, המוסלמי הסוני נמצא בראש הפירמידה. מבחינת הדת הסונית, אין תחום אפור. אדם הוא או דתי או שדינו מוות.

1. **מוסלמי סוני (דתי)** - פסגת האנושות. הדבר הכי טוב שקיים.
2. **מוסלמי סוני (חילוני)** - יש להלחם נגד ממשל חילוני סוני (עירק, ירדן, סוריה, מצרים של נאצר) ולהפוך את האזרחים לדתיים. כל מי שיסרב, דינו מוות.
3. **יהודי** - על פי מוחמד, יש לאפשר ליהודים לחיות על פי דתם, בתוך מדינה מוסלמית דתית. ליהודים אלו יש פחות זכויות מלשכניהם המוסלמים. הם המשרתים. הם משלמים מסים יותר גבוהים.
4. **מוסלמי שיעי** - כל מוסלמי שיעי שלא ימיר את דתו, דינו מוות.
5. **יהודי ציוני** - כל יהודי ברחבי העולם שתומך בציונות, דינו מוות.
6. **נוצרי** - הסונים רואים בנוצרים ככופרים שגם אותם צריך להרוג (אלא אם יהפכו סונים)

תקופת הנשיא אנואר סאדאת

1970 – נאצר נפטר. סאדאת מתמנה לנשיא מצרים. סאדאת הוא איש אפור, בלתי מוכר במצרים, נטול כריזמה. כדי לבסס את מעמדו, סאדאת משחרר מהכלא את אסירי האחים המוסלמים למען אחדות מצרים.

1977 – סאדאת מפתיע את העולם הערבי וחותר על הסכם השלום בין ישראל למצרים. האחים המוסלמים מכריזים על סאדאת בוגד.

1981 – במהלך "צעדת הניצחון", ב-6 באוקטובר (יום הנצחון על האויב הציוני), קבוצה צבאית שהאחים המוסלמים הצליחה לגייס לשורותיה, מתנקשת בחייו של אנואר סאדאת.

אנואר סאדאת

פיצול באחים המוסלמים

עקב ההתנתקות בנשיא סאדאת, נוצר פילוג באחים המוסלמים. מצד אחד, הוותיקים שרוצים להפוך רק למפלגה פוליטית. מנגד, הצעירים שרוצים להמשיך את האלימות. עקב הפילוג, אלו שתומכים בהמשך הפעילות האלימה, מקימים את ארגון "הג'יהאד האסלמי המצרי".

הג'יהאד האסלמי המצרי

לאחר ההתנתקות בנשיא סאדאת, חוסני מובארק מונה לנשיא מצרים החדש. 1981 – הארגון שוב מוצא אל מחוץ לחוק, רבים נכלאים ביניהם ד"ר איימן אל זוואהירי.

1984 – הנשיא מובארק עושה רפורמות במצרים. בין הרפורמות, שחרור האחים המוסלמים מהכלא, ביניהם גם אל זוואהירי. לאחר שהבין שכל פעולותיו מנוטרות על ידי המשטרה החשאית המצרית, אל זוואהירי עבר לפקיסטן ונע בינה לבין אפגניסטן, שם הוא פוגש את ד"ר עבדאללה יוסוף עזאם. בהמשך הוא ישנה את שמו של "הג'יהאד האיסלאמי המצרי": ל"ג'יהאד האיסלאמי".

ד"ר איימן אל זוואהירי

עבדאללה יוסוף עזאם – היה טרוריסט פלסטיני, יליד אחד הכפרים ליד ג'נין. הוא סיים את לימודיו במדרסה בג'נין, ולמד לימודי חקלאות במכון כדורי בטולכרם. ד"ר לפילוסופיה של האיסלאם, רדיקלי מאוד.

ב-1969 הוא הצטרף לאחים המוסלמים. הוא הושפע מדעותיהם של אל-בנא וסייד קוטוב.

ב-1980 נסע עזאם לאפגניסטן, במטרה להלחם בכוחות הסובייטים שפלשו למדינה.

לימים, עבדאללה עזאם ייסד ביחד עם אוסאמה בן-לאדן את ארגון הטרור אל-קאעידה.

ד"ר עבדאללה יוסוף עזאם

אל קאעידה

אל-קאעידה - החזית העולמית האסלאמית למאבק בצלבנים וביהודים, התחיל את דרכו באותה מלחמה נגד הכיבוש הסובייטי באפגניסטן.

מטרות הארגון:

- להשליט השקפת עולם אסלאמית כדת בלעדית ויחידה.
- יצירת חזית ג'יהאד נגד היהודים ו"הצלבנים".
- להפיל את המשטרים הכופרים (חילוניים) במדינות אסלאמיות לרבות האיסלם המתון.
- לסלק את ההשפעה המערבית ממדינות ערב.

אל קאעידה הקימה סניפים רבים ברחבי העולם. אל זוואהירי וכן לאדן היו שילוב בין אידיאולוגיה ליכולות ניהול. לאל-זוואהירי היתה האידיאולוגיה הקיצונית ולבן לאדן היו את הממון, הידע והכישרון הניהולי. השניים הוציאו את הטרור מימי הביניים לעידן חדש.

באפגניסטן הם מספקים ללוחמים מודיעין, תחמושת, אימונים, נשק, צרכים לוגיסטיים, הצפנה, מחשבים, וכדומה.

אוסאמה בן-לאדן

המדינה האסלאמית (דאעש)

תחילה נקרא הארגון "אל-קאעידה בעיראק". ב-2014, בעקבות חילוקי דעות בין ההנהגה המרכזית של אל-קאעידה למפקדי הארגון בשטח, התנתק מאל-קאעידה והפך לארגון עצמאי בשם "דאעש".

מנהיג הארגון עד לשנת 2019 היה אבו בכר אל-בגדאדי. הארגון תחתיו השתתף בלחימה בסוריה, בעיראק, בלוב, בתימן, באפגניסטן ובפקיסטן. בסוף יוני 2014 הכריז הארגון על הקמת ח'ליפות אסלאמית עצמאית בשטחים שבשליטתו וקיצר את שמו ל"המדינה האסלאמית". שינוי המלמד על השאיפות שגדלו ואינן מוגבלות עוד מבחינה גאוגרפית. ב-27 באוקטובר 2019 חוסל מנהיג הארגון, אבו בכר אל-בגדאדי.

מאמר

ארגוני טרור וארגוני פשע מאורגן: הדמיון, השוני והקשר ביניהם.

המאמר בוחן את הקשר שבין ארגוני טרור לארגוני פשע מאורגן ואת האפיונים השונים של יחסים בין שני סוגי הארגונים, ומנתח את הדמיון ואת השוני ביניהם. נבדקות ההשלכות ההדדיות בין שני סוגי הארגונים, כיוון התפתחות מערכות היחסים ביניהם והסכנות הטמונות בקשר זה, כמו גם הפעולות שיכולות להינקט על מנת לבלום אותן.

כללי

ל"טרור" הפוליטי ולסוגיו קיימות הגדרות שונות. טרור פוליטי הוא שימוש בכוח או איום בכוח או באמצעים אחרים כדי להשיג מטרות פוליטיות או מטרות חברתיות, בנבדל מטרור פלילי (אישי-פתולוגי או אחר, או קבוצתי ומאורגן, או מטרור המבוצע תוך כדי מלחמה). במטרות פוליטיות הכוונה להשפיע על השלטון, כדי לשנות מדיניות ספציפית שלו, עד כדי החלפתו, או להשפיע על מגזר אוכלוסייה מסוים או על כלל האוכלוסייה, כדי להסיר תמיכתה מן השלטון ו/או כדי שתתמוך במטרות של מבצעי הטרור הפוליטי. במטרות חברתיות הכוונה להשגת זכויות פוליטיות או זכויות חברתיות של צדק ושוויון, שיפור תנאי עבודה וכדומה. פעולות הטרור יכולות להיות ישירות כלפי נציגי השלטון או כלפי רכושם, או עקיפות, דרך פעולה הפוגעת באוכלוסייה. הפעולה יכולה להיות ממוקדת באנשים ובמטרות אחרות או חסרת אבחנה. פעולות הטרור יכולות להתבצע על-ידי יחידות, או על-ידי קבוצות באוכלוסייה. הן עשויות להיות נורמטיביות (טרור ויג'ילנטי) או בלתי חוקיות ולהיעשות על-ידי השלטון עצמו. קבוצות טרוריסטיות יכולות להיות מקומיות, המנסות להשיג על-ידי הטרור מטרות חברתיות ומטרות פוליטיות בתחום המדינה או להיות חלק מרשתות טרור בין-לאומיות. גם המדינה יכולה להפעיל טרור, על-מנת לפגוע ביחידים או בקבוצות, המאיימים על מדיניותה החברתית והפוליטית או על עצם השלטון או לדכאם.

טרור פוליטי מאופיין על-ידי אידיאולוגיה, המסבירה מצדיקה את הפעולות הטרוריסטיות, על סמך טיעונים של עבר ושל הווה, של דיכוי, של קיפוח, של שלילת זכויות או של התנגדות לאורח חיים מסוים (טרור ויג'ילנטי) או כדי לקדם עתיד חברתי או פוליטי מסוים (מרקסיסטי, דתי וכדומה).

לטרור יש, אמנם, מטרות פוליטיות חברתיות, אך עשויות להיות לו גם מטרות אינסטרומנטליות, הקשורות בתהליך הטרוריסטי, כגון שחרור עצורים, יצירת משאבים לקיום הארגון ופעולותיו או מטרות הפגנתיות של פרסום הארגון הטרוריסטי ומטרותיו. המשותף לכל פעולות הטרור הפוליטי-חברתי הוא הטלת פחד ואילוצים על השלטון, על נציגיו או על האוכלוסייה. יש לזכור, שפעולות טרור להשגת מטרות פוליטיות, מבוצעות, בדרך-כלל, על-ידי עבריינים לא-פליליים.

גם לפשע מאורגן קיימות מספר הגדרות, שמאחדת אותן ההסכמה שבהבחנה בין "פשעה מאורגן" ל"פשע מאורגן". כלומר, ארגון קבוע שבו נערכת סלקציה של משתתפים חברים, וקיימת חלוקת עבודה, היררכיה ומנהיגות מובחנת. הארגון עוסק באופן קבוע והמשכי בפעילויות פליליות שונות, כלכליות, חברתיות ואחרות (גם בתחום הלגיטימי). כל זאת, תוך שימוש בשחיתות ובאלימות שיטתיים, כדי לקיים את הארגון, את פעולותיו ואת הישרדותו בסביבתו החברתית, הפלילית והלגיטימית, ומתוך מגמה ליצור בו שליטה בלעדית על תחומי עסקים מסוימים ו/או על שטחים גיאוגרפיים-קהילתיים מסוימים.

הקשרים בין שתי התופעות הללו, הומשגו לראשונה בשנות ה-80', באמצעות המונח "נרקו-טרורизם". כאן קיימת הסימביוזה, או השיתוף הרב ביותר בין תנועת טרור לארגונים של פשע מאורגן מקומיים, לאומיים ובין-לאומיים. שיתוף זה בולט יותר כאשר ארגון טרור המשכי, שלא משיג את מטרותיו או ארגון עירוני או גרילה כפרית, מצליחים להשתלט על שטח, ולפעול כארגון פשע מאורגן, בשליטה על אנשים, על עסקים ועל שטחים, ומבצעים שם גם פעילות פלילית לא-פוליטית, כמו "הנתיב הזוהר"

בפרו, שעסק בגידול קוקאין ובסחר בו. ידועים גם מצבים הפוכים, שבהם ארגוני פשע משתתפים בפעולות טרוריסטיות פוליטיות (במלחמות ובהתקוממויות לעצמאות), או שהם מעניקים לעצמם הילה של לוחמי חירות (הדוגמה הקלאסית היא המאפיה הסיציליאנית, בתקופת מלחמת העולם השנייה). על כל אחד מהנושאים, הן על הפשע המאורגן והן על הטרור, קיים חומר מחקרי רב. על הקשר ביניהם יש דיונים שיטתיים מעטים מאוד, אם בכלל. לעומת זאת, מצויות אנקדוטות, שמתוארות על סמך דווח עיתונאי, וקיים חומר, המצוי במאגרי המידע של המודיעין המשטרתי ושל שירותי הביטחון, הפנים ארציים והחוץ ארציים.

רוב החומר הקיים על פשע מאורגן עוסק בארגוני פשע מאורגן מסורתי: איטלקי, סיני, יפני וכן בקבוצות חדשות, קולומביאניות או רוסיות. החומר הקיים, עוסק בקבוצות טרור, הפועלות למען עצמאות לאומית או כמחאה חברתית (הבסקים, "הבריגדות האדומות", ה-IRA וה-FRAC הקולומביאני או הארגונים הפלסטינים והכורדים).

הקשר בין קבוצות טרור לפשע

הקשר בין קבוצות הטרור לפשע הוא בעיקרו פונקציונאלי ותועלתני ולא מהותי. כל תנועת טרור נזקקת לפשע "רגיל", לא פוליטי, כדי לשרוד ולהמשיך את מאבקה. זאת, על-ידי מעשי סחיטה, חטיפות, מעשי שוד של בנקים ובתי-עסק. המהווים חלק מהאינדיבידואליזם הסימבולי וגם חלק מהאידיאולוגיה. קרל מרקס לא אהב את הפשע. הוא סיווג את הפושעים כ"לא-פרולטריון" – כאבודים מבחינת ההשתתפות במהפכה. אולם, ראוי לזכור את דבריו של Nechaev, האידיאולוג של המחתרת הפוליטית נגד הצאר הרוסי, שחיבר את "התנ"ך" של הטרור הפוליטי.

קבוצות טרור נזקקות לפושעים מקצוענים, ולביצוע פשעים לצורכיהן הלוגיסטיים, הלוחמניים והאחרים. ידוע לנו על ארגוני טרור, שנזקקו לזיפנים מקצועיים, לפורצי מנעולים, למכיני פצצות ושירותים רבים אחרים. כל ארגון טרור ביצע בעצמו פשעים או נזקק לפושעים לצרכיו

הקשר בין ארגוני טרור לארגוני פשע מאורגן

כבר בשלב הקמת הארגון הטרוריסטי עולה הצורך לקשר עם פשע מקצועי ומאורגן, בנוסף לפשע ה"רגיל". זאת לשם הקמת בסיסי פעולה לקניית נשק וכדי לקיים את הארגון. למשל, בטרור הקשור בבעיה חברתית ספציפית (Issue Type), כמו מלחמה בניסויים (רפואיים ואחרים) בבעלי חיים או בציידים ובמוכרי פרוות, הטרוריסטים הירוקים" הללו השתמשו בפצצות ובאלימות אחרת. אנשי ארגוני הטרור פונים ופנו לשם ייצורן לעבריינים (אם לא למדו זאת בכוחות עצמם מהאינטרנט).

בשלבם שלאחר מכן, של ייצוב הארגון והתרחבותו, היסודות הפליליים בטרור פוליטי נעשים חשובים, ונוצר קשר קבוע עם הפשע המאורגן. יש שנוצרים קשרי עבודה מסודרים עם עבריינים מסוימים, ויש שהעבירות מבוצעות על-ידי אנשי הארגון עצמם. או-אז היסודות הפליליים בארגון הטרור מתחרים בשווקים עם ארגוני פשע מאורגן (למשל, שוקי סמים). בשלב הגרילה, שבו כבר מתקיימת שליטה על שטחים, נעשה שימוש בפשע המאורגן הקיים, או שנוצרת מערכת פלילית עצמאית, כדי לשלוט באנשים ובשטחים. לכך יש גם קשר לסוג המנהיגות: האם היא מוכנה לשתף פעולה עם ארגונים פליליים ולהיפך. תנאי העלייה של הטרור הפוליטי (אם כי מסוג מסוים) ושל הפשע המאורגן והמשך פעולותיהם דומים הם. שניהם צומחים באותם תנאים עוני, אפליה, חוסר ביטוי למצוקות חברתיות וכדומה). במצבים של כיבוש ושל דיכוי אתני, יעלו הדרישות לעצמאות ולשחרור את ארגוני הטרור והמחאה, אשר ישתמשו לעתים, כפי שראינו, בארגוני פשע למטרותיהם.

ארגוני טרור בינלאומיים יכולים לשתף פעולה עם ארגוני פשע, בלי שהפשעה תזיק להם, אבל ארגון טרוריסטי יכול להיפגע מהקשר בינו לבין הפשע, כאשר הפשיעה משתלטת על פעולותיו ופוגעת

ביציבותו. גם ארגוני פשע בינלאומיים יכולים לתת שירותים לארגוני טרור, בלי שהטרור יזיק להם, למעט פגיעה, בעיקר ברווחיהם, ברמה המקומית.

הטרור והפשע המאורגן מתבססים במקומות, שבהם קיים שלטון חלש או שהוא נחלש, ואינו יכול לקיים מערכת שליטה על הפריפריה, ובמקומות, שבהם ממשלות וארגוני אכיפת החוק והביטחון הם מושחתים. בארצות אלה, הפשע המאורגן והטרור יכולים להקים בסיסים לפעולה, למנוחה, להתארגנות ולהצטיידות. במדינות חלשות ו/או מושחתות, שבהן השחיתות מחלישה את יעילותם בעיקר של גופי הפיקוח, הפשע המאורגן והטרור יכולים לבסס את קיומם, וליצור מערכת השחיתות יעילה יותר על-ידי תגמול כספי ועל-ידי הטלת אימה, איומים וסחיטה. לעתים נוצרת מערכת של הסכמים ושיתוף פעולה אסטרטגי בין ארגוני פשע מאורגן לארגוני טרור, וכן הסכמים טקטיים, לגבי פעולות מסוימות של הברחה, הלבנת כספים וכו'. ההסכם הידוע בין ארגוני פשע מאורגן עלה ב- Operation Green Ice ב-1992, בו ארגוני פשע מאורגן איטלקי, רוסי, ישראלי וקולומביאני שיתפו פעולה להברחת סמים. ניתן גם לציין את שיתוף הפעולה בין ארגוני פשע מאורגן הולנדים וטורקים או בין ארגונים ישראליים והולנדים לייצור סמים (אקסטזי). הסכמי שיתוף פעולה בין פשע מאורגן לבין טרור בתחום הכלכלי, ידועים בדרום אמריקה (ראה ביבליוגרפיה לעיל על נרקו-טרוריסם). הסכמי שיתוף פעולה קיימים, כמובן, גם בין ארגוני הטרור האירים, הגרמנים והפלסטינאים.

יש לציין, שקיימת סימפאטיה בין מנהיגי פשע מאורגן לטרוריסטים, בעיקר לתעוזתם ולתחכומם. אך רק המנהיגים של ארגון פלילי וארגון טרור מחליטים עם מי, מתי ואיך להתקשר ולשתף פעולה. מנהיגי הפשע המאורגן האיטלקי והיפני, למשל, נענו במהירות לבקשות השלטון להילחם דווקא בטרור השמאלי. ולהיפך, מנהיגי קבוצות טרור מוכנים לשתף פעולה עם ארגוני פשע מאורגן. הם מקימים יחידות מיוחדות או תפקידים מיוחדים, כדי ליצור הפרדה והבחנה בין התחום הפוליטי לזה הפלילי. כך היה בקולומביה ובכמה תאים של הבריגדות האדומות באיטליה. באירלנד, גם ה-IRA וגם יריביהם הפרוטסטנטים היו קשורים עם הפשע המאורגן בעבירות סמים וסחר בנשק, ומנהיגים של שתי הקבוצות הגיעו להסכמים על חלוקת שטחי סחיטה. בכל מקרה של קשר או מאבק בין טרור לפשע מאורגן, יש לראות את ההקשר הפוליטי ואת האקלים החברתי, שבו פועלים מנהיגי ארגוני הפשע המאורגן והטרור. ארגון פשע מאורגן תומך כמעט תמיד באידיאולוגיה ימנית פשיסטית (ראה על איטליה אצל Arlacchi, 1986) וארגון טרור ימני מוכן יותר לשתף פעולה עם ארגון פשע מאורגן, אם כי, בעיקרו, זה יהיה שיתוף פעולה אינסטרומנטלי.

ניתן, איפוא, לדבר על רצף בין קבוצות טרור אידיאולוגיות טהורות עד ל"גנגסטריזציה" של קבוצת הטרור. תופעה זו קיימת בשתי קצותיה:

- הקצה האחד הוא ארגוני טרור, המשמשים, למעשה, כארגוני פשע מאורגן, למשל, חלקים מה-IRA, ה-ASALA הארמנית בזמנו, המוג'הדין האפגני ו"הנתיב הזוהר" בפרו, אשר כולם, למעשה, עוסקים בסחר בסמים למימון הארגון ופעולותיו.

- הקצה השני הוא ארגוני פשע מאורגן, ההופכים לארגוני טרור פוליטי. זהו מצב נדיר ביותר. יש גם מצב שבו ארגון פשע הופך לארגון טרור פוליטי (אבל משמר את האופי ואת הפעילות הפלילית ה"טהורה"). ארגון ה-PACARD בדרום אפריקה הפך מארגון ויג'ילנטי למלחמה בפשיעה, בעיקר בסמים, לשותף בעסקי סמים, ומכאן לארגון טרור מוסלמי פונדמנטליסטי במימון עוסמה בין לאדן. מקרים דומים הם של ארגוני פשע מאורגן, המממנים ארגוני טרור. ארגון הפשע המאורגן הטורקי בהולנד, למשל, מימן קבוצות מחאה ימניות נגד השלטון הטורקי, וכן ארגון הפשע המאורגן הג'מייקאני בארה"ב, שלח כסף, שצבר מפשע, כדי לממן את ארגון הטרור בג'מייקה.

יתכן גם מצב, שבו פשע מאורגן "רגיל" (של שוד, סחיטה וכו') הוא חלק ממדיניות הטרור הפוליטי. זאת כדי להוכיח לציבור, שהשלטון איבד את המונופול על שימוש בכוח, ואת היכולת לאכוף חוקים, ולמעשה, אינו יכול להעניק לו הגנה. כלומר, השימוש בפשע מאורגן על-ידי קבוצות טרור יש לו ערך

סמלי, שהוא גם פונקציונלי ולא רק אינסטרומנטלי.

לימודי פשיעה או ביצועה יכולים גם להיות חלק מתכנית ההכשרה והאימון של טרוריסטים, כמו במקרה של פטי הרסט. אפשר להכשיר ולהרשים את המעמד הבינוני, שמצטרף לארגוני טרור על-ידי שיתופו בפשע רגיל (שוד, גניבות וכו'). חשוב להכשירם מנטלית לעבור על החוק, ולשלול על-ידי כך את הלגיטימיות.

סוג קשר נוסף בין טרור פוליטי לפשע ולפשע מאורגן, הוא הטרור של המדינה (State Terrorism), המשתמש בפושעים רגילים ומקצועיים וגם בפשע מאורגן, כדי להילחם בטרור פוליטי. (למשל, איטליה הפשיסטית וגרמניה הנאצית – במאבק בקומוניסטים. בברזיל, שבדרום אמריקה, בתקופת הגנרלים, או בטייוואן בשנות ה-80, שבה שכרה הממשלה שירותי פשע מאורגן לרצוח את מתנגדי השלטון.

ניתן לחקור מספר סוגיות בנוגע לקשר בין ארגוני פשע מאורגן לארגוני טרור: מי יוזם את המגע? מתי ומדוע? מה אופי שיתוף הפעולה ביניהם? למשל, סביב איזה מצרך או שירות (סמים, זנות, הברחת אנשים) עוצב הקשר? באילו סוגים של טרור יש יותר שיתוף פעולה: פוליטי-מחאתי או פוליטי-לאומני של עצמאות ושחרור, הן ימני והן שמאלי? איזה סוג של ארגוני פשע מאורגן מוכן לשתף פעולה עם ארגוני הטרור המתמחים בסמים, בנשק, בהלבנות כספים, בהברחות שונות וכו'? (למשל, יש יותר סיכוי, שקבוצות טרור מחאתי "פרימיטיבי" יתקשרו עם עולם הפשע ובשלב מסוים יהפכו לקבוצה העוסקת הן בפשע והן בטרור), מה הקשר בין שיתוף פעולה לאופי המנהיגות (רקע חברתי, מעמדי או אתני)? באיזה שלב של התפתחות הפשע המאורגן או התפתחות הטרור נוצר הקשר ומה אופיו? ועוד.

היחסים בין ארגוני טרור לבין ארגוני פשע מאורגן

סוג ראשון של יחסים בין ארגון טרור לארגון פשע מאורגן, וביניהם לבין הסביבה החברתית, הפוליטית והכלכלית, הוא סוג יחסים של "טורף ונטרף", כמו שוד וגניבה זה מזה, חטיפת אנשי פשע מאורגן על-ידי טרוריסטים לשם כופר ולהיפך. בנוסף, כל אחד מהשניים, גם ארגון הטרור וגם ארגון הפשע המאורגן נוהגים כך כלפי סביבתם.

סוג שני של יחסים הוא "יחסי טפילות": הארגון הפלילי סוחט את הארגון הטרוריסטי, כי הוא יכול להזיק לו או להיפך. למשל, ברונני הסמים הקולומביאנים חוטפים טרוריסטים ולהיפך. שניהם, או כל אחד לחוד סוחטים רווחים וויתורים מסביבתם, ושניהם תוקפים את השלטון ואת נציגיו (שופטים, שוטרים ואזרחים).

סוג נוסף הוא "יחסים סימביוטיים": קיימים יחסי רווח הדדי בין הארגונים לסביבה. השימוש בפשע מאורגן לצרכים פוליטיים והשימוש בפוליטיקה לצורכי הפשע המאורגן ידועים בעיקר במשטרים טוטליטריים שמאליים, ימניים או מושחתים מאוד (כמו אלה שבדרום אמריקה). שימוש זה קיים, לכאורה, גם במדינות אפריקה, אלא ששם קשה להגדיר את האופוזיציות לשלטון כטרוריסטים פוליטיים. קיימים מקרים, שבהם מפלגות פוליטיות, הזוכות למימון מארגוני הפשע המאורגן, מעלימות עין מסוגים מסוימים של פשע. כך, למשל, בפרו, השתלטו ה"סנדרו לימונו", בשלב הגרילה, על שטחים, ניצלו את הסביבה ואת הסדרי הפשע המאורגן בהרי האנדים, שבהם גדלו צמחי הקוקה. האיכרים שועבדו אז לטרוריסטים כמו לסוחרי הסמים לפני כן.

כיום, עם היווצרותם של שווקים פליליים, בעיקר של סמים, שבהם פועלים ארגונים פליליים, מגייסות גם תנועות טרור אמצעי קיום ולחימה מתחום זה. לכן, משנות ה-60 ואילך, אין תנועת טרור פוליטית לאומית או אחרת, שאינה קשורה בשווקי הסמים.

מאחר שארגוני טרור עוסקים ברכישת נשק, הרי שארגוני הפשע המאורגן מוכנים לספק אותו, כי הם עוסקים גם בכך. כך פועלים ארגוני הפשע המאורגן הרוסי וכך ארגוני הפשע המאורגן הניגרי, המספק נשק ללוחמים בנמיביה ובאנגולה. ידוע, שארגון פשע מאורגן מכר נשק המוני הרסני לארגוני

טרור, וקיים חשש שגם ימכור בעתיד, וידוע אודות קשר בין ארגון פשע מאורגן לסחר בנשק המוני הרסני.

ארגוני טרור עוסקים בשיטתיות בפעילות של פשע מאורגן. ארגון ה-IRA עוסק בסחיטה ובסמים (שנקנים מהקרטל הקולומביאני), כך ה-ETA הבסקי או ארגון הטרור והגרילה בניקרגואה. ארגוני הסמים שילמו למורדי ה"קונטרס", על-מנת שיוכלו להשתמש בשדות התעופה שלהם. המוג'הדין באפגניסטן עסקו בהברחת הירואין, על-מנת לצבור כסף לרכישת נשק נגד הרוסים, והם עדיין ממשיכים לממן את המלחמות הפנימיות, ולקיים את השלטון על-ידי סחר בסמים. כך היה בשנות החמישים, כשארגונים סינים לאומיים השתמשו בסמים בבורמה, כדי להילחם בקומוניסטים. הקשר בין שווקי סמים לנשק נוצר בגלל ייצור עצום של סמים וקיומם של עודפי כלי-נשק אדירים, בשל התמוטטות ברית-המועצות ומדינות הגוש המזרחי. שוק חליפין זה של סמים תמורת נשק, סיפק בעבר ומספק גם היום נשק לסכסוכים לאומיים אתניים רבים (כמו, למשל, ביוגוסלביה וברפובליקות המוסלמיות שבחבר העמים).

הדמיון והשוני

ניתן להצביע על קווי דמיון בין שני סוגי הארגונים, ולעומתם גורמי שוני ואבחנה:

קווי הדמיון

- כמו ארגוני טרור, שונים גם ארגוני פשע מאורגן בגודלם, בטווח פעולתם (יש ארגוני פשע מאורגן וטרור מקומיים, לאומיים ובינלאומיים), ביכולת שליטתם בתחום הפלילי ובתחום הלגיטימי, בהתמקצעותם ובכוחם הכלכלי והצבאי.
- כמו ארגוני פשע מאורגן בכל רמה, מקומית, לאומית ובין לאומית, מחלקים ארגוני טרור ביניהם פעילויות ושטחים, ולעתים אף מתחרים עליהם, מתחרים זה בזה והורסים זה את זה. לדוגמא, הכורדים או המחטרות בארץ, שהתחרו על הבולטות במלחמה נגד הבריטים.
- ארגוני פשע מאורגן, כמו ארגוני טרור, זקוקים למקלטים גיאוגרפיים ואם אפשר גם למקלטים אנושיים, לרוב של קבוצות מאנשיהם מבחינה אתנית, שבהם יוכלו לנוח, לגייס משאבים ולתכנן פעולות. לגבי ארגוני הפשע המאורגן, מדובר ביכולתם להבריח אנשים וחומרים; כך גם לגבי ארגוני טרור. לא תמיד זו הברחה בלתי חוקית. לעתים, על-ידי זיוף מסמכים ותעודות מתאפשרות כניסה ויציאה חוקית של אנשים ושל חומרים.
- בדרך-כלל, אנשי ארגוני הפשע המאורגן, כמו אנשי ארגוני הטרור הם רציונליים, אם כי יש מטורפים, בכל אחד מהם, המסכנים את הארגון.
- בשניהם נעשה שימוש שיטתי ורציונלי באיום באלימות, אך ארגוני הטרור מפעילים תחילה טרור ספציפי - סלקציה של קורבנות נגד משרתי השלטון, נציגיו או סמליו, ואחר-כך גם אלימות ללא אבחנה נגד אזרחים.
- שני סוגי הארגונים עושים שימוש בטקטיקות דומות: חטיפות, התנקשויות, סחיטות ועוד.
- שני סוגי הארגונים פועלים בסתר ובמחותרת (בתחומים של מנהיגות, חברים, מקומות מסתור ותכניות פעולה), אך שניהם גם ישאפו, לעתים, לתת פומבי לקיומם: ארגון פשע מאורגן מעוניין, לעתים, מסיבות טקטיות, ליצור מודעות לכוחו על-ידי פעולות הפגנתיות כגון הרס ורצח. ארגון הטרור ישאף, מלכתחילה, להציג את קיומו ואת מטרותיו על-ידי פעולות ראוותניות.
- שני הארגונים עומדים כאופוזיציה למדינה, אם כי לארגוני טרור יש משנה סדורה, ואידיאולוגיה המסבירה את ההתנגדות הזו.
- בשני סוגי הארגונים, התביעה לנאמנות החברים בו היא חזקה עד אבסולוטית, ועזיבה כרוכה בעונש קשה עד חיסול של ממש.

- לשני הארגונים תנאי היווצרות וצמיחה דומים: עוני, אבטלה, קיפוח, הפליה תחושות של קיפוח והפליה וחוסר יכולת לשנות מדיניות מפלה, שנותנת אפשרות לביטויי מחאה. תנאי משנה אלה מאפשרים גיוס חברים והמשכיות תפקוד. שני הארגונים מגייסים חברים מאותן קבוצות אוכלוסייה. חולשת המדינה ו/או שלטון מושחת גורמים הן לעליית הפשע המאורגן והן לעליית הטרור, המכוון נגד השלטון המרכזי (כמו, למשל, בסיציליה, בקולומביה וברוסיה). הדבר בולט בעיקר במדינה, שאינה יכולה לפקח על הפריפריה (סין) או על השטח, בגלל תנאים גיאוגרפיים – יערות והרים כמו בקולומביה או בפרו או בגלל בעיות אורבניות, כמו שכונות נפרדות של תושבים, אוהדי הארגון בתוככי ערים גדולות.
- בשני הארגונים קיים שימוש בפשע לגיוס משאבים, לשם קיום הארגונים ומימון פעולותיהם.
- שני הארגונים מקיימים פעולות פליליות, כמו סחיטה, עיסוק בסמים, בהברחות ובהונאות. שניהם מספקים לשווקים פליליים ולגיטימיים כל מה שהם זקוקים לו. פעולות אלו מאפשרות לבסס את קיום הארגון ופעולותיו, ואפילו ליצור מערכות סעד לטיפול במשפחות אסירים ובאלמנות.
- במאבק נגד הפשע המאורגן, השלטון מקים יחידות מודיעין וחקירה מיוחדות. כך גם נגד ארגוני טרור (מודיעין מיוחד), בנוסף לנטייה להקמת יחידות שלהן סמכות להרוג ("Death Squads"). יחידות כאלה פועלות גם נגד ארגוני פשע מאורגן (כמו בברזיל. דוגמא נוספת היא השימוש שעושה הממשל האמריקני ביחידות אלה נגד ארגוני פשע מאורגן מחוץ לארצות-הברית, בצבא או ביחידות מיוחדות כמו ה-DEA ("Drug Enforcement Authority").
- נגד פשע וסטיות חברתית יש התפתחות של ויג'ילנטיות (שיטור, משפט והוצאה לפועל של גזר הדין שלא במסגרת החוק). מוקמות יחידות היוצאות למסעי עונשין עד כדי לינץ' וחטיפות. גם נגד ארגוני טרור מקימים, לעתים, ויג'ילנטיות רשמית (לדוגמה, המשמר האזרחי בגוואטמלה או השימוש בארגון הפשע המאורגן היפני נגד הטרור השמאלי. כך גם באיטליה – הפניית ארגוני הפשע המאורגן נגד הבריגדות האדומות אחרי חטיפת אלדו מורו.
- בשני הארגונים קיים רצון ליצירת שליטה ובלעדיות: בארגון טרור, המאבק הוא בשלטון (למשל, המאבק לפני קום המדינה בין "ההגנה" לבין "הפורשים" על השליטה במאבק נגד הבריטים). בארגוני הפשע המאורגן המאבק האלים הוא, בעיקרו, על שליטה בעסקים ובשטחי פעולה.

גורמי השוני

- אידיאולוגיה: ההבחנה בין ארגון פשע מאורגן לארגוני טרור היא, בדרך כלל, על-פי קיומה של אידיאולוגיה או העדרה. ארגון הטרור מאופיין בקיומה של אידיאולוגיה, פחות או יותר מפותחת. בולטות הן האידיאולוגיות השמאליות והאידיאולוגיות הימניות שמרניות, אך יש גם אידיאולוגיות אחרות כמו טרור של הירוקים" להגנת הסביבה או להגנת בעלי-חיים. לכן, בניגוד לאנשי פשע מאורגן, טרוריסטים דווקא מודים בעבירותיהם בבית-המשפט. הם מנסים להפוך את המשפט לכלי להפצת הרעיונות שלהם. עם זאת, לרוב ארגוני הפשע המאורגן יש אידיאולוגיה ימנית או שהם שירתו אידיאולוגיות ימניות. ה"יקוזה" היפנית, למשל, תמכה במפלגות ימניות, ושירתה את המדינה במאבק נגד ארגוני פועלים ונגד איגודים מקצועיים שמאליים. כך גם המאפיה האיטלקית ובעיקר הסיציליאנית. מאידך, השמאל תמיד ינסה לגייס את הפשע לצידו, על בסיס טענות קיפוח, שחיתות ואללימות השלטון. לפשע המאורגן יש גם אידיאולוגיה משל עצמו – אידיאולוגיה של רווח מידי, קבוע, ואם אפשר גדול ואידיאולוגיה של עקרונות השוק החופשי והשגת מונופול בשווקים. לעתים, יש בה גם ניצנים של מחאה על קיפוח או שימוש בטענות קיפוח ואפליה, כדי להסביר, להצדיק ולנטרל רגשיות אשמה ואחריות. אין זו אידיאולוגיה של שינוי חברתי, אלא מכוונת מידי פעם נגד חוק זה או אחר.

- השימוש בתקשורת: חברי ארגונים פליליים נמנעים מפנייה לאמצעי התקשורת ומקשר איתם, כמו גם מקשר כלשהו עם מוסדות הפיקוח של המדינה. רק לאחר הרשעה וגזר-דין חמור, הם פונים לכלי התקשורת, על-מנת להתלונן על חומרת העונש. ארגון טרור, לעומת זאת, מחפש את הפרסום. הטרור נתפס על-ידי פעיליו כזירה של תקשורת, כדרמה תקשורתית.
- האלימות של ארגוני הפשע המאורגן סלקטיבית יותר, פנימית וחיצונית, ומבחינה בבחירת הקורבנות. היא מתמקדת במי שנחשב כמסכן את המנהיגות, את הארגון ואת פעולותיו. גם בארגון טרור יש סלקציה של קורבנות - יעדים, אך בשלב מסוים, הקורבנות אינה מובחנת. האלימות מבוזרת יותר ופוגעת ללא הבחנה בקורבנות. זוהי הדרך להשיג כיסוי תקשורתי רחב (שארגוני הפשע המאורגן אינם רוצים בו). עם זאת, לאחרונה, עלו ארגוני פשע מאורגן שנקטו אלימות בלתי מובחנת, בין קולומביאנים ומהגרים מג'מייקה, למשל (על אלימות בפשע מאורגן ראה).
- ארגוני הפשע המאורגן פועלים, אמנם, נגד חוקים או נגד מדיניות מסוימת, אך אינם שוללים את הלגיטימציה של המדינה. ארגוני הטרור, לעומת זאת, קוראים תגר על עצם הלגיטימיות שלה, אלא אם כן הם מתמקדים בנושא מסוים, נגד מדיניות פנימית וחיצונית מסוימת של השלטון. על-כן, מערכת סימביוטית בין ארגון טרור מהפכני או בדלני לבין השלטון כמעט שאינה יכולה להתקיים, בעוד שארגוני פשע יכולים להתקיים בצד המוסדות הלגיטימיים, והסתגנות למוקדי כוח של השלטון היא חלק ממהותם.
- המדינה יוצרת, אמנם, חקיקה מיוחדת נגד ארגוני הפשע המאורגן, אך לא מקיימת הליכי משפט שונים (דיונים סגורים וכו'). לעומת זאת, לגבי ארגוני טרור, יש, לעתים, חקיקה מיוחדת וגם פרוצדורות שונות. יש שמדינות מסרבות להכיר בקיום פשע פוליטי, וטרוריסטים נשפטים כעבריינים רגילים, ועל כן הם מתלוננים. אך תמיד, הם יכלאו במתקנים מיוחדים.

השלכות הדדיות

- לקשר בין ארגוני טרור לארגוני פשע מאורגן יש השלכות הן על ארגוני הטרור והן על ארגוני הפשע המאורגן. קשר זה אינו חד כיווני - לעתים, הוא כדאי לשניהם, אולם, לעתים, הוא גם בעייתי ומזיק לשניהם.
- ארגוני-הטרור עלולים לסבול מפגמים בטיעוניהם ובדימוי שלהם ומהצגתם כ"סתם פושעים". יתרה מכך, שיתוף הפעולה עם הפשע המאורגן יכול "לסחוף אותם לתהליכי "גנגסטריזם" של תנועות הטרור, למשל, על-ידי מחויבות ה"חברים" יותר לפשע ופחות לטרור.
- ארגוני הפשע המאורגן עלולים לסבול מיד קשה יותר מצד הממשל, בגלל שיתוף פעולה עם הטרוריסטים. הקשר עם ארגוני טרור מביא לתגובות עונשין חמורות יותר של מערכות הביטחון ומערכות אכיפת החוק והמשפט.

הסכנות

- ארגוני הפשע המאורגן וארגוני הטרור עלולים לערער את מבנה השלטון, את הסדר החברתי ואת התהליכים הדמוקרטיים (כמו למשל, בקולומביה, באקוודור, בניגריה ובסצ'ילה). במדינות העוברות שינוי משלטון טוטליטרי (שמאלי, ימני, או צבאי) לדמוקרטי, הפשע המאורגן מחליש את התהליכים הללו ומחבל בהם (כמו שאירע, למשל, ברוסיה, בדרום-אפריקה ובניגריה). קיימות גם סכנות לבריאות העם, בשל הסחר בסמים או בגלל העברת חומר רדיו-אקטיבי ואחסנתו, על-ידי שיחוד השלטון (בניגריה ובמאלי שבאפריקה, או ברוסיה לדוגמה, ידועים מקרים של גניבות והונאות המדינה וערעור הכלכלה) כמו כן, הם גורמים לערעור היציבות החברתית והפוליטית (כמו, למשל, הקשר בין פשע מאורגן לארגונים אתניים לאומיים, הדורשים עצמאות ברפובליקות האסייתיות ברוסיה וביוגוסלביה המתפוררת). במצבים אלה של ערעור היציבות, ערעור הביטחון האישי ובטחון הרכוש, יש איום על תהליכי הדמוקרטיזציה והליברליזציה הכלכלית, וקיימת סכנה לזיהוי

הדמוקרטיה עם הפשע. או-אז עולים געגועים לשלטון דיקטטורי, והיו אפילו ניסיונות לחזור לשלטון כזה (על-ידי מרידות צבאיות באפריקה, או ניסיונות להחזרת שלטון הגנרלים בדרום-אמריקה).

• הפשע המאורגן הבינלאומי מתחזק עוד יותר (בהון ובכוח השפעה על ממשלות) ויוצר בסיסים בארצות רבות. הטרור הבינלאומי והמקומי ישתף פעולה עם הפשע המאורגן בצבירת הון על-ידי פעולות בשוקי פשע מאורגן (סמים, הברחות וכו'). הפשע המאורגן ישתף פעולה עם הטרור הלאומי והבינלאומי בנושא נשק. נשקפת סכנה בינלאומית מפעילות צפויה, שלפיה, ארגוני טרור ופשע מאורגן ישתפו פעולה בקניית נשק להשמדה המונית ו/או בייצורו. בארצות שעוברות תהליכי דמוקרטיזציה, הפשע המאורגן ימשיך לעכב את ההתפתחות הפוליטית והכלכלית, וישתלט על התפתחויות אלה (למשל, כיום, בניגריה וברפובליקות הרוסיות), ויצבור כוח רב לערעור המשטרים והכלכלות.

• פשע מאורגן וטרור יכולים להתחזק עד כדי יכולת שימוש בטכנולוגיות מתקדמות של תקשורת, העברות כספים והרחבת פעולותיהם בתחומי סחיטה ופגיעה במערכות תקשורת אלקטרוניות (למשל, על-ידי פיתוח וירוסים שונים ועשיית שימוש בהם).

התפתחות היחסים העתידית

השלב הבא במערכת היחסים בין ארגוני טרור לארגוני פשע מאורגן הוא שלב האינטרנציונליזציה. קרי, גלובליזציה של הפשע המאורגן וחברתו עם הטרור הבין-לאומי, כדי לאיים על הביטחון של מדינות ושל מערכות כלכליות. (התופעה הקרוייה Transnational Criminal Organization - TCO). לאורך שנים, היו קיימים ארגוני פשע מאורגן מסורתיים, שפעלו מחוץ לגבולות מדינתם, ויצרו רשתות בינלאומיות (המאפיה האיטלקית, הטריאד הסיני, היאקוזה היפני וכיום, הפשע המאורגן הרוסי והקולומביאני). ארגונים אלה עלו באותם תנאים של שווקים בינלאומיים ותקשורת, והם פועלים כמו קורפורציות בינלאומיות לגיטימיות. על כן אלו הם ארגוני פשע מאורגן, שיש להם שלוחות מארץ האם למקומות שונים, שבהם, בדרך-כלל, יש מובלעות של מהגרים תושבים מאותה עדה ומאותה ארץ מוצא (התורכים באירופה, הרוסים בארצות-הברית ובישראל, האלבנים באיטליה וכו'), יוצאי הדופן הם ארגוני פשע מאורגן בין-לאומי, הפועלים במקומות שאין גיטאות של בני-מוצאם, והם משמשים רק כבסיסים "Trade Post" לפעולה של יבוא, יצוא ותנועת אנשים (כך הקולומביאנים, הניגרים ואחרים בכל רחבי אירופה) (אמיר, בדפוס).

ירידת הסכנה, לכאורה, מהטרור, בעיקר ברוסיה ובשכנותיה, העלו את הפשע המאורגן הבינלאומי, בתחומים של סחר בסמים, שווקי הנשק, הברחת אנשים, סחר בנשים ובחומרים מסוכנים. חשש זה מגיע עד כדי חרדה ממש ודיבורים על מצב שבו פשע מאורגן בינלאומי, בשיתוף פשע מאורגן מקומי, ייצרו עסקאות של נשק וסמים, וכן הלבנת כספים בקנה מידה עצום. לדוגמא, מקרהו של הבנק BCCI - הבנק שבו הולבנו והושקעו, מחד-גיסא, "Pax Mafioza" - כספים של ארגוני הפשע המאורגן וארגוני הטרור, ומאידך-גיסא, כספים של ה-CIA ושל סוכנויות ביון אחרות, שנועדו להילחם בהם.

דוגמא בולטת של קשר בין פשע מאורגן בין-לאומי לטרור בין-לאומי היא בעיית בין-לאדן, המממן את ארגוני הפשע המאורגן בדרום אפריקה, למשל, שהופכים לשלוחה לפעולותיו הטרוריסטיות, ועוסקים בהצטות, בתקיפות של תחנות משטרה ושוטרים ובזריקת פצצות למרכזי בידור, בשם הפונדמנטליזם האיסלמי. בבספי סמים שהוא קונה, ועוזר להבריח מאפגניסטן ומפקיסטן, מימן בין-לאדן תנועות טרור (מוסלמי) בכל העולם (כולל בישראל). הפשע המאורגן האלבני קשור בתנועת ההתנגדות והטרור האלבני כנגד הסרבים.

דוגמא נוספת היא הטרור הכורדי, שיצר רשתות בין לאומיות, ועסק, למימון פעולותיו, בסחיטה, כולל סחיטת ארגוני פשע מאורגן כורדי (בהולנד). גם כאן חשובות המובלעות האתניות שנותנות מחסה ומקורות גיוס של אנשים וכספים.

התגובה

דרכי פעולה רבות מוצעות לבלימת החבירה בין קבוצות פשע מאורגן לקבוצות טרור, כמו שיתוף פעולה במודיעין, בחקיקה ובהסגרה בין משטרות וגופי ביטחון (שחייבים להיות "נקיים" משחיתות); פעילות מרוכזת נגד מנהיגים; פעילות מרוכזת נגד רשתות להלבנות הון; הרס מקומות ייצור של סמים; חקיקה מיוחדת נגד הלבנות הון, נגד מנהיגות ונגד חברות בקבוצות טרור ופשע מאורגן (כגון חוקי R.I.C.O. המיוחדים נגד פשע מאורגן); שימוש בשיטות "יצירתיות" לשכנועם של עבריינים וטרוריסטים, לשם קנייה, הסגרה ומסירת מידע (כמו שיטת "החזרה בתשובה" - ה-Pentiti האיטלקי, המתירה מתן חיסיון ו/או הפחתת חומרת האשמה עבור הודאה ומסירת מידע); הבהרה לטרוריסטים, ששיתוף פעולה עם ארגוני פשע אינו כדאי, כי פושעים, בדרך-כלל, אינם מחויבים אידיאולוגית, ויכולים, בקלות יחסית, לגלות סודות על הטרוריסטים; איסוף מודיעין נגד קבוצות חשודות, שמראות סימנים של טרוריות (כמו ה"שין רקיו" ביפן, שניסתה להרעיל את נוסעי הרכבת התחתית); איסוף מודיעין לגבי קבוצות פשע מאורגן: איתור החוליות החלשות בארגון, איתור המנהיגות, זיהוי שלב ההתפתחות הארגוני (חמסני, טיפולי או סימביוטי); וכמובן, שיתוף פעולה ותיאום בין-לאומי בתחומים הנוגעים לטרור ולפשע מאורגן.

שאלות הכנה למבחן

1. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:
 - א. לפי גישתו של באקונין, "המיעוט הנבחר" נבחר על מנת לשלוט על המדינה ולהגשים את "החופש האישי"
 - ב. על פי הגותו של באקונין, ההיסטוריה אינה התפתחות מתואמת של אירועים לקראת מצב בו כל אדם יגשים את החופש האישי לכן על הטורריסט להגשימה על ידי האלימות
 - ג. לפי מיכאל באקונין, צריך לתאם עם המדינה את מימוש והגשמה ה"חופש האישי"
 - ד. על פי הגותו של באקונין, ההיסטוריה היא התפתחות מתואמת של אירועים לקראת מצב בו כל אדם יגשים את החופש האישי.
2. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:
 - א. טורר חד נושאי הוא הקיצוני ביותר.
 - ב. טורר דתי: פועל בתוך המדינה ממנה הוא בא, מטרתו להפוך את החברה ואת המשטר.
 - ג. טורר אתנו לאומי: פועל בכל מקום בעולם במטרה להשיג חופש אישי לכולם.
 - ד. טורר אורבני: פועל בתוך המדינה ממנה הוא בא, מטרתו להפוך את החברה ואת המשטר.
3. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:
 - א. טורר אורבני פועל בתוך המדינה ממנה הוא בא, מטרתו להפוך את החברה ואת התרבות במדינה.
 - ב. טורר דתי פועל רק בתוך המדינה ממנה הוא בא, מטרתו להפוך את המשטר
 - ג. טורר אתנו-לאומי פועל בכל מקום בעולם במטרה להשיג חופש אישי לכולם
 - ד. טורר חד נושאי הוא הקיצוני ביותר.
4. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:
 - א. לוחמת גרילה, תפעל בד"כ בסביבה גיאוגרפית מוכרת וחייליה יהיו חיילים מקצועיים
 - ב. מטרתם העיקרית של לוחמי הגרילה כאשר הם נלחמים בצבא סדיר היא כיבושי שטחים ומתקפה כוללת
 - ג. מטרתו העיקרית של ארגון הגרילה היא פגיעה באזרחי היריב על מנת לדכא את הרצון של הצבא הסדיר להילחם נגדו.
 - ד. ארגון גרילה אינו זקוק לתמיכה של גוף פוליטי או עוצמה כלכלית לקיום עצמי מכיוון שלרוב זה ארגון קטן שאינו זקוק למשאבים מרובים.
5. הגותו של מיכאל באקונין
 - א. הגורם היחיד שיכול להגביל את החופש האישי זו המדינה אך רק לאחר שהטורריסט שולט
 - ב. את החופש האישי ניתן להגשים רק בדרכי שלום. האלימות סותרת את החופש האישי
 - ג. שאיפתו של הטורריסט היא הצלחת הפיגוע ולא הדרך
 - ד. הטורריסט הוא הניצוץ שידליק את ההמון, גם אם לא יראה את התוצאות של מעשיו.
6. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:
 - א. לפי מיכאל באקונין, הטורריסטים הם מיעוט נבחר שנבחר על ידי מרבית העם כדי לממש את החופש האישי
 - ב. לפי מיכאל באקונין, על מנת להגשים את שאיפותיו על טורריסט להיות מנותק מהחברה, מהמשפחה ומהמדינה.
 - ג. לפי מיכאל באקונין, שאיפתו של הטורריסט היא הצלחת מעשיו והגשמת מטרתו בעודו בחיים.
 - ד. לפי מיכאל באקונין, המדינה היא דבר פסול מכיוון שהיא שוללת את החופש, אך הטורריסט יכול לשלוט ולתת חופש לעמו.
7. מי היה מייקל קולינס?
 - א. ראש המודיעין וממנהיגי ארגון הגרילה IRA
 - ב. ראש ארגון ה-FLN
 - ג. מנהיג המחתרת המלאית
 - ד. מנהיג ארגון ה-OAS

8. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:

- א. הבריטים דיכאו את מחאת האסירים ביד קשה והדבר הוביל לתבוסתו הסופית של ה IRA
- ב. בשלב הגרילה של ארגון ה IRA, מייקל קולינס היה סוכן בריטי בשורות ה IRA
- ג. IRA הסכסוך הוא על רקע דתי וטריטוריאלי
- ד. הפיגועים של IRA כארגון טרור היו רק בצפון אירלנד

9. IRA

- א. אנשיו של מייקל קולינס פעלו בעיקר כנגד אזרחים קתוליים באירלנד
- ב. ה-IRA הקימו את יחידות הבלאק אנד טאנס על מנת להילחם כנגד הצבא הבריטי
- ג. מיד לאחר ההשתלטות על בניין הדואר בדבלין הצליחו האירים לשלהב את ההמונים ולגייסם למאבק בבריטים
- ד. על פי הסכם יום שישי הטוב (1998), צפון אירלנד תמשיך להיות טריטוריה בריטית.

10. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:

- א. PIED NOIR והעריקים מהצבא הצרפתי הקימו יחד את ארגון הטרור OAS
- ב. PIED NOIR הוא שמות של היחידות מהצבא הצרפתי שלחמו באלג'יריה נגד ה FLN
- ג. PIED NOIR הוא כינוי גנאי לערבית המוסלמים באלג'יריה
- ד. PIED NOIR היה שמה של מפלגתו החדשה של שארל דה גול נשיא צרפת.

11. FLN

- א. כל חיילי וקציני הצבא הצרפתי שהיו על אדמת אלג'יריה ונלחמו נגד ה-FLN הפכו לארגון ה-OAS
- ב. ארגון טרור המאופיין כארגון טרור אורבאני
- ג. Pied Noir היה שמה של מפלגתו החדשה של שארל דה גול נשיא צרפת
- ד. מחתרת שנכשלה מבחינה צבאית בהתמודדות מול האסטרטגיה ההתקפית של הצבא הצרפתי.

12. מי היו ה "בלאק אנד טאנס"?

- א. גויסו לשורות הצבא הבריטי להילחם ב IRA.
- ב. גויסו לשורות המשטרה הבריטית להילחם ב IRA
- ג. שכירי חרב בריטים להילחם ב FLN
- ד. אף תשובה נכונה

13. מלאיה

- א. מרבית המאמינים והתומכים של הגרילה הגיעו מהערים המרכזיות כדוגמת עיר הבירה של מלאיה
- ב. בעקבות המאבק של המחתרת הקומוניסטית עם היפנים בתקופת מלחמת העולם השנייה, האוכלוסייה המקומית במלאיה אהדה את המחתרת הקומוניסטית.
- ג. המחתרת הקומוניסטית פעלה בשיתוף פעולה עם הממשלה המרכזית של מלאיה כנגד הכובש הבריטי
- ד. הבריטים נקטו באסטרטגיה הגנתית לאורך כל תקופת הלחימה במלאיה וזו סייעה להם לנצח את המחתרת הקומוניסטית

14. ארגונים דומים

- א. באדר מיינהוף והנתיב הזוהר - ארגוני טרור אורבניים
- ב. מאו מאו IRA - ארגוני טרור לאומי
- ג. האחים המוסלמים וה-FLN ארגוני טרור דתי
- ד. אף תשובה נכונה

15. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר), יש לבחור תשובה אחת:

- א. שני הארגונים שוללים את הלגיטימציה של המדינה.
- ב. האלימות של שני הארגונים אינה סלקטיבית. שניהם עשויים לפגוע בקורבנות ללא הבחנה.
- ג. ארגון טרור מאופיין בקיומה של אידיאולוגיה שתחולל שינוי חברתי ואילו הפשע המאורגן מעוניין ברווח מידי והשגת מונופול בשווקים.
- ד. שני הארגונים זקוקים לאמצעי התקשורת על מנת לבסס את מעמדם

16. מהו "מקום מקלט" ?

- א. מקום לנוח בו, מעוז אסטרטגי של יחידות הגרילה
- ב. בעיר כך נוח לשלוט בצירים
- ג. מקום לנוח בו, מעוז אסטרטגי של הצבא
- ד. אף תשובה נכונה

17. מהי התשובה הנכונה, יש לבחור תשובה אחת:

- א. לאחר ההתנקשות באנואר סאדאת הוצא ארגון האחים המוסלמים אל מחוץ לחוק לכן הפך כל הארגון מארגון חמוש למפלגה פוליטית.
- ב. האחים המוסלמים האשימו את מדינות ערב בתבוסה במלחמת ששת הימים, לכן סברו שקודם צריך לעשות תיקון בתוך מדינות ערב
- ג. מכיוון שהאחים המוסלמים סייעו לנאצר בהפיכה במצרים כנגד המלך פארוק, נאצר שילב אותם בממשל החדש
- ד. לאחר התבוסה לישראל במלחמת ששת הימים האחים המוסלמים סברו שצריך להצטרף למדינות ערב במלחמתן נגד הכופר הציוני במלחמת יום כיפור.

18. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:

- א. ארגון טרור דתי: FLN האחים המוסלמים.
- ב. ארגון טרור אתנו-לאומי: המאו מאו, IRA, והבאדר מיינהוף
- ג. המחתרת הקומוניסטית במלאיה וארגון ה IRA של מייקל קולינס אינם ארגוני טרור
- ד. הבאדר מיינהוף הוא ארגון טרור חד נושאי

19. השוואה בין ארגונים

- א. המאו מאו והקומוניסטים במלאיה הצליחו מבחינה צבאית במלחמתם נגד הבריטים.
- ב. מטרת האחים המוסלמים והמאו מאו הייתה להפוך את החברה בתוך מדינתם
- ג. ה IRA וה- FLN היו ארגוני טרור בכל תקופת קיומם
- ד. מטרת המחתרת הקומוניסטית במלאיה ומטרת המאו מאו הייתה לסלק את הכובש הזר

20. מה היה היחס ללוחמי הגרילה במלאיה אחרי מלחמת השנייה?

- א. הפכו לגיבורים כי נלחמו ביפנים וגרשו אותם, הכפריים העריצו אותם.
- ב. לא היה כל יחס מיוחד, הרי הם מחתרת קומוניסטית
- ג. הבריטים לא קיבלו אותם כי הם היו מחתרת
- ד. אף תשובה נכונה

21. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:

- א. הטרור אינו מטרה כשלעצמה, הטרור משמש אמצעי להשגת יעדים פוליטיים.
- ב. המסר של הטרור הוא שאין אדם מוגן מפניו והשלטונות אינם מסוגלים להבטיח את הסדר הציבורי ולהגן על האזרחים.
- ג. כל התשובות נכונות
- ד. הטרור מנצל את התקשורת לחדור לתודעת הציבור, להפר את תחושת הביטחון האישי ולכפות באמצעות האלימות וההפחדה את תפיסת עולמו.

22. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:

- א. בעקבות המאבק של המחתרת הקומוניסטית עם היפנים בתקופת מלחמת העולם השנייה, האוכלוסייה המקומית במלאיה לא אהדה את המחתרת הקומוניסטית.
- ב. מרבית המאמינים והתומכים של של הגרילה במלאיה הגיעו מהכפרים הנידחים בצפון מלאיה.
- ג. המחתרת הקומוניסטית פעלה בשיתוף פעולה עם הממשלה המרכזית של מלאיה כנגד הכובש הבריטי.
- ד. הבריטים נקטו באסטרטגיה הגנתית לאורך כל תקופת הלחימה במלאיה וזו סייעה להם לנצח את המחתרת הקומוניסטית.

23. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת.

- א. הן בקניה והן במלאיה הבריטים היו ביתרון מבצעי לאורן כל תקופת המלחמה, לכן ניצחונם היה מובטח.

- ב. במלאיה הבריטים נקטו בשיטת "יישוב בחדש" ובקניה לא נעשה שימוש בשיטה זו מכיוון שבקניה הבריטים השתלטו על האירועים האלימים כבר מראשיתם.
- ג. לוחמי הגרילה במלאיה היו מנוסים בלוחמת גרילה בתחילת האירועים נגד הבריטים ואילו הטרוריסטים בקניה היו ללא ניסיון בתחילת האירועים נגד הבריטים.
- ד. במלאיה ובאלג'יריה בנו הבריטים את קו מוריס שחצץ בין חזית הלחימה ל"מקום המקלט"

24. מי היו הלוחמים בקניה (טרור המאו מאו)?

- א. לא מנוסים, הובלו ע"י רופאי אלילים.
- ב. לוחמי גרילה מנוסים
- ג. לוחמי טרור מאורגנים ומנוסים שפעלו עשרות שנים בקניה נגד הצרפתים
- ד. כל התשובות נכונות

25. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:

- א. ה IRA וה FLN היו ארגוני טרור בכל תקופת קיומם
- ב. מטרתו המחותרת הקומוניסטית במלאיה ומטרת ה FLN הייתה לשנות את אופייה של התרבות החברה בה הם חיו
- ג. מטרת האחים המוסלמים והבאדר מיינהוף הייתה להפוך את החברה רק בתוך מדינתם
- ד. המאו מאו בקניה והמחותרת הקומוניסטית המלאיה אמנם נכשלו מבחינה צבאית אך הצליחו להגשים את מטרתם המדינית

26. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:

- א. FLN הוא ארגון טרור בעל מבנה פיקודי מבוזר שיש לו מספר מפקדים בכירים.
- ב. FLN הוא ארגון גרילה שפעל נגד הכובש הבריטי במלאיה
- ג. FLN הוא ארגון טרור דתי מוסלמי
- ד. FLN הייתה מחותרת שהתמודדה בהצלחה (צבאית) מול אסטרטגיה התקפית של האויב.

27. מה היה ארגון ה FLN?

- א. ארגון שההנהגה שלו הייתה מבוזרת.
- ב. ארגון של אלג'יריים יחד עם המתיישבים הלבנים תחת מפקד אחד
- ג. ארגון טרור אורבני עם 9 מפקדים
- ד. כל התשובות נכונות

28. מה המשותף לארגון טרור וארגון פשע?

- א. שני הארגונים חושבים בצורה רציונלית.
- ב. שני הארגונים אינם חושבים בצורה רציונלית.
- ג. ארגון טרור חושב בצורה רציונלית לעומתו ארגון פשע אינו חושב בצורה רציונלית
- ד. אף תשובה נכונה

29. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:

- א. המבנה הארגוני של ה IRA דומה למבנה הארגוני של ה FLN
- ב. מרבית חברי המאו מאו וה OAS היו אנשי צבא בכירים בעברם
- ג. לארגוני טרור ולארגוני גרילה יש מבנה ארגוני דומה
- ד. המבנה הפיקודי והארגוני של אל קאעידה שונה מהמבנה של שאר הארגונים

30. לאחר שנבחר דה גול...?

- א. למרות שהבטיח להמשיך להילחם אחרי הבחירות, אכזב את הבוחרים ושינה עמדתו בקשר ל FLN
- ב. למרות שהבטיח להמשיך להילחם אחרי הבחירות, לא אכזב את הבוחרים ולא שינה את עמדתו בקשר ל FLN
- ג. ריסק את ה FLN והתמיכה עלתה והשקט נשמר
- ד. אף תשובה נכונה

31. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:

- א. דה גול נבחר על מנת לשנות את שיטת המשטר בצרפת ולהמשיך באסטרטגיה ההתקפית כנגד ה FLN, לאחר היבחרו קיים דה גול אחר הבטחותיו לבחור.
- ב. כל חיילי וקציני הצבא שהיו על אדמת אלג'יריה ונלחמו נגד ה FLN הפכו לארגון ה OAS.
- ג. באלג'יריה, האסטרטגיה ההתקפית של צבא צרפת הובילה לניצחון צבאי ולהסכם נסיגה צרפתי.
- ד. האסטרטגיה ההתקפית גרמה לעלייה בתמיכת הצרפתים בהמשך הלחימה עד לריסון ה FLN.

32. מה היו ה PIED NOIR?

- א. הפייד נאור והעריקים מהצבא הצרפתי הקימו יחד את ארגון הטרור OAS.
- ב. הפייד נאור הצרפתי הקימו את ארגון הטרור OAS.
- ג. העריקים מהצבא הצרפתי הקימו את ארגון הטרור OAS.
- ד. אף תשובה נכונה.

33. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:

- א. הבאדר מיינהוף פעלו במספר מדינות באירופה המערבית בעיקר כנגד מטרות המסמלות את הקפיטליזם.
- ב. מותם המסתורי של מנהיגי הארגון בכלא מוטט באופן סופי את הארגון.
- ג. הבאדר מיינהוף רצו למוטט את המבנה החברתי פוליטי של גרמניה המערבית ולהצטרף כמדינה לבריה"מ.
- ד. אף תשובה אינה נכונה.

34. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:

- א. "מקום מקלט" משמש כעורף עבור לוחמי הגרילה, מעוז אסטרטגי, שבעזרתו יכול הארגון לשמור על כוחו ולגייס כוח אדם.
- ב. צבא סדיר מעולם לא ניצח ארגון גרילה.
- ג. ארגון הגרילה אינו בנוי למלחמה ממושכת שכן הוא פועל כנגד צבא סדיר מאומן ומצויד טוב ממנו.
- ד. ארגון הגרילה מסתפק בתמיכה עממית ואינו זקוק לתמיכה פוליטית.

35. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:

- א. מותם המסתורי של מנהיגי ארגון הבאדר מיינהוף בכלא, מוטט באופן סופי את הארגון.
- ב. המטרה המרכזית של הבאדר מיינהוף - לבנות בגרמניה המערבית "חברה חופשית ממעמדות".
- ג. הבאדר מיינהוף פעלו בעיקר כנגד מדינות באירופה המערבית שכן הן מסמלות את הקפיטליזם.
- ד. הבאדר מיינהוף רצו למוטט את המבנה החברתי פוליטי של גרמניה המערבית ולייסד חברה קפיטליסטית.

36. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:

- א. הבריטים הקימו את יחידות הבלאק אנד טאנס על מנת להילחם כנגד ה IRA וכנגד המאו מאו בקניה.
- ב. האצ"ל, הלח"י וההגנה היו ארגון אחד לו שמות שונים במטרה לבלבל את הבריטים באופן דומה פעלו ה FLN וה OAS כארגון אחד.
- ג. המטרה של המאו מאו בקניה ושל ה FLN באלג'יריה הייתה בשלב הראשון השוואת זכויות ואח"כ הקמת מדינה עצמאית.
- ד. מרבית חברי המחתרת הקומוניסטית המלאיה והבאדר מיינהוף היו אנשי צבא בכירים בעברם.

37. כיצד הסתיימה פעילות של הבאדר מיינהוף?

- א. הקמת יחידות ללוחמה בטרור, כליאת אנשי וראשי הארגון בכלא, והוצאתם מחוץ לחוק.
- ב. התפרקו מרצונם בשל חוסר אהדה.
- ג. התפרקו מרצונם מהסיבה שהוגדרו כנופית פשע ולא טרור אורבני.
- ד. אף תשובה נכונה.

38. מטרת הבאדר מיינהוף?

- א. כמו קיבוץ, שוויון חברתי עם מעמדות קפיטליסטיות.
- ב. להתאחד עם ברה"מ.
- ג. להתאחד עם ארה"ב.

ד. שוויון חברתי בלי מעמדות

39. הנתיה הזוהר

- א. בשלב השני הממשלה בפרו הבינה את מידת הנחישות והקיצוניות של הנתיה הזוהר לכן יזמה התקפות כנגד הנתיה הזוהר.
- ב. בשלב הראשון הממשלה בפרו הבינה את מידת הנחישות והקיצוניות של הנתיה הזוהר, לכן כבר בשלב זה יזמה התקפות נגד הנתיה הזוהר במטרה לחסלו.
- ג. בשלב השלישי הממשל הגיב בצורה ברוטלית והכריז משטר צבאי על אזורים נרחבים, הוצאה להורג ללא משפט, ביטול רוב זכויות האדם וכדומה.
- ד. כבר בשלב הראשון של מלחמת פרו בנתיה הזוהר, נתפס אבימאיל גוזמן (ראש הארגון), נשפט ונכלא עד יום מותו.

40. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:

- א. סייד קוטוב שהיה מתון ממורו חסן אל בנא, הסתייג מאלמיות לכן הפך את האחים המוסלמים מארגון טרור לתנועה פוליטית
- ב. האחים המוסלמים הצטרפו למלך המצרי במלחמתו נגד ישראל (1948) ואף לנאצר והקצינים החופשיים בהפיכה במצרים (1952)
- ג. חסן אל בנא היה כה קיצוני בדרכו לכן מיד לאחר שהקים את האחים המוסלמים החל בסדרת פיגועים נגד מצרים
- ד. האחים המוסלמים הוא ארגון טרור שקם במטרה להקים מדינה מוסלמית סונית רק במצרים

41. גרילה

- א. זקוקה לתמיכה של גוף פוליטי או עוצמה כלכלית לקיום עצמי.
- ב. תפעל בד"כ בסביבה גיאוגרפית מוכרת אך חייליה לא יהיו חיילים מקצועיים מכיוון שלא מדובר בצבא סדיר
- ג. מטרתו העיקרית של ארגון הגרילה היא פגיעה באזרחי היריב
- ד. מטרתם העיקרית של לוחמי הגרילה כאשר הם נלחמים בצבא סדיר היא כיבושי שטחים ומתקפה כוללת

42. מה היה ארגון הבאדר מיינהוף ומה הייתה מטרתו?

- א. ארגון טרור אורבני שפעל במערב גרמניה ומטרתו לשנות את התרבות הקפיטליסטית לקומוניסטית.
- ב. ארגון טרור דתי שפעל במערב גרמניה ומטרתו לשנות את התרבות הקפיטליסטית לקומוניסטית.
- ג. ארגון טרור לאומני שפעל במערב גרמניה ומטרתו לשנות את התרבות הקפיטליסטית לקומוניסטית.
- ד. אף תשובה נכונה

43. מה היה קו מוריס?

- א. אסטרטגית הגנה התקפית של הצבא הצרפתי.
- ב. אסטרטגית הגנה התקפית של בריטניה
- ג. אסטרטגית הגנה התקפית של ארגון ה FLN
- ד. אסטרטגית הגנה התקפית של ארגון ה OAS

44. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:

- א. ה IRA הקימו את יחידות הבלאק טאנס על מנת להילחם כנגד הבריטים
- ב. אנשיו של מייקל קולינס פעלו בעיקר כנגד קציני הצבא והמשטרה הבריטיים באירלנד.
- ג. מיד לאחר ההשתלטות על בניין הדואר בדבלין הצליחו האירים לשלהב את ההמונים ולגייס למאבק בבריטים
- ד. על פי הסכם יום שישי הטוב (1998), צפון אירלנד לא תהיה יותר טריטוריה בריטית אלא תאוחד עם אירלנד.

45. כיצד הקים חסן אל בנא של הארגון?

- א. התחיל כרשת של מרפאות, חלוקת מזון, בתי תמחוי, ומוסדות חינוך לעשות דעווה.
- ב. התחיל בסעודיה וחבר למלך
- ג. התחיל להרצאות במסגדים
- ד. אף תשובה נכונה

46. מה ההבדל בין האינטרסים של ארגון טרור לבין אלו של ארגון פשע?

- א. ארגוני טרור מתוך אידיאולוגיה וארגוני פשע מתוך רווח כספי.
- ב. ארגוני טרור מתוך אידיאולוגיה ורווח כספי וארגוני פשע מתוך אידיאולוגיה
- ג. ארגוני טרור מתוך רווח כספי וארגוני פשע מתוך רווח כספי
- ד. אף תשובה נכונה

47. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:

- א. ה FLN פעלו רק כנגד חיילי וקציני הצבא הצרפתי שהיו על אדמת אלג'יריה ולא כנגד אזרחים לכן הם ארגון גרילה ולא ארגון טרור
- ב. האסטרטגיה ההתקפית גרמה לעלייה בתמיכת הצרפתים בהמשך הלחימה כנגד ה FLN גם אחרי שדה גול נבחר לנשיא
- ג. דה גול נבחר על מנת לשנות את שיטת המשטר בצרפת להמשיך האסטרטגיה ההתקפית כנגד ה FLN, לאחר היבחרו שינה דה גול את הבטחתו בנושא האלג'יראי.
- ד. דה גול נבחר על מנת לשנות את שיטת המשטר בצרפת להמשיך באסטרטגיה ההתקפית כנגד ה FLN לאחר היבחרו קיים דה גול את הבטחותיו לבחור.

48. הנתביב הזוהר:

- א. משטר דיקטטורי אוטוריטרי שחיסל את הנתביב הזוהר ולאחר מכן נהפכה למשטר דמוקרטי.
- ב. משטר דמוקרטי שחיסל את הנתביב הזוהר ולאחר מכן נהפכה למשטר דיקטטורי
- ג. משטר דיקטטורי אוטוריטרי שתמך בנתביב הזוהר ולאחר מכן נהפכה למשטר דמוקרטי
- ד. מפלגת הנתביב הזוהר סייע למדינה בשינוי המשטר מדיקטטורי אוטוריטרי למשטר דמוקרטי

49. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר), יש לבחור תשובה אחת:

- א. ארגוני טרור שוללים את הלגיטימציה של המדינה.
- ב. ארגוני פשע שוללים את הלגיטימציה של המדינה
- ג. שני הארגונים שוללים את הלגיטימציה של המדינה
- ד. כל התשובות נכונות

50. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר), יש לבחור תשובה אחת:

- א. שני הארגונים זקוקים לאמצעי התקשורת על מנת לבסס את מעמדם
- ב. האלימות של שני הארגונים אינה סלקטיבית. שניהם עשויים לפגוע בקורבנות ללא הבחנה
- ג. ארגון טרור מאופיין בקיומה של אידיאולוגיה שתחולל שינוי חברתי ואילו הפשע המאורגן לרוב אינו מעוניין בקיומה של אידיאולוגיה.
- ד. ארגון פשע מאורגן מאופיין בקיומה של אידיאולוגיה שתחולל שינוי חברתי ואילו ארגון טרור מעוניין ברווח מידי והשגת מונופול בשווקים

51. מה ההבדל בין האינטרסים של ארגון טרור לבין אלו של ארגון פשע?

- א. ארגוני טרור מתוך אידיאולוגיה לשינוי חברתי וארגוני פשע מתוך אידיאולוגיה של רווח כספי והשגת מונופול בשווקים.
- ב. ארגוני טרור מתוך אידיאולוגיה ורווח כספי וארגוני פשע מתוך אידיאולוגיה
- ג. ארגוני טרור מתוך רווח כספי וארגוני פשע מתוך רווח כספי
- ד. אף תשובה נכונה

52. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר), יש לבחור תשובה אחת:

- א. האלימות של שני הארגונים אינה סלקטיבית. שניהם עשויים לפגוע בקורבנות ללא הבחנה.
- ב. ארגוני טרור פועלים באלימות סלקטיבית, עשויים לפגוע בקורבנות ללא הבחנה
- ג. שני הארגונים מאופיינים בקיומה של אידיאולוגיה שתחולל שינוי חברתי
- ד. האלימות של ארגוני הפשע המאורגן סלקטיבית יותר, פנימית וחיצונית. בארגון טרור יש סלקציה של קורבנות, אך בשלב מסוים, הקורבנות אינה מובחנת, האלימות מבוזרת יותר ופוגעת ללא הבחנה בקורבנות.

53. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר), יש לבחור תשובה אחת:

- א. ארגוני פשע מאורגן זקוקים לאמצעי התקשורת על מנת לבסס את מעמדם
- ב. ארגוני טרור זקוקים לאמצעי התקשורת על מנת לבסס את מעמדם.

- ג. שני הארגונים זקוקים לאמצעי התקשורת על מנת לבסס את מעמדם
 ד. אף תשובה נכונה

54. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר), יש לבחור תשובה אחת:

- א. המדינה יוצרת חקיקה מיוחדת נגד ארגוני הפשע המאורגן, אך לא מקיימת הליכי משפט שונים לעומת ארגוני טרור לעתים יוצרת חקיקה מיוחדת עם פרוצדורות שונות, ותמיד אנשי ארגוני טרור יכלאו במתקנים מיוחדים.
 ב. המדינה אינה יוצרת חקיקה מיוחדת נגד ארגוני הפשע המאורגן, וכן מקיימת הליכי משפט שונים לעומת ארגוני טרור לעתים חקיקה מיוחדת וגם פרוצדורות שונות, ותמיד הם יכלאו במתקנים מיוחדים.
 ג. המדינה יוצרת חקיקה מיוחדת נגד ארגוני הפשע המאורגן, ומקיימת הליכי משפט שונים לעומת ארגוני טרור שאינה יוצרת חקיקה מיוחדת, ותמיד הם יכלאו במתקנים מיוחדים.
 ד. אף תשובה נכונה

55. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר), יש לבחור תשובה אחת:

- א. בין ארגוני טרור ארגוני פשע מאורגן יש קשר פונקציונאלי ותועלתני - כל ארגון טרור זקוק לפושעים כאנשי מקצוע.
 ב. בין ארגוני טרור ארגוני פשע מאורגן אין קשר פונקציונאלי ותועלתני - ארגון טרור זקוק לפושעים כאנשי מקצוע.
 ג. שני הארגונים זקוקים לאמצעי התקשורת על מנת לבסס את מעמדם
 ד. אף תשובה נכונה

56. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר), יש לבחור תשובה אחת:

- א. ארגון טרור לא יכול להפוך להיות ארגון פשע, אך נדיר שארגון פשע יהפוך להיות ארגון טרור
 ב. שני הארגונים שוללים את הלגיטימציה של המדינה
 ג. ארגון טרור יכול להפוך להיות ארגון פשע, אך נדיר יותר שארגון פשע יהפוך להיות ארגון טרור.
 ד. אף תשובה נכונה

57. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר), יש לבחור תשובה אחת:

- א. בטרור לאומי - שימוש במושגים מיוחדים על מנת להילחם בטרור הפוליטי, שני הארגונים שוללים את הלגיטימציה של המדינה
 ב. בטרור מדיני - המדינה עושה שימוש במושגים רגילים על מנת להילחם בטרור הפוליטי.
 ג. בטרור מדיני - המדינה לא עושה שימוש במושגים רגילים על מנת להילחם בטרור הפוליטי
 ד. אף תשובה נכונה

58. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר), יש לבחור תשובה אחת:

- א. "טורף - נטרף" - חטיפת אנשי פשע מאורגן ע"י טרוריסטים לשם כופר ולהפך.
 ב. "יחסי טפילות" - הארגון הפלילי סוחט את הארגון הטרוריסטי, כי הוא יכול להזיק לו ולא להפך
 ג. "יחסי סימביוטיים" - נפוץ במשטרים דמוקרטיים. יחסי רווח הדדי בין הארגונים לסביבה
 ד. כל התשובות נכונות

59. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר), יש לבחור תשובה אחת:

- א. המשותף לכל פעולות הטרור הפוליטי חברתי הוא הטלת פחד ואילוצים על השלטון ונציגיו / על האוכלוסייה. בדרך כלל - טרור פוליטי מתבצע ע"י עבריינים פליליים.
 ב. "יחסי טפילות" - הארגון הפלילי סוחט את הארגון הטרוריסטי, כי הוא יכול להזיק לו ולא להפך
 ג. "יחסי סימביוטיים" - נפוץ במשטרים דמוקרטיים. יחסי רווח הדדי בין הארגונים לסביבה
 ד. המשותף לכל פעולות הטרור הפוליטי חברתי הוא הטלת פחד ואילוצים על השלטון ונציגיו / על האוכלוסייה. בדרך כלל - טרור פוליטי מתבצע ע"י עבריינים לא פליליים.

60. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר), יש לבחור תשובה אחת:

- א. שניהם יכולים להיות שונים בגודלם ובטווח פעולתם
 ב. חלוקת פעילויות ושטחים
 ג. צורך במקלטים גיאוגרפיים ואנושיים לצורך מנוחה, גיוס משאבים ותכנון פעולות
 ד. כל התשובות נכונות

61. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר), יש לבחור תשובה אחת:

- א. שניהם מהווים "אופוזיציה" לא פורמלית עבור המדינה
- ב. תביעה הנאמנות בין חברי ארגון פשע לארגון טרור היא אינה חזקה ואבסולוטית
- ג. שניהם פועלים בסתר אך לא במחתרת
- ד. כל התשובות נכונות.

62. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר), יש לבחור תשובה אחת:

- א. שניהם מהווים "אופוזיציה" לא פורמלית עבור המדינה
- ב. תביעה הנאמנות בין חברי ארגון פשע לארגון טרור היא חזקה ואבסולוטית
- ג. שניהם פועלים בסתר ובמחתרת
- ד. כל התשובות נכונות.

63. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר), יש לבחור תשובה אחת:

- א. לשניהם יש תנאי היווצרות דומים כגון: עוני, אבטלה, קיפוח והפלייה
- ב. שניהם עושים שימוש בפשע לצורך גיוס משאבים
- ג. שניהם עושים שימוש שיטתי ורציונלי באלימות בטקטיקות דומות
- ד. כל התשובות נכונות.

64. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר), יש לבחור תשובה אחת:

- א. במאבק נגד הפשע המאורגן ונגד הטרור, השלטון מקים יחידות מודיעין וכוחות מיוחדים על מנת למגר את התופעה
- ב. אצל שניהם אין תנאי היווצרות דומים, ושימוש בפשע לצורך גיוס משאבים
- ג. אצל שניהם לא עושים שימוש שיטתי ורציונלי באלימות בטקטיקות דומות
- ד. במאבק נגד ארגוני הטרור, השלטון לא מקים יחידות מודיעין וכוחות מיוחדים על מנת למגר את התופעה

65. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר), יש לבחור תשובה אחת:

- א. אצל שניהם אין תנאי היווצרות דומים, ושימוש בפשע לצורך גיוס משאבים ולא עושים שימוש שיטתי ורציונלי באלימות בטקטיקות דומות
- ב. במאבק נגד ארגוני הפשע, השלטון אינו מקים יחידות מודיעין וכוחות מיוחדים על מנת למגר את התופעה
- ג. שני הארגונים יכולים לערער את מבנה השלטון, הסדר החברתי ואת תהליכי הדמוקרטיה במדינה.
- ד. ארגוני טרור יכולים לערער את מבנה השלטון, הסדר החברתי ואת תהליכי הדמוקרטיה במדינה וארגוני פשע מאורגן לא יכולים.

66. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר), יש לבחור תשובה אחת:

- א. ארגוני טרור עלולים לסבול מתדמית ודימוי של ארגוני פשע
- ב. ארגוני טרור עלולים לא לסבול מתדמית ודימוי של ארגוני פשע
- ג. ארגון פשע מאורגן עלול לסבול מיד קשה יותר מצד הממשל כלפיהם בגלל שיתוף פעולה עם ארגון טרור
- ד. תשובות א' + ג' נכונות

67. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר), יש לבחור תשובה אחת:

- א. הטרור והפשע המאורגן מתבססים במקומות, שבהם קיים שלטון חלש או שהוא נחלש, ובמקומות, שבהם ממשלות וארגוני אכיפת החוק והביטחון הם מושחתים
- ב. קיימת סימפטיה בין מנהיגי פשע מאורגן למנהיגי ארגוני הטרור, בעיקר לתעוזתם ולתחכומם.
- ג. המנהיגים של ארגון פלילי וארגון טרור מחליטים עם מי, מתי ואיך להתקשר ולשתף פעולה
- ד. כל התשובות נכונות.

68. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר), יש לבחור תשובה אחת:

- א. תנועת טרור פוליטית לאומית או אחרת, קשורה בשוקי הסמים
- ב. הקשר בין שוקי סמים לנשק נוצר בגלל ייצור עצום של סמים וקיומם של עודפי כלי-נשק אדירים, בשל התמוטטות ברית-המועצות ומדינות הגוש המזרחי
- ג. שוק חליפין זה של סמים תמורת נשק, סיפק בעבר ומספק גם היום נשק לסכסוכים לאומיים אתניים רבים

ד. כל התשובות נכונות.**69. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר):**

- א. ארגוני פשע מאורגן וארגוני טרור, זקוקים למקלטים גיאוגרפיים ואם אפשר גם למקלטים אנושיים.
- ב. ארגוני טרור, זקוקים למקלטים גיאוגרפיים ואם אפשר גם למקלטים אנושיים לעומת ארגוני פשע מאורגן שלא
- ג. ארגוני פשע מאורגן וארגוני טרור, אינם זקוקים למקלטים גיאוגרפיים ואם אפשר גם למקלטים אנושיים
- ד. אף תשובה נכונה

70. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר):

- א. ארגון פשע מאורגן מעוניין, לעתים, מסיבות טקטיות, ליצור מודעות לכוחו על-ידי פעולות הפגנתיות כגון הרס ורצח. ארגון הטרור ישאף, מלכתחילה, להציג את קיומו ואת מטרותיו על-ידי פעולות ראוותניות
- ב. ארגוני פשע מאורגן וארגוני טרור ישאפו לעתים לתת פומביות לקיומם
- ג. שניהם גם ישאפו, לעתים, לתת פומביות לקיומם: ארגון פשע מאורגן מעוניין, לעתים, מסיבות טקטיות, ליצור מודעות לכוחו על-ידי פעולות הפגנתיות כגון הרס ורצח. ארגון הטרור ישאף, מלכתחילה, להציג את קיומו ואת מטרותיו על-ידי פעולות ראוותניות.
- ד. כל התשובות נכונות.

71. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר):

- א. ארגוני פשע מאורגן פועלים נגד חוקים או נגד מדיניות מסוימת, אך אינם שוללים את הלגיטימציה של המדינה
- ב. ארגוני טרור קוראים תגר על עצם הלגיטימיות של המדינה ונגד מדיניות פנימית וחיצונית מסוימת של השלטון
- ג. מערכת סימביוטית בין ארגון טרור מהפכני או בדלני לבין השלטון כמעט שאינה יכולה להתקיים וארגוני פשע יכולים להתקיים בצד המוסדות הלגיטימיים, והסתגנות למוקדי כוח של השלטון היא חלק ממהותם
- ד. כל התשובות נכונות.

72. מהי התשובה הנכונה (שאלה על המאמר):

- א. דרכי פעולה רבות מוצעות לבלימת החבירה בין קבוצות פשע מאורגן לקבוצות טרור, כמו שיתוף פעולה במודיעין, בחקיקה ובהסגרה בין משטרות וגופי ביטחון שחייבים להיות נקיים משחיתות
- ב. פעילות מרוכזת נגד מנהיגים; פעילות מרוכזת נגד רשתות להלבנות הון; הרס מקומות ייצור של סמים; חקיקה מיוחדת נגד הלבנות הון, נגד מנהיגות ונגד חברות בקבוצות טרור ופשע מאורגן
- ג. שימוש בשיטות "יצירתיות" לשכנועם של עבריינים וטרוריסטים, לשם קנייה, הסגרה ומסירת מידע, כמו שיטת החזרה בתשובה
- ד. כל התשובות נכונות.

73. טרור

- א. ארגון טרור הוא ארגון צבאי או מעין צבאי, שמטרתו להטיל אימה ולזרוע בלבול, פחד ודמורליזציה בקרב אזרחים
- ב. ארגון טרור יפעיל לחץ על שליטי המדינה בה הוא פועל או לגרום למדינות אחרות להיענות לתביעותיו
- ג. המדינה מחזיקה לפי חוק בזכות בלעדית ולגיטימית להפעלת אלימות כנגד אזרחי מדינתו ואזרחי מדינות אחרות
- ד. כל התשובות נכונות.

74. הגותו של מיכאל באקונין

- א. הגורם היחיד שיכול להגביל את החופש האישי זו המדינה אך רק לאחר שהטרוריסט שולט
- ב. את החופש האישי ניתן להגשים רק בדרכי שלום. האלימות סותרת את החופש האישי
- ג. כל ניסיון להגביל את החופש האישי הוא פסול מעיקרו והמדינה היא המגבילה, ולכן המדינה היא דבר פסול
- ד. שאיפתו של הטרוריסט היא הצלחת הפיגוע ולא הדרך

75. מהי התשובה הנכונה ביותר:

- א. לפי גישתו של באקונין, "המיעוט הנבחר" נבחר על מנת לשלוט על המדינה ולהגשים את "החופש האישי"
- ב. על פי הגותו של באקונין, "המיעוט הנבחר" צריך ללכת כנגד המדינה, ולהשתמש בכל האמצעים, גם אלימים, על-מנת להגיע בסופו של דבר ל"חופש האישי"
- ג. על פי הגותו של האקונין, ההיסטוריה אינה התפתחות מתואמת של אירועים לקראת מצב בו כל אדם יגשים את החופש האישי לכן על הטרוריסט להגשימה על ידי האלימות
- ד. לפי מיכאל באקונין, צריך לתאם עם המדינה את מימוש והגשמה ה"חופש האישי"

76. הגותו של מיכאל באקונין

- א. שאיפתו של הטרוריסט אינה הצלחת הפיגוע אלא הדרך ולא יראה את תוצאות מעשיו
- ב. שאיפתו של הטרוריסט הוא הניצוץ שידליק את ההמון, רק אם יראה את התוצאות של מעשיו
- ג. שאיפתו של הטרוריסט היא הצלחת הפיגוע ולא הדרך
- ד. שאיפתו של הטרוריסט היא הצלחת הפיגוע ולא הניצוץ שידליק את ההמון

77. הגותו של מיכאל באקונין

- א. תעמולה על ידי מעשה ללא הניצוץ שידליק את ההמון
- ב. הטרוריסט לא צריך להתנתק מהחברה, מהמדינה, ומהמשפחה כדי להגשים את מטרתו
- ג. שאיפתו של הטרוריסט היא הצלחת הפיגוע ולא הדרך
- ד. על מנת להגשים את דרכו יש צורך במידור, הניצוץ שידליק את ההמון ובתעמולה על ידי מעשה

78. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:

- א. לוחמת גרילה, תפעל בד"כ בסביבה גיאוגרפית נוחה לניהול פעולות צבאיות גרילת יערות, גרילה הררית, גרילה עירונית וכפרית מוכרת וחייליה יהיו חיילים מקצועיים
- ב. מטרתם העיקרית של לוחמי הגרילה כאשר הם נלחמים בצבא סדיר היא כיבושי שטחים ומתקפה כוללת
- ג. מטרתו העיקרית של ארגון הגרילה היא פגיעה באזרחי היריב על מנת לדכא את הרצון של הצבא הסדיר להילחם נגדו.
- ד. שטח גאוגרפי שאינו מוכר להם להם לניהול פעולות צבאיות גרילת יערות, גרילה הררית, גרילה עירונית וכפרית

79. מהי התשובה הנכונה ביותר, יש לבחור תשובה אחת:

- א. בסיס עממי איתן, תמיכה עממית - תמיכתה של האוכלוסייה הכפרית תספק לגרילה מסתור, מודיעין, לוחמים ומזון, בסיס כוח האדם, שם יגייס עוד אנשים
- ב. ארגון פוליטי שמלווה את הגוף הצבאי - הארגון הלוחם זקוק למשענת פוליטית בעלת ערכים דומים, שתלווה אותו ותספק לו עוצמה כלכלית לקיום עצמאי
- ג. לוחמה א-סימטרית - הגרילה פועלת כנגד צבא סדיר, לכן מוטלת עליו המשימה לפעול מאחורי קווי האויב, לשבש את נתיבי הלוגיסטיקה, לפגוע ביחידות מבודדות של האויב שלו ולגייס את האוכלוסייה המקומית
- ד. כל התשובות נכונות

80. מה המשותף לארגון טרור וארגון פשע (מאמר)?

- א. לרוב, שני הארגונים חושבים בצורה רציונלית.
- ב. שני הארגונים אינם חושבים בצורה רציונלית.
- ג. ארגון טרור חושב בצורה רציונלית לעומתו ארגון פשע אינו חושב בצורה רציונלית
- ד. אף תשובה נכונה

81. השוואה בין ארגונים: (שחזור, מלל אינו מדויק בתשובה אך זאת התשובה)

- א. המבנה הארגוני של ה IRA דומה למבנה הארגוני של ה FLN
- ב. מרבית חברי המאומאו היו אנשי צבא בכירים בעברם
- ג. לארגוני טרור דתי ולארגוני גרילה יש מבנה ארגוני דומה
- ד. ארגון הטרור הדתי אל קאעידה מספק שירותים ללוחמים ולתאי טרור שונים

82. תוצאת המאבק הנתיב הזוהר: (שחזור, מלל אינו מדויק בתשובה אך זאת התשובה)

- א. המאבק של הנתיב הזוהר בממשלה גרם להם להיות משטר דיקטטורי אוטוריטרי שחיסל את הנתיב הזוהר ולאחר מכן נהפכה למשטר דמוקרטי בשנות ה-2000.
- ב. משטר דמוקרטי שחיסל את הנתיב הזוהר ולאחר מכן נהפכה למשטר דיקטטורי
- ג. משטר דיקטטורי אוטוריטרי שתמך בנתיב הזוהר ולאחר מכן נהפכה למשטר דמוקרטי
- ד. מפלגת הנתיב הזוהר סייע למדינה בשינוי המשטר מדיקטטורי אוטוריטרי למשטר דמוקרטי

83. האחים המוסלמים:

- א. האחים המוסלמים נלחמו עם הממשל המצרי במלחמתו נגד ישראל (1948) ואף במלחמת ששת הימים (1967)
- ב. האחים המוסלמים נלחמו עם הממשל המצרי במלחמתו נגד ישראל (1948) ואף במלחמת ששת הימים (1967)
- ג. האחים המוסלמים נלחמו עם הממשל המצרי במלחמתו נגד ישראל (1948) ובמלחמת ששת הימים (1967) ובמלחמת יום הכיפורים (1973)
- ד. האחים המוסלמים הצטרפו למלך המצרי במלחמתו נגד ישראל (1948) ואף לנאצר והקצינים החופשיים בהפיכה במצרים (1952)

84. מלאיה

- ה. מרבית המאמינים והתומכים של הגרילה הגיעו מהערים המרכזיות כדוגמת עיר הבירה של מלאיה
- ו. בעקבות המאבק של המחתרת הקומוניסטית נגד היפנים, האוכלוסייה המקומית במלאיה אהדה את המחתרת הקומוניסטית, בתקופת מלחמת העולם.
- ז. המחתרת הקומוניסטית פעלה בשיתוף פעולה עם הממשלה המרכזית של מלאיה כנגד הכובש הבריטי
- ח. הבריטים נקטו באסטרטגיה הגנתית לאורך כל תקופת הלחימה במלאיה וזו סייעה להם לנצח את המחתרת הקומוניסטית.